

**Hermannii Hamelmanni, S. S. Theol. Licent. & dum viveret
Superint. Oldenburgici, Opera Genealogico-Historica, De
Westphalia & Saxonia Inferiori**

Hamelmann, Hermann

Lemgoviae, 1711

VD18 11397225

14. H. Hamelmannus de familiis emortuis Principum, Comitum, Heroum ac
Illustrium familiarum VWestfaliæ Lib. III. ubi continetur in

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56092](http://urn.nbn.de/hbz:466:1-56092)

LIBER PRIMUS,
DE
VETUSTIS TITULIS
& NOMINIBUS
PRINCIPUM,
COMITUM, HEROUM,
atque
ILLUSTRIUM FAMILIARUM,
Quæ olim extitere vel fuere
In Inferiori Saxonia, Angrivaria
& Westphalia, &c.

Quarum vel Dominia & Regiones aut in totum,
aut ex parte translatæ sunt ad EPISCOPORUM DIOCESES, vel
quarum etiam nomina plerumque evanuerunt, & in spongiam abierunt,
aut pauca, aut nulla eorum amplius in titulis usurpantur;

AUCTORE
HERMANNO HAMELMANNO, Theol. Licent.
& modò Ecclesiarum in Comitatu Aldenburgico
Superattendente.

Unde cognosci potest, quam sit misera omnium hominum vita,
quoniam tam magni quam parvi, tam Domini quam servi ruunt, ut
de altera vita cogitemus consequenda in
CHRISTO JESU.

Anno 1592.

Qoooo 2

Ad

*Ad Amplissimum, Nobilissimum, & inter Nobiles
Præstantissimum*

Dominum HENRICUM RANZOVium,
Regium vicarium & multorum Dominiorum Hæredem
ac possessorem,

Præfatio H. H. L.

Redeo ad te, nobilium doctissime & inter doctos nobilissime Domine
HENRICE RANZOVI, literarum ac literatorum mecenai maxime, patronem mihi & omnibus studiosis perpetua observantia coledissimam.
Heros clarissime, cum hoc nostro libello primo eoque historico, ex quo nos cognoscimus, quam sit misera, erumosa, incerta, brevis & dubia hominum vita, atque quod redeat in nihilum, quod fuit ante nihil: Ideo merito cum Davide dicamus, Psal. 89. Recordare quam brevis si vita mea. Qui ut vivet & non videbit mortem? Psal. 102. Dies mei sicut umbra declinaverunt, ego sicut fænum arni: Ideo merito decet nos ex eodem Psalmo ardenter orare cum Regio Propheta: Dixi Deus meus, ne tollas me in dimidio dierum meorum, in generatione & generationem anni tui (sunt): quod scintillio, Dadem ex animo petere, quod etiam nos omnes ex animo petimus & optamus, si nos mors inopinata & improvise opprimat, quando de ea minime cogitamus: Huc adducatur Psalmus 103. quoque: Ipse Dominus figuratum nostrum ueritatem est, quod pulvis sumus: Homo sicut fænum, dies ejus tanquam filii agri effloredit: verè DEUS novit, quam fragile adiunctionis & quam miserabilis structura simus, immo quam brevis & erumosa sit vita hominis in hac terra.

Hujus calamitatis quasi domesticum habuimus exemplum in vestre Amplissima Excellentia affine & compatre, & meo olim condiscipulo & postea in Consistorio Collega, quoque compatre meo, amico vere fidelissimo, Magno & Consulissimo viro ac Domino, Johanne ab Halle/ J. U. Doctore clarissimo, ac Cancellario Illustrium ac Inclitorum Dominorum D. Johannis, Comitis Altenburgici & Delmenhorstani, Domini in Ghever/ &c. Domini nostri clementissimi, atque Domini Anthonii, Comitis Altenburgici & Delmenhorstani, &c. similiter Domini nostri gratiosissimi, qui subito eripebatur ex hac vita: Interim dum ille sepe cum predicto Illustri Comite Du. Johanne, mecum atque cum aliis excellentibus viris de erumosa hac vita, & de regnis cœlestibus loqueretur, non erit dubitandum de eo, eis hic bonus &

verè magnus vir cito ex hac vita erexitur, qui recte ipsi & ipsius morti applicari posuit, Psal. 116. *Pretiosamors Sanctorum in conspectu ejus. Semper unque repetebat illum versum:*

Von allem Übel uns erlöst!
Es seynd die Zeit und Tage böß.

Enere quovis tempore multa illustres ac celebres familia, sicut vestra hac est Ranzavianorum familia hodie florentissima, quarum tamen ruinam & interitum predixit Salomon in Ecclesiaste dicens; Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Ex hoc libello perspicue cognoscitur, quomodo etiam magni in his terris Domini pereant cum tota sua familia, adeo ut nihil ex ea reliquum remansit, quia hic nihil potest esse diuturnum.

Interim cum V. Ampliss. Excell. delectetur historiarum lectione plurimum & cognitione historiarum variarum, multos etiam alios & quidem celebres historicos superet, sitque semper optimè affecta erga historiarum studiosos, atque ipsis suum largissimum patrocinium prabeat, volui merito eidem etiam hunc nostrum historicum libellum, ipse historicorum minimus, devote offerre, & ero V. Ampliss. & Nobiliss. Excellentiam reverenter, ut eum benigno vulnus suscipiat & publici juris faciat. CHRISTUS regat nos senes in hac nostra canitie, ut faciamus salutaria, & ei vivamus & moriamur.

LIBER PRIMUS,

DE FAMILIIS EMORTUIS.

AREN alii Arden. Krantius quando Genealogiam Lader vel Lotharii Imperatoris recitat, hujus Domini mentio nem lib. 5. cap. 33. Metropoleos facit, ubi dicitur: *Fridericus pater Dominus de Are Godefridus*: Fuit arx istius domus sita ad duo miliaria à civitate Tremonia, inter oppida Unnam & Mutan, & oppidum Menda subfuit isti Domino, ut adhuc est ditionis Colonensis oppidum, & vicinum Cenobium Scheda / ex eo Comitatu vel domino exstructum est, & præcipua ad eam arcem pertinentia bona possidet: Alia bona ex eo habent & habuere in feudum nobiles de Aldenbochum, qui in vicinia morantur. Ex quibus hodie duo superuent (anno 1580) fratres ibidem in vicinia morantes ut Joannes & Theodorus de Aldenbochum, nobiles & egregii viri. Cum investiretur Episcopum Coloniensis Philippus, natus Dominus in Hinsborg (Dominio olim terra Juliacæ) à Friderico I. in Gilhausen / anno Domini 1180. titulo Ducatus Angrivarie & Westphalia, fuit in comitatu, ut beneficiarius Episcopi, etiam Gerhardus, Dominus in Arem / & tertius nomine Bernhardus, Dominus de Lippia, in ordine habuit cognatam Lotharii conjugem Parricillam, Domini de Arem filiam. Et comitatus Höstede & Arem / tempore accesserunt Coloniensis Praesulibus, anno Domini 1256. per Conradum ibidem Episcopum Comitem ultimum in Höstede / & Dominum in Arem / qui haec Ecclesiæ donavit, teste Chronicus Coloniensis. Fuit Traiectensis Episcopus ordine XXXII. Theodosius Dominus de Arem anno Domini 1166. Comitissa de Meer & Arem / D. Hildegunda fundacionem majoris Monasterii propè Noveustum instituit & ei præfecit unicam filiam Hedwigem. Verum ut illi Domini transferunt & non sunt, sic omnis homo præterit & non existit.

ARNSBERG. Quod municipium vel propugnaculum allii ind derivatum volunt, quali Angrigesborg vel Engensborg / quasi Angrivariorum munitio. Fuit anno Domini 660. Guntherus, Dominus in Arnsberg / teste Andrea Hoppenrodio, & in supplemento derelictorum apud Arnoldum Lubecensem Abbatem libro 1. cap. 32. fit mentio Henrici Comitis de Arnsberg. Anno 1107. Theodori Domini in Arnsberg & Wo finitam

sterlande superstitis, meminit idem *Hoppenrodius*: *Fridericus Comes in Arnsberg & per Westphaliā fuit*, qui interdum nominatur à *Krantio in Metropoli & Saxonia Comes Westphalia*. *Krantius* refert libro 6. cap. 46. Propterea *Henricum Arnsbergitum Comitem*, quod fratrem inedia necavisset in carcere, fuisse à *Coloniensi*, *Paderbornensi* & *Monaasteriensis* Episcopis obsecsum & expugnatum, sed tandem recepisse Comitatum à *Coloniensi* Episcopo in feudum, ea lege, ut isti post mortem suam totus ille comitatus cederet. Sed aliter de eo negotio refert *Chronicon Coloniense*, cuius narratiō vera est, & sic habet: *Gofridus, Comes Westphalia & in Arnsberg / cum conjugē nata Comitissa de Marca* (quam *Petrus Marsaus Cratopolius Clivicam dicit fuisse) nullam habens prolem, pietatis ergo suum Comitatum *Coloniensi* Præsuli *Friderico*, Domino de *Sarwede* (dominium hoc *Sarwardense* fuit in inferiori Germania olim, quod aliquando *Comites in Morse possiderunt*) & ejus Ecclesiæ *Coloniensi* (quoniam addatur ipsum, priusquam hoc fieret, captum filiis à *Coloniensi* Præsule, propterea quod *Susatensi urbi & ditioni*, quæ tunc *Coloniensis Diocesis* erat, damnum intulisset) vivens adhuc Comes in possessionem dedit, & in eam ipsum admisit præsulem, & ejus Dominio abdicato sè recepit *Coloniā*, & ibidem mortuus in summo sepelitur templo. Illam resignationem ægerimè ferentes subditi, adeò etiam mortuo Comiti irascebantur, ut ejus monumentum lapideum securi sàpè discuterent, ideo est ille locus præmunitus, ne haberet aliquis ad hunc accessum, ut hodie est conspicuum. Et amplissimus Comitatus & adhuc splendida arx & civitas. Fuit *Godefridus Episcopus I. Osnaburgensis*, deinde *Bremenensis*, *Comes de Arnsberg / anno Domini 1439*. Et hunc ait *Joannes Schiphower / in Chronico Aldenburgico contulisse Comitatum de Arnsberg / Ecclesie Coloniensi anno Domini 1348*. sed non est verisimile. Anno Domini 1312. vixit *Wilhelmus, Comes de Arnsberg & antea anno Domini 1295. legitur Ludovicus, Comes de Arnsberg* vixisse: Fuerunt ita Comites Arnsbergiatis potentes, sed perierunt, ut hinc hominum consideremus in teritum, tam in nobili quam plebea stirpe.*

ASCANIAM, Comitatum veterem *Saxoniae* invasisse *Episcopos Halberstadianos*, scribit *Hoppenrodius*, sed Principes Anhaldinos eum jure propemodum recuperaturos esse, addit.

ASCHERSLEBEN, in ditione *Magdeburgensi Comitatum* fuisse scribit *Marcus Wagnerus*, in descriptione nobilis familiæ de *Meyendorff*, cuius ego propaginis nobilissimum & præstantissimum Nobilem & de

vera

vera Religione optimè meritum Dominum *Andream de Meyendorf* novi; cuius meritò, ut viri æterna memoria dignissimi, honesta fì mentio.

ALVENSLEBEN, Comitarus in Diœcesi Magdeburgica. *Udo*, Comes in Alvensleben / fuit XVIII. *Episcopus Hildesimensis*. Tandem ille Comitatus cessit mortuis masculis hæredibus Marchioni Brandenburgici *Omnis*, & cùm is caperetur anno Domini 1238. ab Episcopo Halberstadiensi ordine XXIII. *Ludolpho*, Comite in Schladem / is Marchio Domini Ortho tradidit arcem & Dominium in Alvensleben, prædicti Halberstadiano Episcopo, qui illud cum arce vendidit *Primati & Episcopi Magdeburgico*, *Ludolpho de Dingenstadt* / anno Domini 1260. ut *Andrea Hoppenrodius ex Chronico Magdeburg*: Et *Metropolis Kranii lib 8. cap. 11* statur. Primi Comites hujus Comitatus creduntur descendentes ex Comitibus de Aldenburg / de qua re in *Chronico Aldenburgico* nos pluradimus. Hodie sunt *Nobiles de Alvensleben*. Sed hæc latius tractant. *Marcus Wagnerus & Cyriacus Edinus* in libro edito anno Domini 1781. de familia *Alvenslebiorum*. Interim & h̄ic consideretur magna mutatio, quia nihil est in mundo stabile.

ALSLEBEN, Arx & oppidum fuit olim Comitatus in ditione Magdeburgica. *Gero*, Comes in Alsleben / vixit anno Domini 974. cuius filia *Adala*. Anno Domini nos. *Udo*, Comes in Alsleben vixit, qui est obesus in arce à Saxonibus & Henrico Magdeburgico Episcopo. Anno Domini 1151. vixit *Henricus*, Comes de Alsleben / & illo mortuo accessit ad Diœcesin Magdeburgicam, sed anno Domini 1172. vendidit dominium hoc *Albertus de Sterneberg* Comes, Episcopus Magdeburgicus, ideo hodie illud obtinent nobiles de *Krosik*, teste Hoppenrodius ex *Chronico Saxonico & Magdeburgico*. Interim perierunt illi Comites & non extiterunt, ut nihil est h̄ic durabile in hac terra.

ALDENKAUSEN, In Diœcesi Magdeburgica Comitatus fuit, id quem pertinuit arx *Osterburg*. Anno Domini 1210. vixit *Siffridus*, Comes in Aldenhauen / qui bella gessit cum Marchione Brandenburgico *Alberto*: Anno Domini 1352. pervenit ad Diœcesin Magdeburgicam ille Comitatus, quem quoque vendidit anno 1371. *trigesimus primus Episcopus Albertus*, Comes de Sterneberg / qui fuit dilapidator iustius ditionis, & *Albertus de Querfurth* / ibidem Archiepiscopus rursum ad Diœcesin Magdeburgicam recepit illum Comitatum, anno Domini 1383. teste Hoppenrodius ex *Brottaufftii Chronico Magdeburgico & Saxonico*

En hinc rursus in his Comitibus fragilitatem humanam, quomodo & illante trecentos annos fuerint & jam cum titulo disparuerint, cernimus, quia nihil est firmum & stabile in hoc mundo.

AHUSEN, Dominium in Diœcesi Monasteriensi, ubi est adhuc ejus nominis civitas & arx utcunque munita. Anno Domini 1305. vixit Ortho, Dominus de Ahusen, qui unus ex fidei jussoribus pro Simone, Comite de Lippia, teste Kranzio in Metropoli lib. 8. cap. 52. & Erwino Ertmann in Chronico Osnaburgensi, Gobelinus Persona (Decanus Bilfeldie, & deinde Monachus in Bodeken) sic scribit in suo Cosmodromio ante annos ducentos: Episcopus Monasteriensis per Comites de Tecklenburg & de Lippia destruxit ad injuriam Joannis Domini de Ahusen / castella Ahusen & Deipena. Arx illa Ahusen fuit haec tenus multorum Episcoporum Monasteriensium sedes, & elicitor ad illud Dominium pertinuisse civitas Buchholt / & arx & oppidum Meppen. Fuit quoque anno 1306. quando Episcopus Monasteriensis pugnaret cum Osnaburgensi, in castris Episcopi Monasteriensis cum multis Comitibus quidam dominus de Ahusen / teste Erwino Ertmann in Chronico Osnaburgensi. Otto, Hoyensis Comes, Episcopus Monasteriensis, ad se hoc dominium vi transtulisse dicitur. Sed jam ille Otto Hoyensis, pluresque in eo loco Episcopi cum nobilibus Dominis de Ahusen perierant & transierunt, ita ut hic finem habuerint, verum quod transierint, ignoratur.

ARCKENOW, Arcem & oppidum propè Quakenbruggum ademit Episcopus Osnaburgensis, Engelbertus, suo fratri Comiti Tecklenburgensi Ottioni, & funditus delevit, & inde urbem Quakenbruggum edificari curavit, teste Erwino Ertmann Consule Osnaburgensi, in suo Chronico Osnaburgensi.

ALPE, Splendidum dominium Adolphi Comitis Neuwenarii & in Mörse ademit ipsi Ernestus, Dux Bavarie, Archiepiscopus & Elector Coloniensis, & adjecit Colonensi ditioni vel Electoratui.

B.

BERGA, Dominium in Diœcesi Mindensi, Das noch genennet wird das Haus zum Berge, in vicinia Comitatus Schöwenburgici & Lippie & Dominii in Blote, atque contiguum urbi Mindensi, à qua distat parvum miliare, superest: Et Domini in Berga, ut est arx in monte sita, fuere advocati Ecclesia Mindensi, & ex illa familia fuere aliquot Mindenses Episcopi, ut Wedekindus & Otto: Hanc eorum genealogiam in manu

PPP

scri-

scriptis Chronicis reperi. *Gerhardus ejus conjunx Comitissa de Buns-*
storff ex quibus nascitur Wedekindus, Joannes & Oitho: Sed fit *Wedekindus Episcopus Mindensis*, qui moritur anno Domini 1350. Verum
alter frater Joannes est Canonicus in Minden / & moritur quoque anno
Domini 1362. Othonis conjunx fuit Comitissa Hoyensis; *Wichilda*, cum qua
recipit partem sui dominii in Schalkeberge / (ex quo fecerunt illi Co-
mites Cenobium Benedictinum, & indiderunt ei nomen *Hildenberg*)
oppignoratam Hoyensis Comitibus anno 1319. Ex his nati sunt *Gerhar-*
dus, Simon & Oitho. *Gerhardus Episcopus Verdenensis* *Hildesii* moritur anno
Domini 1396. Simon haeres patrii Dominii, cuius *conjunx Anna*
de Lippia fuit, moritur absque haeredibus, & scribit *Ertwinus Etymologe*
in Chronico Osthaburgensi, eum semper latissimum Heroa fuisse, & in
morte cecinisse sonora voce Antiphonam: Ista est speciosa inter filios
Hierusalem, &c. Utinam in Christo pie sit mortuus: quia *Maria* u-
homo juvare non potuit. Sic ruunt omnes mortales & intereunt. Oitho
Episcopus Mindensis post mortem fratris invadit, ut haeres, *domini-*
um, quod quidem est amplum, & multas in se continet parochias, &
tandem hoc assignavit Ecclesiae Mindensi, unde hi versus sunt:

Conditur hac tumba vir nobilis atque columba,
 Simplex & rectus, heu nunc in corde rejectus,
Praeful Mindensis Oitho de Monte vocatus,
Laudibus immensis cleri vulgique probatis,
Ditans hanc sedem cum Monte suo, quia ex in-
Fecerat haeredem, dotando locum magis ipsum.
M. ter C. junctis L. & quater X. quater octoque punctis.
Hic jacet Electus Oitho Praeful, modo tectus,
Qui meritis magnus fuit, & mansuetus ut agnus.
Hic duo castra dedit sedi, quoque tempore sedi,
Et sibi destructum Montis genitore relictum.

BREIN, Fuit aliquando alibi *dominium in ditione Monasterio* ad
Lupia flumen, non procul ab oppido Halveren situm, ut quidam ajunt, &
 tamen nihil certi ex arce & dominio hodie reperitur, quanquam feneri
 in magno collegio Heroidum Assendiensium *Decanissa Adelbeida* ex do-
 minis de Brein oriunda, quae moritur anno 1288. Ita hi *domini de Brein*
 sunt cum loco & titulo oblivioni traditi, ut vix inveniatur locus, ubi se-
 dem habuerint: Sic omnia sunt vana.

BORCH.

BORCHLOO, Dominium hoc tempore Diæceos Monasteriensis in vicinia Geldria & Comitatus Sxtphaniensis, quod haec tenus feudi loco ab Episcopis Monasteriensibus obtinuerunt Comites in Brunckhorst & Borchloo / & cum ultimo heredi Jodoco Comiti in Brunckhorst nulli essent heredes ex Maria comitissanata de Hoya/ pervenit Comitatus in Brunckhorst ad Hermannum Georgium dominum in Stirmb & Wisch / Comitem in Limpurg/ &c. qui nuper mortuus est, et si cum illo postea Comes de Diepholte propter illum Comitatum litigaret, licet duas sorores conjuges haberent, tamen jam uterque abiit per viam universæ carnis. Ab Episcopo Bernardo Raffeldio convocati beneficiarii nobiles Diæceos Monasteriensis, quando quoque de Domino Borchloo dissidentirent Comes Hermannus Georgius de Limpurg/ & Comes Rudolphus Diepholticus, concluserunt tandem, ut adjudicarint Episcopo & Ecclesia Monasteriensi hoc Dominium: Interim uterque prædictus Comes retinet sibi in titulis nomen hujus Domini, & uterque Comes haec tenus cum Monasteriensibus ratione hujus Domini certavit jure in Camera Imperiali, sed jam desit Diepholticus Comitatus in optimo juvene Comite Friderico, ut nullus in posterum existat ejus nominis Comes, adeo sunt omnia ruinosa. Anno Domini 1385. vixit Gerhardus, Dominus in Borchloo / cuius filia unica nupsit Brunckhorstiano Comiti. Sic pereunt divites & nobiles cum pauperibus.

BEVERGERNE, Arx & oppidum ditionis Monasteriensis, cui præfecturæ subest urbs Rhena, & est ampla præfectura, quam ademit Otto natus Comes Hoyensis, Episcopus Monasteriensis, Nicolao Tecklenburgico Comiti anno Dñi 1394. & haec tenus ita Monasteriensibus paruit, quam bene, quam rectè, judicent Christiani: Quando verò in extremo iudicio stabit Comes Nicolaus contra illum bellatorem Episcopum Ottoneum, & accusabit ipsum violentiæ & rapinarum, quid tunc respondebit ille Otto?

BYLSTEIN, Dominium Diæceos Coloniensis in parte Westphaliae, dicta Surlandia, situm, cuius dominii ultimus heros & haeres occubuit in bello Susateni, & tunc transtulit Theodorus, Comes de Mörse / Episcopus Colonensis, ad se dominium arcis Bylstein / & adhuc obtinetur a Coloniensisibus, sicut hoc Chronicum Colonense & civitatis Lippie atque alia indicant testimonia, & Chronicum Comitum de Marca, Levoldi de Northoff/ meminit interdum Domini de Bylstein: Ita & isti nobiles Domini transierunt per viam universæ carnis, ut neque ipsi amplius sint. Etsi Comites

tes de Nassau / se scribant Dominos de Beilstein / sed hoc est aliud Dominium.

BRAKELEN, Putant hoc nomine significari oppidum Brakel in Diœcesi Paderbornensi. Nam ego comperi in vetustis literis, quod dicitur alios veteres Comites ut testis citetur anno Domini 1220. Joannes Comitis in Brackeln: Si sit ille Comitatus in ditione Paderbornensi, & in eodem loco, ubi nunc est Brackel oppidum, tunc pertinuit ad eum arx continua Hinnenberg / & tunc mox illa Comitum linea defecit, & forsin per matrimonium vel consanguinitatem pervenit ad Comites in Emonia qui Brackel oppidum & arcem Hinnenberg possederunt, qui anno Domini 1220, & postea dimidiam arcem oppignoraverunt nobilibus de Astenburg. Sed Cœnobium Herse sibi aliquid juris in urbem Brackel inque arcem Hinnenberg aliquando usurpavit.

BETBAR, Amplissimum Dominium Comitum de Neuvener & Melle invasit & manu militari superavit Fridericus Dux Saxonie, Angriae & Westphaliae, Colonensis Chori Episcopus & Bremensis prepositus, Adolphus Comiti in Neuvener & Melle, & sic post ejus mortem est ditione Colonie adiectum: Interim in illo Heroë & Comite Adolpho, qui vix excessit quadragesimum annum, videlicet, quam misera sit hominum conditio, & quam brevis vita humana.

BÜREN, Dominium in Diœcesi Paderbornensi, quod resert Wernerus Rolevius inter majora dominia Westphaliae, sed subest Episcopo Paderbornensi, & jam anno Domini 1565. vivunt Joannes Dominus in Büren locum tenens in ditione Paderbornensi, & Meinolphus nepos ejus.

BOICK, Proprium & antiquum dominium in Diœcesi Paderbornensi, cui subsunt 12. pagi, & domini in Büren / illud hodie possident & quiete obtinent.

BODECA, Cœnobium in Paderbornensi ditione, ordinis Cisterciensium, in quo loco olim Meinolfus (quem de fonte suscepit Carolus magnus) habuit Dominium, & factus clericus, sicut historiae testantur, amplum patrimonium ille Meinholus DEO consecravit, & Cœnobium ibi instituit.

C.

CLOPPENBORG, Amplissimam præfecturam, cui & oppidum Klöppenborg & arx & oppida Friezoite / Haselunden & Lonigen parentata que dicti die Sogelter Friesen (quos paulò ante Comes Nicolaus domuit) cum 14. Parochiis, si rectè memini, prædictus Ortho, Episcopus Me-

nasteriensis quoque eidem Comiti Tecklenburgico Nicolao ademit, & suæ Dioecesi adjecit, anno Domini 1396. Sic ubique sicut mutationes. Quam bene autem hic fictus Episcopus fecerit, & quam Episcopaliter aliis vio-
lentia, vi & tyrannide bona, præfecturas, arces, civitates & prædia
ademerit, sentiet in die illo. Idem deinde cinxit Lingena oppidum & arcem
munitionem, & sic Comitem in angustias redigit: Munitionem arcis Clo-
penborg demolitus est Johannes, Comes de Hoya / Episcopus Monasteriensis
nostro tempore.

D.

DASSEL, Comitatus & urbs in ditione quondam vel Diœcesi Hilde-
simensi, sita ad unum miliare à civitate Eimbeccensi, ad sylvam vel potius
in Sylva den Gollinc/ ubi adhuc oppidum nomine Dassel situm est: Co-
mitas de Dassel dicti sunt Ruhgraffen zu Dassel/ & habuerunt sessionem
vel sedes isti Heroës in arce Hunderrucke/ cuius reliquiae adhuc ibi con-
spicuae sunt, sed illo propugnaculo quasi destructo, in plano ex istius
ruderibus ædificavit Dux Ericus senior, Dux Erici Brunswicensis pater,
arcem à suo nomine dictam die Erichsburg/ sub qua sunt 16. pagi, post-
quam ille & nepos ejus ex fratre Henrico seniore, Henricus junior, ad se
jure belli Diœcesin Hildesimensem transtulissent anno Domini 1519. Nunc
dicam de ipsis. Anno Domini 1119. fuit Gottinge in Imperii publico Eque-
stri certamine Dominus Wilhelmus, Ruhgraff in Dassel. Et ex brevia-
rio Dassaliensi hoc annotavi, quod fuerint olim ibi Comites, his verbis:
Comites in Dassel fuerunt Simon, Adolphus, Sifridus, Conradus, Hermann-
nus, Reinoldus, qui ex preposito Hildesimensi factus est Colonensis Presul,
& transtulit Magos ex Mediolano Coloniam, atque ante eum patruus ejus
Fridericus fuit ibi presul, & Joannes, quorum animæ requiescant in pa-
ce: Anno Domini 1120. fuere cum Adelheida, nata domina de Plesse/
fundatores Cenobii in Fredelsen Joannes & Hermannus, Comites in Dassel
anno Domini 1218. Citantur testes in literis Robertus, Helembertus,
Hugo & Reinoldus, Comites in Dassel. In Catalogo Abbatum Corbejenium
legitur, quod ibi fuerit Abbas Hermannus, Comes in Dassel filius Bern-
hardi Comitis, & Anna, Domina in Homborg/ electus anno Domini 1229.
Arnoldus, Abbas Lubeccensis, in continuatione Chronicæ Scavorum lib. 3.
cap. 1. meminit Comitis in Dassel/ Othonis, cuius fratrem Philippum dicit
Colonensem Archiepiscopum fuisse: imo libro 6. cap. 12. & 13. facit men-
tionem Comitis de Dassel/ Adolphi nomine, & cap. 17. meminit Ludolphi,

Pipp 3

Comi-

Comitis in Dassel. Anno Domini 1273. *Ludolphus*, & anno Domini 1280
Hermannus, *Comites in Dassel* vixere. Hunc Comitatum heredibus
carentem ad se transtulit *Episcopus Hildesimensis* numero XXXIII. *He-
ricus*, *Comes in Waldenborg* / qui etiam consensum super hac re ab *He-
rico VII.* Casare impetravit, anno Domini 1310. De eo vide *Krantius in
Merropol.* lib. 9. cap. 3. *Hoppenrodius* addit ex *Krantio* & *Brottauffio*, quid
ad eum Comitatum pertinuerit, eique subdita fuerit (teste etiam *Kran-
tio in Saxonia* lib. 8. cap. 28.) *Eimbecca civitas*, sed cum premeretur a
Comite Dassaliensi, illa defecerit ad *Albertum Brunswicensem Dux*, qui
eam in tutelam & patrocinium suscepit, & adhuc illi *Duces* re-
tinent. Anno Domini 700. vixit *Walterus*, *Comes de Dassel* habens con-
jugem *Bendellam* filiam *Radbolis Comitis in Ballenstedt*; teste *Hoppenrodius*.
Anno Domini 1147. vixit *Henricus*, *Comes in Dassel* / alius signatus ad com-
positionem causae controversiae inter *Bremensem Episcopum Albernum* &
Henricum Comitem in Badewide, teste *Krantio in Saxonia* lib. 6. cap. 21.
Anno Domini 1181. duxit conjugem filiam *Adolphi*, *Comitis in Sodeni*
Otto, *Comes in Dassel*. *Krantius in Saxonia* lib. 6. cap. 44. Ejus filius fuit
Adolphus bellicosus, teste eodem lib. 7. *Saxon.* cap. 2. 18. 19. & 21. Anno
Domini 1259. vixit *Ludolphus*, *Comes in Dassel* / & is pessimus fuit *Comes*,
Ultimus vero Simon, *Comes in Dassel* / mortuus absque heredibus
anno Domini 1329. Sic transferunt isti Comites & perierant, sic trans-
gloria mundi. Cogitent ergo omnes Christiani, ut veram in Christo
gloriam post hanc vitam consequantur. Post *Ericos*, seniorum & juniorum
patrem & filium *Duces Brunswicenses*, qui hunc comitatum ab *Epi-
scopo Hildesimensi* jure belli ad se transtulerunt, possederunt eundem *Dux*
Julius & ejus filius *Henricus Julius*, *Dux potentissimus*, qui eum mo-
do obtinet.

DALEM, Hodie & pagus & parochia, quondam in *Diaceti Hilde-
mensi* propè oppidum *Bokenem* / in vicinia arcis *Woldenberg* / & est in
vicinia istius pagi mons, in quo fuit arx *Dalem* / & in arce est abyssus, &
ultimus heros dictus Teil / *Dominus in Dalem* / dicitur homo impius &
profanus fuisse, qui semper venationi operam dedit, & nulla curavit
sacra, ideo in festo nativitatis Christi, cùm venationi operam daret, ex-
oritur abyssus talis, qua ille cum famulis & canibus assumptus, (ita bl-
sphemi & impii pereunt) immersatur, & de illo loco adhuc dicitur, vel
locus ille in quo iste *Teidius* est assumptus vel immersus, *Dei Grubus*
und isti *Grundloß* / & sine dubio vivus in infernum cum *Chore & Abys-*

principatus est. Memini me legere in antiquo Chronicō, quod Comitū in Pein se aliquando scriplerint Dominos in Dalem / & alibi inveni, quod Henricus Leo destruxerit arcem Dalem in ignominiam Comitis Ludolfi de Pein.

DEL MENHORST, Arx est & dominium munitissimum, quod ab antiquo Comites de Aldenburg obtinuerunt, & interdum divisio facta est inter eos, ita ut unus Comitatum Aldenburgicum alter Delmenhorstanum obtinuerit. Cum verò Comes Theodorus sibi recuperasset illum Comitatum, opera Nicolai, Archiepiscopi Bremensis, unici Ottonis ex Richarda Tecklenburgica hæredis (qui Nicolaus postquam videret Bremenses à se alienos, noluit etiam eis istum assignari Comitatum, et si forte quædam eis essent à suo patre ratificata, tamen solenniter ea revocavit, & ita ad Theodorum, Comitem in Aldenburg/ ut verum hæredem, arcem & ejus jus transferri voluit) ideo facto rege Dania Christiano filio majore, alii duo fratres divisione facta transierunt, ut Gerhardus Aldenburgicum & Mauritius Delmenhorstanum obtineret Dominium, etiam & Episcopo & Senatu Bremensi in ea re consentiente (ut volente DEO in nostro Aldenburgenſi Chronicō ostendemus) citra ullius exceptionem vel impedimentum, & interea Mauritius cum conju^go Catharina comitissa Hoyensi, quæ attulit ei quasi in dotem Harpstede arcem, Aldenburgenſis antea oppignoratam) peste moriebatur, ita Gerhardus, Comes in Aldenburg/ fuit Tutor sui ex fratre Mauricio nepotis Jacobi, & ejus sororum, & in ejus usum obtinebat arcem illam Delmenhorst/ & ex ea damnū mercatoribus urbium Lubeca & Hamburga inferebat, quia publicus eorum hostis erat, propterea quod fratrem regem Daniae juvissent in se expellendo ex Holſatia & Schleswica ditionibus, quarum ditionum non minus se putabat hæredem esse post sui avunculi Adolphi, ultimis Ducis obitum, atque fratrem Christianum, quod etiam in Saxoniam & Metropolitatem Kranzus. Ideo Episcopus Monasteriensis, Comes in Schwarzburg & Administrator Ecclesie Bremensis, Henricus, se ex proprio motu adjungit ipsis civitatibus, atque subsidio instructus conscribit milites, & ex praesidio, immo pecunia prædictarum urbium cingit arcem Delmenhorstanam, & ad ditionem, cum obfessis nihil reliqui esset obsonii, obfessos cogit citra imperii mandatum, & ita Comitatum illum licet junioris Comitis Jacobi tutor esse diceretur ille Praeful, adjecit Diœcesi Monasteriensi, cui fuit subjectus usque ad annum centesimum quinquagesimum quadragesimum septimum, quo tempore armis & bellico Marte rursum

ad

ad se gloriose & victoriosè recepit arcem & Comitatum Delmenhorst / ne-
pos istius Gerhardi, ex filio Joanne Comite, Anthonius, Comes in Alden-
burg & Delmenhorst; autoritate & jussu Commissariorum Cæsar
Caroli V. & est hodie propugnaculum Comitum Aldenburgorum tan-
munitum, ut vix simile habeat Germania: Etsi verò Monasteries ad
multos annos obtinerent Comitatum eum, hoc tamen semper Alden-
burgensibus Comitibus & Dominis impugnantibus & contradicentibus;
Interim titulum retinuerunt Comites de Aldenburg semper, non solam
post amissam arcem Delmenhorst / sed etiam titulum Comitus Del-
menhorstani obtinuerunt illorum majores, sicut probari liquido po-
test, inde ab annis trecentis & ultra ex multis sigillatis literis videntur
quas vidi, legi, & eas probè observavi. Interea consideremus
quo jure invaserint illam arcem Delmenhorst Monasteries: Si enim
vel ipsis vel prædictis civitatibus negotium fuisset cum Gerardo Comite
cur igitur eum comitem in sua ditione non sunt persecuti? Et interim
alterius, imò Episcopus sui pupilli (ut dicitur) & ut Bremerles dicitur su
vasalli Comitis Jacobi Comitatum & arcem, quam tantum tutorio etiam
nomine occupabat tunc Comes Gerhardus, Jacobi pater, invadunt
violenter? Cùm tamen nihil delinquisset nihilque commisisset Comes
Jacobus? Krantius in Metropoli lib. 12. cap. 12. & 13. hanc historiam non
refert satis bona fide, sed multa Comiti Gerhardo impingit, quæ vera
esse non videntur, (Sed is erat Hamburgensis, ergo partialis (sed ego
ex Chronico Holsatæ & certis documentis hic alibi videlicet in Chronica
Comitum Aldenburgenorum vera refero & referam: Interim & ipse
Krantius fatetur, Comitem Gerhardum tutorio nomine posse illam
arcem, nomine sui nepotis ex fratre D. Jacobi lib. 12. Metropolis. Plura
videat lector de hoc Comitatu in Chronico nostro de Aldenburgenibus Co-
mitibus. Interim non suppressendum, quod magno fastu ille Henricus
Schwartzburgicus eam arcem & Comitatum ad se & ad suam Dicecilia
transtulerit, verum quo ille abiit transiens per viam universæ ca-
nis? Quo abiit ejus successor Cunradus Ritbergius? quod Ericus Lowen-
bergicus? quod Fridericus Weidanus? Hoc patet in extremo iudicio.

DITHMARIA, Locus pascuus & pinguis, multis parochiis abun-
dans: Ibi erat proprius Comitatus valde antiquus, cui præfuerunt Co-
mites ordine Dodo, Eslerus, cuius fit mentio apud Heliodum lib. 1. cap.
68. Sed libro 2. cap. 4. scribitur de Reinoldo Comite Tithmarie, qui cecidit in pugna: Verum mox cap. 6. scribitur, quod Heinricus Leo Comita-

Dithmarsia tenuerit: Interim fuerunt etiam ibidem *Comites* vel potius *Marchiones*, ut *Albo & Rudolphus Marchio*, quibus ab incolis, ut est genus hominum suam libertatem & quarens & vindicans, trucidatis, *Harvivicus* pater *Rudolfi* jus suum universum in ea ditione, quod, post cladem subditorum in Dominum commissam, per mortem fraternalm ad ipsum redierat, permutatione facta, & recepto in ejus locum *Stadeni* comitatu, *Praesuli Bremensi* tradidit, & tandem *Harvivicus Episcopus Bremensis* illos subegit, a quo mox ad *Regem Dania* defecerunt. Interim *Arnoldus, Abbas Lubecensis* lib. 6. cap. 13. facit mentionem cuiusdam *Sca-
vonis*, quem fecerit *Comitem in Dithmarsia*, *Henricus Leo Dux*, verum cum se subjecissent *Regi Dania*, tandem ab illo quoque deflectunt. Sed cum *Heroes ac Principes Schlesvicensium & Holstiae per Christianum* (natum *Comitem Aldenburcicum*) primum *Regem Dania*, ex Cæsareo beneficio obtinuerint jus hereditarium in *Dithmarsia*: Hoc interdum & bello & transactionibus aliquoties exequi tentarunt, sed *Dithmarii* semper responderunt, se esse *Bremensi Praesuli* subjectos, & idem adhuc cum ante annos 23. superarentur a *Rege Dania*, *Fridericu II.* atque *Holstiae Ducibus Joanne & Adolpho* fratribus, in initio prætendebant, sed frustra, ideo ab ipsis superati & in ordinem redacti sunt. Ita omnia sunt instabila, & magna longaque varietas ac mutatio per multa secula fuit in *Dithmarsia*. *Rex Dania Joannes*, & ejus patruus *Fridericus*, qui postea *Rex factus est quoque in Dania*, atque *Comites de Aldenburg & Delmenhorst / D. Adolphus & D. Otto*, magnam stragem in *Dithmarsia* accepérunt anno Domini 1500. Sed anno Domini 1559. poenas *Dithmarsi* derunt, ut diximus, a *Rege Fridericu II. Rege Dania & ejus patruis Joanne & Adolpho*: Regi tunc militabant *Anthonius & ejus filius Joannes Comites Aldenburcici & Delmenhorstani*.

DEREN, fuit olim proprium Dominium in terminis *Diœceseos Monasteriensis*, circa viciniam *Comitatus de Marca*, propè oppidum *Lunen* cuius arx sita fuit ibidem olim ad flumen *Luppiæ*, & videntur ejus domini bona majore ex parte ditioni Monasterensi accessisse, quorum aliqua pars propè *Stromberg* sita erat. Fuit olim *Canonicissa* in majori illustrium Heroidum in *Affendia Collegio, Berza, Domina in Deren/* cuius mater erat *Burchgravia de Stromberg* / & ea fuit ultima ejus stemmatis, & quedam bona transtulit ad *Collegium Affendianum*. Interim istos dominos ita vetusta tempora oblivioni tradiderunt, ut nulla horum Dominorum nomina extent vel inveniantur, & vix locus, ubi sedem ha-

habuerunt, invenire potest: adeò sunt omnia in hoc mundo incerta.

DESENBERG, antiquum Paderbornensis Diœcesis Dominium, quod ad se aliquando transtulerunt Episcopi, sed modò illud obtinenter Nobilis de Spiegel. Subsunt huic dominio II. pagi, & credo hunc Comitatum illum fuisse, cuius Bernhardus primus & secundus, Comites in Dyssen Episcopi Paderbornenses erant haeredes. Ah & proh DEUM immortalem! adeò istorum Dominorum nomina perierunt, ut vix unius vel alterius nomen supersit, & ne quidem sciatur locus, ubi ~~com~~ habitatione fuerit: Adeò sunt omnia ruinosa.

DYSSEN, Dominium inter ditionem Osnaburgensem & Comitatuim Ravensburgicum situm est. Cum verò Engelberus, Comes in Ecclesiæ Episcopus Osnaburgensis, pugnaret cum fratre Othono, stetit ab Ottone Comitis partibus Wigboldus, Dominus in Dyssen / & res ad aciem & gnam est producta, & in ea occubuit ultimus heros & haeres dominii Dyssen / Wigboldus, & eo mortuo anno 1130. Episcopus Osnaburgensis transtulit hoc dominium Dyssen / cum Parochiis, Lahri, Hilter, Glandorf ad suam Diœcesin, sed ad se traxit Parochiam Bersmel. Comes in Ravensburg. Errivinus Ertmann in Chronico Osnaburgensi hec habet: Videmus igitur quomodo ille ultimus hujus dominus domini Wigboldus ex hac vita per mortem transierit ad aliam, sic & ejus quoque dominium transit ad alios dominos. Ita nihil est in hoc mundo stabile, sed omnia vergunt ad interitum: Et nihil de istius Wigboldi majoribus scriptum alibi invenitur: Sic omnia corrunt. Sed inuenio in manuscripto Chronico Joannis Schiphower de gestis Aldenburgis Comitatuim Dyssen / modò pagum amplum, olim & arcem & oppidum celebre fuisse, sed ab Episcopo in villam redactum: Hodie est magna parochia ruralis ibi, multos in se pagos complectens, quorum aliqui subsunt prefectura in Ravensberg / quam loco Principis Juliacensis regit hodie cordatus nobilis dominus Caspar de Ledebur.

DOERSTADT, hodie est Cœnobium. Et fuit olim proprium ~~dominium in Hildesimensi Diœcesi~~ situm, sub prefectura arcis Leuenburg amplissima, distat ad duo miliaria à Goslaria. Et fuit eorum cùm titulus Edel-Herr zu Doerstadt / & illorum genealogiam talem inveni in annalibus. Anno 1086. in literis Cœnobii Stedersburg adducitur testis Arnoldus, Dominus in Doerstadt / & alibi anno 1100. testis profertur in ducalibus literis Walterus, Dominus in Doerstadt / & in aliis literis anno 1150. producitur testis Fridericus, Dominus in Doerstadt. Et tempore Othono,

Ducis Brunsvicensis anno 1232. tanquam fidejusor adducitur nobilis Dominus in Doerstadt & Burchardus. Anno 1273, fuerunt Fridericus & Walterus Thumberi & Canonici summi templi Hildesimensis, & tertius frater Bernhardus erat gubernator patriæ, & ejus conjunx erat Altheida, Comitissa in Homburg. Anno 1281, suscepit gubernationem patrii dominii junior Burchardus, cuius frater Walterus erat majoris Ecclesie Hildesimensis Canonicus. Anno 1327. sequitur tertius Bernhardus, nobilis dominus in Doerstadt. Ex hoc Bernhardo & ex N. Comitissa Waldenburgica prognati sunt Fridericus Canonicus Hildesimensis, & Walterus, qui ex Warburgica domina Arnoldum gennit & Elizabetham, qui vixere anno Domini 1450. Et uterque vixit cœlebs opinione pietatis, quasi ea ratione sibi aliquid mercedis inde consequerentur. Elizabetha erat Decanissimae Gandersheim Collegii illustris, & vixit ibi anno 1462. & 1470. ut in multis sigillatis literis vidi. Arnoldus in senio ex sua arce & dominio fundavit Collegium vel Monasterium virginum vestalium & in eo anno 1464. mortuus sepelitur, sexto Calend. Aprilis, ubi adhuc extat ejus sepulcrum. Sic transeunt antiqua stemmata, sic transeunt vetera monumenta, sic pereunt homines tam magni quam parvi, tam nobiles quam plebei. Nunc Cœnobium hoc subest imperio ducis Brunsvicensis Julii & ejus filii Domini Henrici Julio florentissimi Duci.

DUERODE, est parochia & pagus amplius sub arce & præfectura Westerhove in Diœcesi Hildesimensi, cuius possessores sunt Nobiles de Olsdershausen/ qui quoque aliquid juris habent in arce & præfectura Westerhove/ & sunt hereditarii Marefalli utriusque ducatus Brunsvicensis, & dicitur ille locus comitatus & dominium ut feudum, in literis beneficiariis, quas habent à nobili Domino in Plesse/ & semper ita nominatur in literis eorum beneficiariis. Pertinuit ad eum comitatum pagus Echt/ quem quoque illi nobiles possident, Sic habent literæ nobilium dominorum de Plesia, ut dominorum feudi, und wie haben unser Graffschafft DUERODE belichnet und belichnen ihsen. Et jam subest locus ille Ducis Brunsvicensis Julio & ejus filio Henrico Julio, Principi leetissimo.

DINCKLAGE, modò pagus & ampla parochia in Comitatu Vechtensi, olim arx erat fortis. Alii censem nobiles de Dincklage/ arcem illam ut hereditariam possedisse: Alii putant ibi certum aliquod ejus nominis Dominium fuisse: Verum quicquid horum sit, de quo non pugnamus, certum tamen est, quod hanc arcem destruxerit Episcopus Monasteriensis Florentius de Bevelinchoye cum Melchiore Duce Brunsvicensi, Episcopo

Qqqq 2

Osnabrigensis

Osnaburgensis, & Ottone, Comite in Ecklenborg / ut Ertvinnus Erthmann
Consul Osnaburgensis, in suo Chronicō Osnaburgensi annotat.

E.

ENGERN, Chronicō Coloniense refert in Ducatu Engeri esse uero
polin urbem Susatensem: sed Franciscus Irenicus scribit, Osnaburgum ur-
bem, quam censet olim à Bructeris ædificatam, esse sitam in Angriano.
Quod videtur verisimile, ideo duplex est Engaria ducatus. Ut vero
Minda habuit arcem Wedekindus, & adhuc è regione arcis, des huius
zum Berge/ in ditione Mindensi extat arx Wedekindi, dicta dit Wede-
kensburg: ita quoque Osnaburgi gubernator fuit Wedekindus, & emat
adhuc non procul ab urbe reliquæ admodum exiguae, ubi arcem do-
buit Wedekindus propè Cœnobium Rulle in monte, da noch dr Non
ist/ die Wedekindesburg / imò potius loci istius nomen, ut dixi, facit
nobis verisimile, nam dicitur die Wedekindesburg. Sic quoque est in tem-
plo pagi Belm (quod volunt Bethlehem dici) baptizatus cum uxore Gen-
quæ est etiam ibi sepulta: Et extat adhuc ibi baptisterium Wedekindi egr-
gium à Wedekindo ibi extructum: Primaria autem arx Wedekindi fuit
Enger/ unum milliare ab Hervordia & quatuor millaria ab Osnabrug di-
stant. Hodie ibi est ampla parochia cum aliquot pagis solummodo di-
cta Enger. Cum Henricus Leo (qui meritò est omnibus potentissimis
Regibus, Electoribus magnificentissimis & Principibus excellentissi-
mis exemplar, ne in sua confidant potentia, neque ferociant, vel se ex-
tollant) pelleretur à possessione & titulo Westphalia & Engaria, perve-
nit in possessionem istius arcis & urbis & dominii Comes Lippies qui stetit
à partibus Henrici Leonis, ea de causa quod Lippiensis domino ademera
multa bona, pagos, item arcem die Havestadt / Ervete / & alia circa urbem
Lippiam dominia, Coloniensis Episcopus, & deinde Monasteriensis arcem
Sassenborg/ quam olim à Lothario Rege consecuti fuerant Lippienser Do-
mini, ideo recepit in recompensationem Comes Lippia Enger/ dominium
ab Henrico Leone Duce: nam erat arx munita & ad eum pertinuit castellum
Bustede/ quod ante centenos aliquot annos nobilibus die Nagels dictis
Comites de Lippia oppignoraverant: Cum vero Simon, Comes de Lippia mul-
tum damni daret Osnaburgensi ditioni, propterea quod diceret oppide-
lum Nelle/ & pagum Reimeslage pertinere ad dominium in Engern/ est tan-
dem interceptus ab Episcopo Osnaburgensi, Ludovico, Comite in Naumbur-
g/ & ad quinquennium detentus Osnaburgi in vinculis, quibus nomen
dece

dederunt der Buck / & demum datis obsidibus est ita liberatus , ut destrueret castrum Engern / & deinde pagum Engern / & reliqua ad illum pertinentia bona oppignoraret Brunoni Comiti in Ravensberg/ Episcopi fratri. Ita haec tenus Enger est parochia cum multis pagis Ravensburgico Comitatu oppignorata, quod dominium modò repetit Simon , Comes Lipiensis. Cum verò turbatus esset à suis regionibus per Fridericum I. Caesarem, Henricus Leo, est titulo Westphalia & Angrivarie vel Engern inventus Coloniensis Praeful in Gilhausen. Nam supra Susatum in Surlandia montosa sita est arx Eresburgum , quasi Engersburg / & hanc possedisse Wedekindum & ejus posteros constat, & illam arcem atque oppidum modò dictam Merseburg ad hoc obtinet Coloniensis Episcopus, ideo verisimile est, & superiorem & inferiorem Angrivarie vel in Engern ducatum fuisse, & superioris Angrivarie ducatum cum multis oppidis & arcibus certissime obtinet Coloniensis Praeful, & extenditur per Surlandiam usque ad Comitatum Nassau / ab una parte , & ab altera usque ad Hesiam & Comitatum Waldeck / & circa amplum Comitatum de Marca & Diocesin Paderbornensem & superiorem Comitatum Lippia: Circa flumen Lupiam multa & plurima ad Ducatum Engaria & Westphaliae pertinentia possidet Coloniensis Elector. Sed vi traxit illum Ducatum ad se Coloniensis Elector, qui in transactione adjudicatus erat Principi Bernhardo, ex quo originem ducunt Principes & Duces inferioris Saxoniae, qui dicuntur de Levenberg / & propterea isti adhuc retinent titulum Westphalia & Angrivarie. Gobelinus persona expresse sic scribit in suo Cosmodromio: Anno Domini 1180, in conventu Principum, apud Gilhausen celebrato, per sententiam Principum Duci Saxonie Henrico Leoni ducatus suus abjudicatur , & partes iustius ducatus, quae erant in Coloniensi & Paderbornensi Diocesibus ultra Visurgim (versus Rhenum) dantur Philippo Coloniensi Archiepiscopo, & Bernhardo, Comiti de Anholt / filio Marchionis Alberti. Hic est ille Bernhardus, unde, ut dixi, originem trahunt Duces Saxoniae inferioris. Interim cum semel totum Ducatum in vasferat Coloniensis, eum planè obtinuit, & exclusit Principes Saxonicos ut legitimos hæredes. Verum hodie ut Principes inferioris Saxoniae: Ita & Episcopi Colonienses titulum ducatus Westphaliae & Angrivarie retinent. Est adhuc aliud dominium vel Comitatus Engeren / qui titulus planè evanuit. Nam ultimus Comes regni Angarie de Oisten (isto titulo) Bernhardus & ejus uxor Christina simul baptisati sunt & in loco & oppido Hamelen / ibi ex suis bonis fundaverunt Collegium, quod ibi adhuc est in oppido Hamelen/ ubi

ubi est etiam ille Bernhardus in Collegio sepultus, sicut & Wedekindus in Enger / ubi etiam ille Collegium fundavit, quod est nunc translatum in novum oppidum Hervordiense. Et h̄c consideranda mirabilis mutatione hoc Ducatu est; est quoque mirandum, quod qui sunt & volunt dici Episcopi, & esse successores Apostolorum, quibus est dictum, votum non sic, tamen ambiant Ducatus & amplos principatus, sicut omnes Episcopi in inferiori Saxonia & Westphalia, uno Osnaburgensi excepto, pr̄adam ex regionibus Henrici Leonis sustulerunt.

EUKESVELDIAM, dimidiā partem Ducatus Brunswicē, qd dicitur de Grubenhagen/ ad se Praesules Moguntini sustulere. Krantius, quod eam emerint ab Ottone Duce Brunswicensi, cum fieret aka Neapolitanus: Sed moderni Duces existimant, oppignoratam esse, & pr̄ant restitutionem istius territorii ipsis futuram esse aliquando per via juris. Ideo & h̄c est consideranda mutatio varia, ut nihil est dumnum.

EGLEN, Comitatus olim, & jam in Diocesi Magdeburgicasitus. Vixit aliquis Comes Eglenus, anno Domini 1405. & eo tempore cum libro Episcopi Bernardo Anhaldino fecit, ut recitat Hoppenrodius ex Chronico Magdeburgensi, & hujus meminit Krantius in Metropolib. II. cap. 7. Anno Domini 1411. cum Nobiles de Schwicelde tunc tempore possessoris arcis Harzburg hostesque ditionis Magdeburgicae essent, & pecora ex ea abigerent; se eis opposuerunt Cunradus, Comes in Eugenii & Otto, dominus in Warpurg. Hoppenrodius ex Chronico Saxonia, & Krantius in Metropolib. II. cap. 12. haec recitat; & hic Cunradus fuit ultimus ejus ditionis Comes. Idem Hoppenrodius, ex Chronico Magdeburgico, hoc quoque refert. Ideo & h̄c quam brevis quam fragilis, quam mutabilis sit vita humana, & quomodo ruunt potentes cum minoribus, est considerandum.

F.

FALCKENSTEIN, Arx & Comitatus in Harcinia, Anno Domini 1220. & 1223. vixit Hogerus Comes in Falckenstein/ Hoppenrodius ex Chronico Magdeburgico. Et hujus meminit Krantius in Metropolib. 7. cap. 5. Anno Domini 1271. vixit Fridericus, Comes in Falckenstein/ & Anno 1289. Lutgarda de Arnstein/ Comitissa de Falckenstein/ & anno 1298. & 1305. & 1322. vixit Otto, Comes in Falckenstein/ & ejus frater Volradus, & tertius frater Cunradus, Canonicus in Magdeburg / & Volradus ac Ottonius fr.

trum filii fuere Otttones duo, & Burchardus atque Fridericus, Canonici in Magdeburg & Halberstadt, quoque fratrum duorum filii. Et Burchardi, Comitis in Falckenstein fit intentio anno Domini 1330. Sed anno Domini 1405. possedit illum Comitatum Episcopus Halberstadensis, Rudolphus ab Inholdt / quomodo jam ab illo Episcopatu pervenerit ad Nobiles Abissenburg, qui jam illam arcem possident, ignoratur. Interim & hoc certum est, quod & exemplar humanæ & brevitatis vitæ nostræ, atque variae mutationis in casibus humanis, interitus illorum quoque Comitum præbeat nobis.

FRIEBURG, Castrum & pagus amplius. Anno 1216. vixit **Hagenus**, Comes in Friedenburg. Hoppenrodius ex Chronico Magdeburgico. Hujus filius fuit Ulricus, ex Ulrico Hojerus, uterque Ulricus, Sophia & Kunigundia orti sunt, ex juniore Ulrico Sifridus natus est, & ex eo Otto, Boles & Wernerus. Tandem pervenit ille Comitatus ad Magdeburgensem Diocesin, & Episcopus ibidem Albertus vendidit eum anno 1368. Hoppenrodius ex Chronico Magdeburgensi, & postea rediit ille Comitatus ad eam circa annum Domini 1442. sed statim vendidit Comitibus de Mansfeld / Episcopus Guntherus hunc Comitatum, Hoppenrod. Ideo & in hoc Comitatu varia consideratur mutatio: Extat adhuc ejus nominis in Comitatu Mansfeldico, quam dicunt islorum Comitum sedem fuisse: Est in Comitatu Orientalis Phrysa quoque arx Fredeburg/ quæ quoque sustinuit varias mutationes, antequam Ezzardus I. Comes Orientalis Phrysa hanc ad se transferret: Interim isti Comites Fredeburgici esse desierunt, ut nihil est in mundo firmum.

G.

GEBENKENSTEIN, Castrum antiquum ad flumen Salam adhuc situm, prope urbem Hallam. **Comites in Mersburg** scripserunt se Dominos in Stein/ quod postea dictum est Gebeckenstein/ quasi gebe ich den Stein. Quia mortuo Eysyco, ultimo Comite in Mersburg, & Domino in Stein/ fundavit Henricus II. dictus cognomine sanctus, ex Mersburgica ditione Episcopatum, & dominium Stein contulit anno Domini 1004. Episcopo Magdeburgico Dagano, qui ejus fuerat Sacellanus & Cancellarius, & hodie adhuc Episcopus ille possidet dominium hoc, & pertinet ad illud Halla urbs, & alia oppida, & Parochia & pagi multi. Sic & illi Comites, licet potentes, in spongiā abierunt, ut omnia in his terris sunt vana & ipsa vanitas.

GA-

GATERSLEVE, Dominium in Diœcesi Halberstadensi. Vidi litera vel diplomata Cœnobii Stedersburg/ ubi legitur circa annum 1124. vixisse nobilis Dominus in Gatersleven Ericus. Hodie est præfectura adhuc Gatersleven in Halberstadensi Diœcesi, quomodo ad eam pervenerit hoc dominium, ignoro. Interim dum non amplius extiterint Domini ejus nominis, sive mortui sint, sive ejeci, tamen nobis indicant, que sit fortuna humana. Green / magnam præfecturam dominii in Hamburg transtulerant ad se Episcopi Hildesimenses, teste Bruchio, sed comitem illam Diœcesin jure belli invaderent Duxes Brunsvicensi, Ericus senior & Henricus junior, in divisione accessit Principibus patri Henrico & filio Julio, atque nepoti Henrico Julio hæc pars. Ita & hinc est præfectura magna mutatio consideranda.

H.

HOGENBÖKEN, est parva modò præfectura, cuius castrum in monte inter arcem & oppidum Lewenstein & urbem Alsfeld est solum in veteri Diœcesi Hildesimensi, & fuit olim proprium dominium, ad quod pertinuit castrum vel parvum dominium Helem propè Visurgim (quod haec tenus in feudum habuit nobilis & præstantissimus Heros Fridericus à Schulenburg/ nuper in CHRISTO mortuus, qui multa milia aureorum in usum studentium, pauperum & Ecclesiarum contulit). Et Hogenboken fuit proprium dominium. Anno Domini 1240. vixit Conratus, nobilis dominus de Hogenboken/ vel de alto fago, & anno Domini 1252. vixit Hojerus, nobilis dominus de alto fago. Et fuere duo ejus fratres, domini ibidem Canonici in Hildesheim. Anno 1273. Ulricus, nobilis dominus de alto fago, & Hojerus frater ejus fuit Scholasticus Hildesimensis, & istorum fratrum soror Orda fuit ultimi Comitis in Poppenberg conjug. Anno Domini 1300. vixit Ulrici filius Hojerus, & ejus frater Ulricus. Ille igitur transit gloria mundi, & omnis caro humana est foenum, & etiam transierunt & hi nobiles domini cum nobilitate sua, & non amplius inventi sunt. Et licet jam sita sit illa arx in præfectura ampliata, tamen amplum fuisse dominium constat. Habuit illam arcem aliquando oppignoratam Burchardus à Steinberg/ nobilis vir, & locum primi tenens Ducis Julii, qui postea fuit quoque locum tenens aut vicarius Comitis Aldenburgensis Joannis in ditione Theverana.

HAGEN, Præfectura in Diœcesi Bremensi, dicunt olim illam Comitatu Höye arcem fuisse, sed nihil hinc certi habeo.

HER.

HERVERDE, est illustre generosissimarum virginum Collegium, & civitas pulchre egregieque ornata, ad duo miliaria ab urbe Lemgovia, in vicina Comitatus Lippia & sub Ravensburgico Comitatu sita ea est: Estque modo Ravensburgici Comitatus urbs Hervordia, vendita illustrissimo Wilhelmo, Duci Julie, ante annos triginta quatuor ab Abbatissa Hervordiensi Anna, nata Comitissa de Limpurg super Collegium illustre olim jurisdictio-rem Ecclesiasticam Episcopus Paderbornensis habuit. Refert etiam ex mea relatione, quam descripsit ex Chronico Mindensi manuscripto Hoppenrodius, quod Walderus, Comes in Hervorde / de consensu Ducis Westphaliae D. Wedekindi, condiderit ex suo Comitatu illustre Collegium. Civitas hodie paret, ut dixi, Wilhelmo Duci Julianensi & Bergensi, &c. Ita & hic est quoque mihi tatio observanda, ut in rebus humanis nihil est firmum.

HAHOLTI, Principis Vandalici (ut vetera insignia indicant, quæ in terribus Lemgovie conspicuntur) Comitatus fuit sine dubio vetustissimus, sub quo subsuere & sublunt Lemgaw/Lage/Dithmolbe/Sulbecke: & mortuus Haholto eum ab Henrico II. Cesare impetravit Meinwercus, Praeful Paderbornensis, sed postea Nobiles domini in Lippia consecuti sunt in possessionem eum Comitatum opera Lotharii Caesaris, sicut eum adhuc obtinent: Et cum redactus esset ille Lippiensis Comitatus in eas angustias, uno Comite modo gubernatore patriæ D. Simone superflite, ut perire videretur, tandem Dominus DEUS in cœlo exaudivit preces subditorum, & eidem Simoni Comiti verè generoso, inclyto & præstantissimo domino, ex suâ Conthorali domina Elizabetha, nata Comitissa de Schauenburg/largitus est tres filios hodie, ut Bernhardum, Simonem & Otthonem, sed optimus Comes & dominus se largum & gratum vicissim DEO præbuit, & multam & copiosam pecuniam contulit in usum Ecclesiarum, & earum ministrorum, Scholarum & pauperum. Verum & in hoc Comitatu est tamen observanda quædam varietas, ut annotavimus.

HADMERSLEBEN, Dominium in Diœcesi Halberstadiensem, Anno 1242. vixit Lydolphus, Comes in Hadmersleben / teste Hoppenrodo. Anno 1265. vixit Fridericus, Dominus in Hadmersleben. Anno 1367. vixit Joannes, Dominus in Hadmersleben. Anno 1416. moritur ultimus Comes Cunradus, & sic pervenit ad Diœcesin Halberstadiensem, teste eodem. Ideo & illi Comites desierunt, qua ratione ignoramus, attamen non amplius existunt, ut ita brevitas & instabilitas humanae vitæ & mutatio in hoc mundo consideretur.

HAALDSLEVE, Castrum & dominium in Diœcesi Magdeburgica, cuius fuit ibi olim Comes, sic hinc dictus, cuju[m] neminit Krantius libro 6.

Rrrr

Saxon.

Saxon. cap. 7. Heinricus Leo possedit illam arcem & dominium. Et hanc ademit Wichmannus, Episcopus Magdeburgicus: Hoppenrode tellus. Ideo & ibi videmus mutationem, & quām sint in hoc mundo transitoria, adeo ut nihil de istis sciatur Dominis.

HADDELLARIA, terra pascuosa & fructuosa interminis *Ducatus Bremenensis* sita, quam aliquando *Ducibus Saxonie* in Lovenburg ademit. *Praesul Bremenensis* ope civium Hamburgensium & Bremensium. Sed et recuperavit anno 1499. animose *Magnus*, *Dux Saxoniae*, *Agricola* & *Westphaliae*, hujus *Ducis Francisci* junioris possessoris *Hallimavus*, quam *Dux Franciscus senior* reliquit filio *Duci Henrico, Archisculo Bremenisi*, & postea, eo mortuo, juniori *Francisco Duci Saxoni, de grivaria & Westphaliae*.

HOLTE, *Dominium* olim in ditione *Osnaburgensi* ad unum minus ab urbe *Osnabrugga* situm, cuius dominii & ejus arcis vestigia ante annos 56. vidi in monte propè pagum & parochiam Holte / & ad hoc omnium pertinuit Holte/parochia, & vicine parochiae, ut Vorholte, Wulrichsholte & plures parochiae vicinae. *Dominus* in Holte habuit proprias in Neapoli *Osnaburgensi* portam, dictam *Holzpfosten* cum tota platea, & in platea die *Holzstrassen* habuit *Dominus* iste curiam, cuius possessores legitimi jam sunt mei propinquui, ex legitima emtione facta anno 1732. Licet sit ante annos 50. jam muro obducta porta, tamen memini ego apertum transitum fuisse per eam. *Philippus, Comes de Ratzenellenbogen* Episcopus *Osnaburgensis*, anno 1144. propter rapinas arcem illam cincti cum Comite *Ravensburgico* & ad septennium obsidionem castri continuavit, sic sunt ejecti tandem ex ditione illa *Domini ab Holte*, & tunc adjecta arcem & dominium Episcopus sua *Diocesis* cum pertinentiis, sed ita consequitur etiam Comes *Ravensburgicus* den *Freyenstuhl* als die Erbey Graffschafft im Stift Ossenbrugge und den nachbarten Ländern/ und über die freyen Schöppen des Rechtes. Et omnes ville, quotquot adhuc habent Comitatus *Ravensburgicus* in ditione *Osnaburgensi*, pertinuerunt ad dominium Holte/ als die Freyen zu Lincken und andre. *Kranthus* hos Kariss nominat lib. 6. Metrop. cap. 24. Illi postea cum ejecti essent ex Diocesi *Osnaburgensi* profecti ad Rhenum emerunt ibi locum & ditiunculanum cuius praefectura adhuc ibi est propè urbem *Dinkelslade*/ & quoque procul ab urbe *Essen* vel *Assindia* sita, quam quoque vocarunt. Et tunc adhuc diu duravit illa familia, quoniam postea ex ea familiatur est *Wigboldus*, dominus in Holte/ *Archiepiscopus Colonensis*: Verbo quoque

quod alii putant Episcopum Monasteriensem Ludolphum ab Holte / & quoque
Wilhelnum ab Holte / (vide Kranzium lib. 8. Metrop. cap. 14. & 45.) ibi-
dem Episcopum, ex hac dominorum familia esse, non videtur simile,
quoniam illi putantur prognati ex militarium & simpliciter nobilium de-
Holte profapia. Ego enim novi quosdam ex militaribus de Holte. In-
terim reperi copiam alicujus monumenti descriptam ante annos 86.
a Joanne Scipio vero, scriptore Chronicis Aldenburgici, (quam ordine sub-
jicio:) In nomine sancte & individuae Trinitatis, *Ludolphus, DE gratia*
Monasteriensis Episcopus, Wilhelmus Osnaburgensis Propositus, Adolphus &
Wichboldus fratres de Holte / omnibus salutem in perpetuum; notum
facimus, quod ex communi consensu, unanimi voto & concordi largi-
tione contulimus DEO & beatae Mariae virginis ad laudem ejus patrona-
tus Ecclesia in Westerstede virginibus Cisterciensis ordinis in Bassembruggem
famulantibus in perpetuum, & exinde praesentem paginam fecimus no-
stris sigillis communiri, aucta sunt haec anno Domini: & anno gratiae 1234.
coram testibus subnotatis Remboldo majori Proposito, & Ulrico S. Martini
Decano Monasteriensibus, Cunrado de Hartorpe, Henrico de Neppen, Joan-
ne de Monasterio, Canonicis Osnaburgensis, Wilhelmo Rulem, Her-
manno de Hasborpe, Luberto de Northerope, Herborodo de Spredowre, Her-
manno Wilcken, Matthia de Lage, militibus, Arnaldo de Wesceloro de or-
dine prædicatorum, ac aliis multis. Ideo credo ipsos militares fuisse. Sed
quicquid istorum sit, tamen ex tota hac historia apparet, quam sint
omnia ruinosa & mutabilia in hoc mundo, & quomodo etiam poten-
tes ruant.

HOLTE, in vicinia Rheni vetus illud dominium, est modò præfectura
& arx & civitas propè Rhenum Ducatus Clivensis, & hujus dominii ulti-
ma cohæres videtur fuisse Beatrix domina de Holte, Abbatissa in Assendia,
quaë vixit anno 1412. & quædam bona Collegio Assindiano contulit:
Deinde existimant nonnulli ejus sororem nupsisse Comiti in Dinkstlagen/
& utramque conjugem absque heredibus Masculis relicta una filia mor-
tuos fuisse, quod ita utrumque Dominium pervenerit ad Clivensem Du-
catum per pacta dotalia, ut ajunt. Vide lector & hic varietatem & mu-
tationem, ut omnia sunt transitoria.

HEISSEN, Dominium in Diœcesi Monasteriensi propè urbem Hammo-
nem, cuius possessor Joannes a Recke, dominus in Heissen, mihi aliquando
visus & notus ante annos 36. fuit.

Rrrr 2

HORST-

HORSTMAR, *Proprius Comitatus in Westphalia in Diocesis Monasteriensi, & arx & oppidum Horstmar adhuc in vigore est & floret: Situm à Monasteriensi urbe ad tria millaria. Ultimus Comes Bernhardus, ut apparuit olim ante annos centum in templo civitatis Horstmarie fuit annotatus, sicut scribit Wernerus Rolevingius in laudibus antique Saxonie, hoc est, Westphaliae, ubi ultimum ejus loci Comitem sic vocat & adjungit, hunc fuisse virum insigni probitate spectabilem, cui tantam fuerit virtus, ut ab omnibus hominibus quasi delitiae habitus sit, & apud Arnoldum, Abbatem Lubeccensem, in supplemento Chronicae vorum lib. 5. cap. 3. meminit nobilis viri domini Bernhardi de Horstmar. Existimarent multi senes, urbes, Coisfeldiam, Borcken / Metelen & Verbecken civitates, subjectas fuisse Comiti Horstmarie, quod nos in me reliquimus. Per se Horstmar jam in ditione Monasteriensi praedicta est satis ampla, & ad eum quoque Comitatum pertinuerunt arx & præfectura Ruschau / quæ dicitur vulgo Comitibus Stevordensibus opponata, fūr etliche Bevelinchöver Pfennige / etlichen weissen Balcken und lichen blauen Winden. Sed haec sunt incerta. Quicquid ilorum in interim appetet hinc, quam sint omnia vana & ipsa vanitas.*

HOESTED vel HONSTEID, credo hunc Comitatum esse vel fuisse situm ab hac parte Rheni propè civitatem Duesbergam. Nam Comites de Hoensteide & de Wickrode (qui Comitatus olim fuit in terra Juliacensi, ubi adhuc est arx ejus nominis) erant fundatores Cœnobii nobilium Anchorum in Hammern propè Duesbergam: Philippo, Comite in Hinsberg (qui Comitatus fuit quoque situs in Juliacensi Ducatu) Coloniensi præfule anno 1180. in Gilhausen / erat ei in itinere socius Theodorus, Comitis in Hoestedt. Ultimi erant hujus Comitarum Comites & Domini, Labarius & ejus ex Mechtilde conjuge filius Conradus, Episcopus Coloniensis, qui totam ditionem cum præfecturis Aldena / Nurburg / Waldenburg / & Wetz contulit Ecclesiae Coloniensi. Anno Domini 1256. Ideo & hinc constat quām sint in mundo cuncta vana & ipsa vanitas.

HOMBORG, *Dominium proprium extitit ab hac parte urbi Einbeckæ, cuius supremæ arcis reliquæ splendidæ videntur in alto monte non procul à Cœnobo Amelunxborn / & ad eam præfecturam (que modò dicitur Wickensen) pertinent fere 30. pagi. Quod dicit Caspar Brunschius, Episcopum Hildesimensem XXIV. Adelockum sua Diocesis adiungit anno Domini 1174. & postea eam altis dominis in feudum collocaisse non est verisimile. Sed de eo alibi plura dixi: Est dominium suum in terra Brunswicensi.*

HOR-

HORDE, Proprium dominium in ditione Paderbornenſi, cuius possessores sunt Nobiles de Horde/ an sit feudum Episcopi, ignoro.

I.

IBORCH, Caſtrum Diæceſeos Oſnaburgensis ad II. miliaria parva ſitum ab urbe Oſnaburg. Wedekindi Saxonum, Westphalia & Angrivarum Ducis, pater, Wernechinus, ſe Ducem ſcripſit Angrivariorum & Iburi, quod alii Siborg putant eſſe, videlicet illud Monasterium & civitatem ita dictam, qua eſt ad Rhenum ſupra urbem Coloniam ſita. Alii de Driburg vel de Dringenborg intelligent, quod non fit veriſimile, quia eam arcem dicitur fundaſſe Bernhardus, Comes de Lippia, Epifcopus Paderbornenſis. Ego credo illud Iburgum fuilſe & adhuc eſſe, quod ſitum eſt in Diæceſi Oſnaburgensi, & hujus rei multas cauſas dare poſſem, deinde teſtem habeo Erivvinum Ermann in Chronico Oſnaburgensi. Interim & hic eſt etiam aliqua mutatio conſideranda.

INSULA, Comites de Insula, fuere propè Hildesiam in Diæceſi Hildesimensi: Vidi in annalibus Collegii in Gandersheim & Monasterii Stedversborg hos Comites ordine nominari. Theodorus, Comes de Insula, vixit anno 1188. ſub Friderico I. qui fuit cum aliis Comitibus advocaſus Collegii illuftris Gandershemit. Item anno 1220. vocatur in teſtem Cunradus de Insula Comes. Vidi in Chronico Cœnobiti S. Michaelis in urbe Hildesia in vicinia urbis Hildesii ſitum fuilſe caſtrum Comitis de Insula: Verum perierunt jam iſti Comites, & non amplius exiſtunt, ut nihil hic eſt ſtabile.

K.

KATELENBORCH, proprius olim Comitatus ad unum miliare à ciuitate Northeim/ in ditione Eikefeldia. Et anno 1100. ultimus ibi Comes Theodoricus nomine ex arce & caſtro conſtituit Cœnobium, & in urbe Eimbecca ipſius pater quoque Theodoricus dictus Collegium S. Alexandri inſtituit: Videatur Krantius lib. 5. Metropol. cap. 32. Poſteq; cū tota Eikefeldia locum illum in ſuam poſſeſſionem & accepit & habuit (quo jure ignoro) Epifcopus Moguntinus, ſed moniales in hoc Cœnobio Katenberg anno 1525. in bello rufiſco deſertæ à Praefule Moguntino, qui ipſis in extrema neceſſitate poſtit nullam opem tulit, ita neceſſitate coactæ ſe ultro ſubjecerunt Ducibus de Brunschwicg/ qui diſſerentia cauſa Duces de Gruppenhagen dicuntur, & hodie Cœnobium hoc poſſidet il-

Rrrr 3

lustris-

Iustissimus Princeps Brunsvicensis Philippus: Sic quoque in superiori Germania circa Rhenum aliqua pecuniae summa magna ad se traducere Moguntini praesules Comitatum Königstein / quem ante non multos annos moriendo pius Comes Ludovicus reliquit, jam dicuntur. Ita omnia undique apparent instabilia & mutabilia.

KAPPENBERG, Proprium dominium vel Comitatus in Westphalia in ditione Monasteriensi. Et Comitum ejus loci meminit Kranz in Saxon. lib. 5. cap. 15. ubi fit mentio Otthonis, Comitis in Rappenberg. Erit Metrop. lib. 5. cap. 32. Ettandem Wernerus XXI. Episcopus Monasteriensis. Anno Domini 1186. effecit, ut ex castro Rappenberg confinatur Collegium vel Monasterium nobilium virorum Pramonstratensis ordinis. Interim circa annum 1215. vixere adhuc Comites de Rappenberg ut minit in Metropoli Kranz lib. 7. cap. 33. Canobii Rappenberg loco contiguus Comitatui amplissimo de Marca, situs inter oppida istius Comitatus elegantia, Camen & Lunen / & dicitur praefectura, arx & civitas Werdena, vulgo dicta Werden / Monasteriensibus modò parens, scilicet Comitatui huic subiecta, à qua etiamnum hodie non procul abest. Monasterium Rappenberg in ditione Monasteriensi: Kappenbergensis Comitus filiam aliquando habuit uxorem Comes Aldenburgicus. Sic & hic conspicuum fit, quām sint omnia mutabilia & incerta in hoc mundo, & multi magni viri ita in hoc mundo pereunt, ut non amplius nomina eorum inveniantur.

L.

LÜDINCKHUSEN, oppidum & arx in Diocesi Monasterensi ad miliaria ab urbe Monasterio & 3. miliaria ab urbe Hammone sita. Wernerus Rolevingius Carthusianus in laudibus antiquæ Saxonie, hoc est, Westphaliae, refert inter Comitatus & dominia veteris Westphaliae annos centum, & hunc etiam: Et Levold. 15 de Northoff in Chronico Comitum de Marca meminit Hermanni Domini de Ludinckhusen. Ex illico nonnulli hoc dominium sive feudum Abbatis Werdenfi, & pertinuisse ad hoc dominium, praefecturam & oppidum Dulmen. Jam Episcopo Capitulo Monasterensi paret, wie das daran gekommen/weiß ich nicht. Quod credo sic factum esse, ut aut Domini isti in sua familia deferint esse, vel defecerint, vel ex suo dominio ejecti sint. Verum & hic brevitas vita humanæ & mutabilitas hominum consideratur, ut omnes non de his bonis, sed de æternis obtinendis cogitent.

LEIM.

LEIMBECK, proprium dominium trium parochiarum, situm in Diocesis Monasteriensis inter urbes Cosfeldiam & Borckenam. Joannes, dominus in Leimbeck reliquit filiam, & ea nupsit nobili cuidam de Westerholte/ hinc est, quod adhuc hodie Bernhardus nostro tempore de Westerholte scripsit cum suis filiis Martha & aliis de Westerholte / dominum & dominos in Leimbeck. Interim & hic appetat mutatio, & docemur, quam sint omnia transitoria.

LESMONIA vel LESEM, sicut Comitatus vel dominium proprium in Diocesi Bremensi, cuius mentio fit in Metropoli Krantii lib. 4. cap. 25. 32. & 35. & arx illa, quae dicitur adhuc Zurburch/ sicut istius Dominii. Hos dominos turbasse & ejecisse ex suo Comitatu dicuntur cives Bremenses, ut quidam referunt, ita & hic cognoscitur vicissitudo.

LIMBORCH vel NIENLIMBORCH, Comitatus propè urbem Isselionum in Surlandia, de qua longè à nobis diversa resert Levoldus de Nortshoff in Chronico Markensium Comitum: Et Petrus Marsens Cratopolius in Catalogo Coloniensium Episcoporum, qui Comitatum hunc de Limborg dictum fuisse etiam de Hennborg scribunt. Interim quae ego reperi huc referam: Est castrum & oppidum, & complectitur in se 8. parochias: Fuere duæ Armegarda nata Comitissa de Limpurg Canonissa in Illustri Asindia Collegio, videlicet Amita & neptis, atque hujus posterioris soror Margaretha quoque fuit ibi Canonissa, ejus frater Eberhardus, Comes de Limpurg/ consiliarius Ducis Juliensis & Bergenfis Wilhelmi erat, & hic Eberhardus genuit ex Anna domina de Broick Wilhelnum & tres filias, qua vixere cum fratre Wilhelmo anno Domini 1450. Hic Wilhelmus genuit ex domina de Bethbar N. rursum duos filios Eberhardum & Wilhelnum, & se scribebat Comitem in Limpurg / dominum in Broick & Bethbar / nam ut pater per pacta dotalia consecutus erat Broick/ ita eadem hic ratione Bethbar confecutus erat: Isti duo filii habentes sedes vel in medio Comitatu amplissimo de Marca, vel in istius tam ampli Comitatus terminis, militabant tunc Duci Clivensi & Comiti de Marca contra Geldros pugnanti, & ita in pugna occubuerunt anno 1468. Ideo pater senex Wilhelmus magno micerore affectus tandem tribus filiabus dividit dominia: Duas sorores duobus fratribus Comitibus de Newenar elocat, & alteri Limpurg Comitatum, alteri dominium Bethbar in dotem tradit, tertiam elocavit Comiti in Falkenstein & Oberstein/ & ei in dotem attribuit dominium Broick: Ex altero fratrum dominus de Newenar Friderico natus est Humpertus, pater Adolphi Comitis in Newenar / Mörse & Limpurg / & huic Adolpho ademit

mit arcem, civitatem & Comitatum Limpurg / Ernestus Dux Bavariae, etc.
Ebor Colonensis, & adjecti ditioni Colonensi : Interim Comes Brund
horst & Stirmb sibi titulum usurpat, & in eum aliquid juris habent. In
ut varia est mutatio in hoc parvo Comitatu visa, sic quoque exemplar
fortunae humanae, quae est mutabilis, fuit Adolphus Comes, multarum
ditionum quondam possessor, quibus exuebatur & in exilium ejicieb-
tur, in quo post varios casus & pericula tandem succumbit mortiens.

LINGEN, Arcem, urbem & dominium anno 1519. invasit, occupa-
vit, & sibi usurpavit Ericus Saxoniae de Lauenborg / Episcopus Mondvinus,
& sua ditioni Monasteriensi adjecerat, ejecto (pro more illorum bi-
scoporum) vero domino & herede Nicolao, Comite Tecklenburgico &
mino in Lingen & Rheden / cum uxore Elisabetha nata Comitissa in Münster.
Et profecto perpetuo hoc dominium retinuerunt Monasteriensis, si-
se dominus Nicolaus beneficiarium fecisset Ducis Geldriae Carolo, qui hoc
dominium minaciter extorsit Monasteriensibus, & rursum praedicto do-
mino Nicolao in feudum tradidit : Cum verò mortuo Carolo Gildio,
ad se reciperet Ducatum Geldriae Carolus V. Casar, & Comes Caeruleus
Tecklenburgicus retineret Lingen / nec à Carolo beneficium dominii in Lingen
peteret, nec etiam antea fratri Othoni expetenti illud Dominum pro
veteri majorum more, ut justa divisio inter fratres fieret, concederet,
sed potius eum vindictum teneret, est huic à Carolo V. in bello Smalkal-
dico ademtum anno Domini 1547. hoc dominium.

LYNDENHUSEN, Comitatum adeptus est Episcopus Paderbornensis
Meinvercus, quem tenuit antea Comes Ludolphus. Ubi sit situs, ignoro.
Ubi etiam videtur mutatio & varietas, & casus hominum milie appa-
ret etiam hīc.

LOCKUM, Proprius olim fuit Comitatus, cuius, Krantz teles
heredes erant Comites in Altdenburg / & Haslermünd / & ex consilio Episcopi
Mindensis sibi fecerunt ex eo amplum Cœnobium, quod in terminis Ducatus
Brunsvicensis, Comitatus Schovvenburgici atque Hoyensis & Ducatus
Mindensis adhuc floret, & subest Mindensi præsuli in spiritualibus, Krantz
in Metropoli lib. 6. cap. 42. sed locus & Cœnobium subest Ducis Brunsvi-
censi. Arx Stoltenow in Comitatu Hoyensi huic comitatu subfuisse dicuntur.

LOWENSTEIN, amplissima præfectura, imd oppidum & arx in
monte, Ubi olim in vicinia Comes Speigelbergicus in plano arcem habuit
Speigelsborg / ad duo miliaria ab oppido Hamelen distantem, quæ inquam
subfuit olim domino in Honnburg / sicut Spangenbergius in Chronico Man-
feldi.

feliciter putet Löwenstein proprium Comitatum fuisse) Hanc invaserant vel oppignoratam accepere Hildesimenses Episcopi, quo jure ignoro, & diu possederunt, donec eam jure belli ad se transferrent Duces Brunswicenses Eicus senior & Henricus junior, Hujus Ducis Henrici Julii avus: Olim Nobilis eximii de Salderen/ ut pater Heinricus senior, deinde filius Burchardus, vir strenuus, & jam nepos vir doctus filius, Henricus à Salder/ generosi viri ex antiqua nobilium Saldrensum familia orti, possederunt illam sibi oppignoratam ultra centum annos, & subsunt ei 25. pagi, sed eam ad se recepit Dux Julius.

M.

MULINGEN, Dominium proprium in ditione Magdeburgica. Anno Domini 1242. vixit Gebhardus, dominus de Mulingen/ teste Hoppenrodio. Et anno 1318. Episcopus Magdeburgicus Burchardus destruxit arcem Mulingen/ sed est readificatum à Comite Barbiensi auxilio urbis Magdeburgicæ, ut refert Hoppenrodius ex Chronico Magdeburgico. Hodie possident illud dominium Comites de Barby/ & in titulo se scribunt Dominos in Mulingen. Observatur tamen & hic mutatio in hoc dominio.

MEINHOVELEN, proprium dominium in Diœcesi Monasteriensis fuit, quod putarunt nonnulli situm ad parvum miliare fuisse ab urbe in eo loco, ubi nunc est arx & oppidum Wolbeck/ & ex loco illo turbavisse Episcopus Monasteriensis, Ludolphus de Holte/ dominos in Meinhovelen dicitur. Vide Krantium in Metropoli lib. 8. cap. 14. Est etiamnum hodie amplissima præfectura Wolbeck/ sub cuius jurisdictione multæ parochiæ, plurimi pagi, atque hæ urbes, Alen/ Beckem/ Sendenhorst/ & Wolbeck existunt, quæ omnia sine dubio etiam paruerunt isti domino. Hodie adhuc est castrum propè oppidum Eudinthusen situm, nomine Meinhovel/ cuius titulum gerit vir nobilis Henricus de Munster/ scribens se dominum in Runem & Meinhovelen. Ego credo istud dominium adhuc superesse ex priorum de Meinhovelen dominorum bonis. Legi in Chronico Markensium Comitum auctore Levoldo de Northoff Canonicus Leodiensis, quod vixerit anno 1250. Rodolphus, dominus de Meinhovel cum conjugé Armegarda, nata Domina in Holte/ quæ mortuo illo Rudolpho, Domino in Meinhovel/ nupsit Ottoni, Comiti de Marca. Sed & hic videmus mutationem humanam, & quod omnes homines etiam magni, desinant esse, & intereant cum suis titulis.

Ssss

NIEN-

N.

NIENOBER, proprium fuit olim *dominium* situm in *silva den Solinge* / *Diœcesis Hildesimensis*, & olim scripserunt se *dominos in Nienober* / *Rugravii in Dassel*. Dicitur *feudum esse Abbatis Corbiensis*. Vidi in annalibus antiquis, quod sibi *Comites in Dassel* usurpaverint *titulum Domini in Nienober* / ut *Bernhardus, Wedekindus, Janus, Bado, Ludolphus, Comites in Dassel / domini in Nienober*. Sine dubio per pœta docialiter venerunt ad illud *dominium*. Quando *Hildesimenses Episcoporum* natus hæredibus *Comitatus Dassel* / ad se eum *Comitatum transferre* videntur, potius traducerent, sine dubio & hoc *dominium* ad se *transtulerunt*, sine dubio & hoc *dominium Nienober* eadem ratione *invaserunt*. Sed quidjam existit? quod illorum nomen fuit? Omnia transeunt & pereunt.

NOSTENDORF, proprium *dominium* in *Diœcesi Monasteriensis* a *flumen Lupia*, non admodum procul situm ab oppido *Halteren* / cuius *tulum gerit nostro tempore Joannes à Raffeldt / dominus in Nostendorf* cum suis hæredibus.

NORTRINGEN, *Comitatus* olim fuit & arx ejus nominis adhuc sita est in *Diœcesi Halberstadiani*, cuius possessionem consequitur *Burchardus, Episcopus Halberstadianus*, teste *Krantio in Metropoli lib. 4 cap. 20.* Anno 1036. & anno 937. vixit *Philippus, Comes in Nortringen* qui in campo equestri Magdeburgi, & *Comitis in Northrингen* filium *Willelmum duxit Comes in Wettin / teste Hoppenrodio ex Chronico Miseniensi*. Ita & hic mutationem videmus variam, sicut nihil in mundo est stabile.

NIENHAUS, præfecturam in *Emeslandia*, quæ alicui *Comitatu* subsuit olim (credo *Vechtenst*) ad ditionem *Monasterensem* dicitur *transtulisse Episcopus ibi Otto, Comes Hoyensis*, sicut etiam & *Nienborg* & *Meppen* castra cum oppidis ibidem existentia ad *Monasterensem* traxisse idem à multis putatur.

O.

OTTENSTEIN, Est *dominium* in *Diœcesi Monasteriensis*, & castrum cum oppido ibi adhuc extat in vicinia *Comitatus Surphaniensis*, quod olim *Heinricus, Comes à Solms* obtinuit, scribens se *Comitem in Solmes & dominum in Ottenstein / cui ademit castrum & oppidum cum tribus præfecturis Otto, Comes Hoyensis, Episcopus Monasteriensis*. De hoc vide *Krantum in Saxon. lib. 10. cap. 25.* Fuere tres præfecturae ad hoc *dominium* pertinentes, ut *Ottenstein & Ubelgunna*, in qua, ut arce primaria, cinixerat *Comitem* ad anni spatium iste præsul. Etsi vero opem Co-

Comiti auxiliumque præberent *Dux Clivie & Dux Geldria, Landgravius Hassia, Comites in Mörse & Wittgenstein* / & obsonia in arcem ferrent: Tamen *Episcopus Otto continuavit obsidionem*, donec castrum expugnaret. *Castrum Ubelgunn* fuit contiguum oppido *Schoppingen*/ quod subfuit huic dominio & planè eversum castrum illud est. O miser *Otbo*, quando de illa violentia reddes rationem, quid dices? memini penultimum Comitem Hoyensem Ericum dicere, utinam ille Episcopus raptor *Otbo* ex nostra familia non fuisset ortus? Hujus dominii arcum castrum fuit contiguum aut non procul situm ab *oppido Bilderbeck* (eius nomen ignoro) quod oppidum quoque eidem subfuisse dicitur, quamvis alii contradicant. Et ei similiter subfuerunt *Freden & Ottenstein* / alia vero duo castra plane destructa sunt per Episcopum, ut vix adhuc reliquæ ibi extent. Tandem *Comes Heinricus de Sölms* / ex certis quibusdam sui istius dominii bonis vixit *Sutphanie*, & *unicam filiam* elocavit *Comiti in Bentheim* / & ei assignavit bona hæreditaria, quæ ex eo Comitatu retinuerat. *Hæc Ertwinus Erthmann* in Chronico Osnaburgensi habet. Hujus Heinrici patrem *Joannes Schiphowerus* in Chronico Aldenburgico vocat *Joannem*, quem prior Episcopus Monasteriensis *Florentius de Wevelinchove* captiuum habuit: Ideo isli ditioni diu insidiati sunt Monasterienses. Verum hinc etiam apparet, quām sint omnia incerta, infirma & dubia in hoc mundo.

OTTERSBERG, in Diœcesi Bremensi proprium *dominium fuisse* (cujus possefiores hodie sunt *Metropolitani Capitulares Bremenses*) fama refert. Verum ego nihil de ea re certi vel quidquām indicii habeo. Videtur dicere *Kramius in Metropol.* lib. 7. cap. 40. Quod fuerit *castrum Comitis Bernhardi de Welpe*: Quid veri sit ignoro. Interim yetus Chronicum Saxonicum refert *Gerhardum Lippensem*, *Episcopum Bremensem*, hoc castrum anno 1222. Comiti *Bernardo de Welpe* ademisse. Sed ut nostro tempore castrum *Osterberg* vel *Ottersberg* habuit *Senatus Bremensis* (quod in eum finem tradidit Capitulo *Daniel à Buren* medius, ut proprios haberet in sua perplexitate Dominos & faventem Episcopum) diu in possessione, ita & in hac præfectura est variatio observanda.

P.

PEINE, *castrum munitum* in Diœcesi Hildesmensi ad duo miliaria ab Hannobera urbe situm, & oppidum est adjunctum castro, in quo multi nobiles suas habent sedes. Fuit ibi *proprius Comitatus*, qui sub se 18. parochias complectitur. In campo & pugna generali Magdeburgica fuit anno 937. *Ericus, Comes in Pein*, Legimus in supplemento derelictorum

Ssss 2

Hel-

Helmodi, apud Arnoldum Abbatem Lubecensem lib. i. cap. 32. de Comite Ludolpho Comite in Pein. Et Ludolpho, Comiti in Pein, ademit Heinricus Leo, Dux castrum, sed mox ei redditum Comitatum. Hoppenrodius ex Chronico Saxonico. Krantius lib. 8. cap. 25. describit, quomodo obsidione cinxerunt arcem Pein/ & in ea Comitem anno 1260. Dux Brunswicensis Albertus & Joannes Episcopus Hildesimensis obfederint, atque dum Comes careret heredibus, & imparem se istis cognosceret, clam evocato Episcopo ipsi assignaverit Comitatum. Etsi verò hoc nomine irasceretur Dux, quamquam mortuo Joanne, ejus frater Otto eligeretur Episcopus; tamen amicè cum eo transgredit frater Otto Episcopus. Interamatur Dux, & ita frater Ducis Episcopus Otto obtinuit sub Episcopatu Comitatum Pein/ & pedetentim successores ejus. Cum ad se jure transferrent Diocesis in Hildesimensem Duces Brunswicensis Ericior & Heinricus junior, contra ipsorum vim ante annos 60. defendunt arcem (quam Duces variis modis oppugnabant, sed frustra) Senatus Hildesianus: Et semper obtinuit Senatus Hildesimensis, usque ad annum 1555. quo tempore tradidere Senatores dominium & arcem Friderico Episcopo Hildesimensi, nato ex regio Daniae stemmate, & illo sequenti anno mortuo recepit istius Domini ius ad se frater Fridarici Adolphus Dux Schleswici & Holstaria, Dithmarorum & Stormaria. Tempore Heinrici Leonis vixit anno 1166. Ludolphus pater & filius eius nominis Comites in Pein/ & filius vixit adhuc anno 1170. & 1173. Iffius filius erat Bernhardus, Comes in Pein/ Anno 1192. vivens: Ex eo natus est rursum Ludolphus matre Comitissa Waldenberghica, qui anno Domini 1220. & 1225. vixit, & ex hoc prodiiit atque ex Dorstadiana matre, Bernhardus circa annum 1270. Et hic dicitur ultimus esse Comes istius familie. Haec reperi in annalibus Cœnobii Stedersborg. Ideo hic consideremus fragilitatem hominum tam potentum, quam miserorum, quia & hi Comites perierunt cum suo titulo. Locus, hoc est, arx & oppidum jaret hæredibus Ducis Holsatiæ Adolphi hoc tempore.

POPPIENBORG, olim proprius Comitatus, cuius arx in colle strata & est amplissima prefectura in Diocesi Hildesimensi, ab urbe Hildesimensi sesquimilliare distat, & legimus in supplemento derelictorum Helmodi apud Abbatem Lubecensem Arnoldum lib. 3. cap. 36. de Adelberto Comite in Poppenborg/ circa annum 1319. vel 1329. hic Comitatus pervenit ad Diocesim Hildesimensem, teste Hoppenrodius ex Chronico. Egoreperi in antiquis Annalibus, quod circa annum Domini 1133. vixerit Fridericus pater, & postea

post illum filius Fridericus, qui testes proferuntur in *Archivis Cœnobii Sætersborgensis*, & tempore filii Friderici facta est emtio, ut sequentia verba sonant: *Gerhardus, Propositus in Stedersborg/ emit à Comite Friderico in Poppenborg anno 1187. in præsentia filii Friderici duos mansos agrorum.* Tertius adhuc Fridericus Comes vixit anno 1210. Et cum ille ultimus esset sine hereditibus moriens, recipiunt suum feudum proprium, ad suam Diœcesin Episcopi Hildesimense, præsertim præsul ordine XXXIII. nomine Heinricus, Comes de Woldenberg/Comitatum illum, quanquam alii tribuant Ottihoni, Duci Brunswicensi, qui arcem Pein adjecit ditioni isti, quod quoque & hunc Comitatum suæ ditioni subjecerit. Subsunt Comitatui oppidum Elzen: Paruit utrique Erico tam seniori quam juniori haftenus, sed modo Duci Julio & ejus filio Henrico Julio, Ducibus Brunswicensibus potentissimis, *Comitatus & præfectura Poppenborg/ quia, ut diximus, jure belli ad se totam ferè Diœcesin Hildesimensem Duces Brunsvicenses traduxerunt.* Subsunt præfecturæ Poppenborg VI. *plendida parochia ruralis.* Interim videmus, quomodo isti Comites cum titulo disparuerint, & arcem & locum Episcopis reliquerint, ab Episcopis locum & arcem Brunsvicenses Duces ad se & suos Ducatus transtulerint, ut in hoc mundo nihil est stabile.

PALSTERKAMP, parvum dominium in ditione Osnaburgensi in terminis Comitatus Ravensburgici: quod primò Nobiles de Bouck postea per pacta dotalia Nobiles de Nesselrodt possidebant, tandem pater & filius Comites in Rennenberg, & demum nobilis Franciscus à Loho posse derunt; Hodie heredes Francisci de Loho istud dominium occupant. Et est quoque nostro tempore varia mutatio in eo dominio considerata.

Q.

Hic nihil reperimus. Et quia *Abbatissarum Reverendarum & illustrium in Quedlenborg Catalogum habere non potui, nihil etiam de ea urbe & arce & Abbatissis dicere possum.*

R.

RECKLINKHUSEN, est civitas sita non procul ab urbibus Asindia & Dorstenio, in terminis ditionis Monasteriensis; & subest Coloniensi Episcopo, dicitur hodie, die West Recklinkhusen / inter Comitatus Westphalia numeratur à Rolevingio, & quia oppidum Dorstenium est quoque ditionis Coloniensis, putant nonnulli eam urbem pertinuisse ad hunc Comitatum

Ssss 3

cum

cum arce & præfectura Haerborg. Interim Colonense Chronicon referit, quod Eberhardo Comiti de Marca exemerit Colonensis præfus anno 1344 oppidum Recklinchhausen. At Nobiles de Der habebant arcem Hamburg & Dorsten in possessione. Nam referunt nonnulli, quod Dominus postremus de Recklinchusen reliquerit duas filias, alteram elocatam nobilis cum de Der / & aliam, quæ manserat inupta, & hæc suam partem, ut oppidum Recklinchusen & Horneburg / Colonensi Diæcesi contulisse dicitur, sed præfus tunc mox oppignorasse hoc oppidum Comiti de Marca, & tandem cum ille nollet reddere, vi recepisse referunt verius quod : Sed postea etiam ejecit Nobiles de Der Colonensis, & tandem Henricus Dominus in Gemme arces & urbes oppignoravit, & ita cum Henrico filia Carla in dotem pervenere arces & oppida oppignorata ad Schonenburg Comites, ex quorum jure redemissa dicitur arces & oppida ista Colonensis Praefus Salatinus de Isenborg nostro tempore. Deus bone, quæ & hic est variatio visa in hoc Comitatu. Sic nihil est ab omnipotente in hoc mundo beatum, sed omnia sunt infirma, ruinosa & caduca.

RINGELHEIM, modò Cœnobium, medius locus inter Wolfenbüttel & Gandersheim / in Diæcesi Hildesimensi, fuit olim proprius Comitus, unde Aldenburgici Comites descendunt. Siboldus, Comis in Aldenburg & Ringelen fuit in campo equestris & pedestris Magdeburgi, anno 939. Anno 809. fuit Episcopus Verdensis, Comes in Ringelum Wigbertus. Vide Krantum lib. 2. Metrop. cap. 30. Ubique refert Theodorici Comitis in Aldenburg & Ringelheim filios fuisse Wedekindum, Immodum (qui exarce Monasterium fundavit, ut Chronicum ejus Cœnobii refert) & Regenbertum (qui Danos vicebat) & filiam Mechtildam Henrici I. Imperatoris conjugem. Bruschius putat, post obitum fratrum Cœnobium ibi extruxisse Mechtildam Imperatricem, & hoc collapsum restituisse Episcopum Hildesimensem numero XLIV. Hoppenrodius dicit Theodorum ibidem Comitem anno 670 habuisse filiam Hilgardam. Krantius lib. 6. Metropoli: cap. 25. dicit Comitatum hunc situm fuisse inter Goslariam civitatem & oppidum Rethel ad flumen Innerste / & habuisse primos ibi Comites initium ex filio Ducis Wedekindi. Quidquid hodie pertinet ad præfecturam ampliæ Leuenborg / hoc olim huic Comitatui dicitur subfuisse. Modo & præfectura Leuenborg & Cœnobium Ringelheim parent Duci Brunswicus Julio & ejus filio potentissimis Principibus. Interim & in hoc Comitatu apparent mutatio : Sic ut tempora mutantur, mutantur etiam conditiones hominum.

REINENBERG, arcem & prefecturam in Diœcese Mindensi, ædifica-
runt & possederunt Comites in Tecklenbdrg / & eam aliquando possede-
runt cum oppido Lübbef/ (quod huic prefecturæ subest) ut ex antiquis
constat scriptis, Osnaburgenses Præsules; sed jam perpetuò est Min-
densis Diœcesos. Dicitur hoc ad se vi transtulisse Cunradus, Comes in Deip-
holt/ Episcopus Mindensis, & Tecklenburgicis abstulisse. Videatur
Metropoli's Krantii lib. 7. Sic ubique videtur & appetat mutatio & va-
riatio. Fuerunt sane Tecklenburgenses genere antiquissimi Comites, &
regionibus & potentia amplissimi in Westphalia; Verum per Episco-
pos vicinos sunt in angustias redacti: Interim & h̄ic mutatio & varietas
in hac præfectura appetat.

S.

SCHLADEM, proprius Comitatus fuit, & arx adhuc est sita in Diœ-
ses Hildesimensi ad semitria miliaria ab urbe Goslaria, & in terminis Diœ-
ceseos Halberstadiana, & pertinuit ad hunc Comitatum arx & prefectura
Vinnenborg. Et jam præfectura Schladem & præfectura Vinnenborg
subsunt Ducis Brunswicensi Julio ejusque filio Henrico Julio, Principi-
bus potentissimis, quorum pater & avus Heinricus junior jure belli has
arces ademit Episcopo Hildesimensi. Vixit ut legitur in annalibus Ceno-
bii Stedersborg anno 1187. Heinricus, Comes in Schadem, & anno 1220.
Heinricus II. Comes in Schadem, & tertius Heinricus, Comes in Schadem
anno 1231. cuius filii erant Ludolphus & Heinricus IV. Ludolphus erat an-
no 1231. teste Krantio in Metropoli lib. 7. cap. 46. ordine XXIII. Episco-
pus Halberstadensis, & Heinricus Rector patriæ, qui vixit anno 1252. & ge-
nuit Ludolphum anno 1249. Electum Halberstadensem numero XXV. pre-
falem in adolescentia (qui vixerat præful ad biennium) mortuum. Kra-
ntius lib. 8. Metropoli cap. 22. Et deinde Heinricum V. ex quo genitus
est, Heinricus VI. qui absque heredibus moritur, & sic Heinricus, Dux
Brunswicensis & Luneburgensis, Episcopus Hildesimensis XXXV. ordine,
anno 1245. Comitatum hunc adjectit ditioni sua Hildesimensi: Subsunt sub
arce Schadem 6. parochie, & sub arce Winneburg 3. pagi. Interim patet
ex hac historia, quomodo & isti Comites cum titulo in spongiam abie-
rint, deinde quomodo illis demortuis illum Comitatum ad se rapuerint
Episcopi, & quomodo istis ablatus sit, ut ubique constet mutatio &
varietas.

SCAR-

SCARTAW, Ducatum hunc fuisse scribit Marcus Wagnerus, Hilarius, in descriptione nobilis familie de Meyendorff / & jam continetur vel in ditione Magdeburgensis afferit. Sic magni Principes evanescunt coram mundo, ut nihil de memoria eorum extet.

STADEN, proprius Comitatus fuit isque amplius. Erneſtus, Comes Ascania & in Soltwedel duxit uxorem Hillegardam, Heinrici Comes in Stadensis filiam, anno 970. Hodie Staden est pulcra civitas, ad caput gubernacula sedent viri prudentes in Diocesi Bremensi. Dicunt fuisse eam ditionem & urbem a Carolo Magno Ecclesie Bremensi concessam, cum Vandali impugnarent eum locum, suscepérunt iterum locum deinde, dum Duces Saxoniae, ut Heinricus auctus Imperator, qui ad eum locum constituit fortē gubernatorem Joannem, quem fecit & ordinavit Comitem, unde natus est Heinricus Calvus, ex eo Siffridus & Theodorus. Siffrido oritur junior Siffridus, & ex eo Luderus, qui genuit Udonum Marchionem Stadensem, qui loco feudi Comitaturi accepit a Bremensis, & ab eo nati sunt Udo, Ludolphus & Heinrichs; sed illis omnibus mortuis absque heredibus, sui juris fecit eum Comitatum Episcopus Bremensis, ut perpetuo Dioceseos Bremensis esset, sicut adhuc est & manet. Eum Comitatum possedit aliquando potentissimus Dux Henricus Leo, sicut scribit Helmoldus lib. 2. cap. 6. Item libro 1. cap. 15. relat de Siffrido & Thiderico, Comitibus de Staden. DEUS bonè, quam varia, quam magna mutatio est in hoc comitatu facta. Ubi jam sunt Comites Stadenses cum suo titulo? evanuerunt, perierunt. Sic pereunt omnes potentes, & ruit in nihilum quod fuit ante grave.

SASSENBORG, Praefecturam & arcem cum pertinentibus olim habuere Comites de Lippia ex beneficio Lotharii Casaris, sed dum tunc Nobilis Dominus de Lippia Bernhardus staret a partibus Heinrici Leonis, potentissimi Duci, & iste suis Ducatis exueretur, eripitur etiam a Münchriensibus Lippiaco Domino Saffenburgum. Ut & hic appareat mutatio.

SOMMERSEBURG, olim Comitatus nunc praefectura Magdeburgica ditionis. Helmoldus lib. 2. cap. 7. facit mentionem Adelberti Palatini Comes de Sommerseburg. Anno 1020. vixit Eikenbaldus, Comes in Sommerseburg & Episcopus Moguntinus. Anno 1024. vixit Barwoldus Episcopus Hildesimensis XIII. ordine, Comes in Sommerseburg / cui Benno hoc didit Epitaphium, qui ejus fuerat discipulus, & is Benno postea factus Misnensis Episcopus:

Hac tumuli fossa clauduntur præsulis ossa
Barvaldi, miri magnificique viri.
 Qui propter stemma radians velut inclyta gemma,
 Magna fuit patriæ gloria lausque suæ.
 Nam fuit Ecclesie condignus Episcopus ille,
 Quem DEUS Emanuel diligit ac Michael.
 Tandem bissenis undeno mense Calendis
 Felix hanc vitam mutat in angelicam.

Hæc habet Bruschius in epitome de Episcopis. Anno 1164. contra **Henricum Saxonem** pugnavit **Albertus Pfaltzgravius** in Sommerseborg / teste Kranzio lib. Saxon. cap. 20. & ejusdem meminit ibidem cap. 27. dicens: eum suisse ultimum hæredem & caruisse liberis, ideo ejus sororem **Adelheidam**, *Abbatissam in Quedlinburg*/ ad se recipisse ditionem istam, & vendidisse Episcopo Magdeburgico *Wigmanno*, & cum hoc impedire conaretur **Dux Henricus Leo**, ideo inter Episcopum & Ducem oritur bellum, sed tandem cum spolia **Henrici Leonis** dividerentur, ab ipso **Cesare Friderico Barbarossa**, cum jam invasisset ditionem Sommerseburg **Henricus Leo**, illa dito attribuitur Episcopo Halberstadiano. Hæc Hoppenrodius ex Bruschio, Kranzio & Chronicō Saxonico refert. Videamus jam quanta & quam magna mutatio sit in hoc Pfaltzgraviatu vel Comitatū vīsa, & quomodo isti Heroes & Principes jam ante aliquot secula cum titulo desierint esse.

STROMBURCH, fuit quartum unius ex Burggraviis Imperii dominiū, cuius arx ejus nominis est sita jam in ditione Monasteriensi in vicinia urbis *Widenbruggit*, & sub eo Burggraviatu fuit praefectura *Eggsenfestein* / quæ jam nobilibus de Wenden paret, ut scribit *Ertwinus Erthmann* in Chronicō Osnaburgensi, & *Joannes Schiphower Meppensis*, in Chronicō Aldenburgensi. Verba Eriboreni sunt: Cūm Burshardus de Stromberge Burggravius (quem Chronicō Aldenburgense Joannem vocat) inciperet hinc inde prædarī per plateas, ceperunt Episcops Monasteriensis Florentius de Wevelinchovt dominus, Theodorus, nobilis de Horne/ Episcopus Osnaburgensis, & Paderbornensis Episcopus, **Henricus**, nobilis de Spiegel & Comes de Marca Engelbertus, & urbs *Susatum*, quæ damna varia ab eo senserat, cingere arcem illamque invadere, & cum ei opem vel ferre, vel in Rheden vicino dominio eum fovere diceretur **Nicolaus Comes Tecklenburgicus**, cuius hic Burshardus sororius erat, adegerunt & ipsum, ut Burggravium dimitteret, qui fugiens ad Brunsvici-

censes in Grubenhagen / ex cuius familia erat ipsius mater oriunda, illa moritur, relinquens unicum filiam. quae diu vixit in Canobio Paribordationis Osnaburgensis & fuit ibi Abbatissa. Cum verò eam arcem ad se raperent Monasterienses, hoc alii non æquo animo tulere, & ideo posuerunt de novo arcem Stromberg cinxerunt Episcopus Paderbornensis, nobis subiectum, & Comites Hoyenses & Marckenses. Sed Monasterienses arcem & amplum dominium vi obtinuerunt pro more: Sic ille Florentius Burggraviatum quartum Imperii Romani ademit, & Imperiale amptitudinem illa rapina privavit, sed quid profuit isti Florentius, domino de Wedel hove / eripuisse vero heredi hereditatem suam, dum citò à Mindeniensi Ecclesia discederet & pergeret ad Traiectensem Ecclesiam? Verum qua quis mensura mensus est, eadem metientur illi; nam mox post illum periit in masculo stemmate dominium in Brevelinchoye. Sed quid cet hic Florentius, quando eum accusabit in extremo iudicio de abdito suo patrimonio Burchardus?

STOTEL, Comitatus in Diœcesi Bremensi situs. Ulrici ultimi Comitis in Stotel filiae aliquando Comitibus in Altenburg nupsere, & pluri putant doris loco esse allatum dominium in Worde dominis Comitiis in Altenburg / quod adhuc obtinent nostri Comites, & dicitur hodie illa parochia ultra Visurgim, das Land zu Würden. Arx Stotel est hodie Diœceseos Bremensis, quam in ea ditionalis Sarapa vir nobilis & præstans Jodocus a Beer cum suis filiis hactenus occupavit, & vidi ejus literas sic habentes initium, als in der Herrschaft Stotel. Inveni in sigillatis literis anno 1329. datis, quod Rodolphus junior Comes in Stotelf habuerit parem Joannem & matrem Alburgam, tutorem vero Joannem Comitem in Altenburg. Interim isti Comites cum titulo esse desierunt, ut nihil est in hoc mundo perpetuum & firmum.

STIENWEDE, Comitatus aut dominium in ditione Mindenſi sive Nam Hermannus de Lerbecke Monachus Mindensis, in Chronico manuscripto Comitum Schovvenburgensem (quod est postea restitutum per nobilium dominum Lambertum à Bevesen) officiale Mindensem, Canonicum majoris Ecclesie Osnaburgensis & Præpositum ad S. Joannem Osnaburge virum doctum) cuius Comitatus etiam fit mentio in manuscripto Chronico Mindensem, scribit: quod Episcopus Mindensis ultra Visurgim emerit a Comitibus in Schowenburg Johanne & Gerardo Comitatum Steinwede. Hoc autem ut obiter addam, credo Kranzum (ne tamen quid temere de mortuis dicam) non fuisse bonum virum, propter ea, postquam ex hoc

Cap.

Chronico Hermanni de Perbecken / & ex Helmoldi scripto , & ex Gobelini persona Cosmodromio , ex Alberto Abate Stadensi , & aliis multis manuscriptis , & a me partim visis , partim non visis Chronicis , omnia sua compilavit , quod istorum nullam faciat mentionem : Ideo ita furtum commisit . Sed qui & quales fuerint Comites in Steinwede / quae nomina habuerint , & ubi Comitatus extiterit , sanè ignoratur ; adeo tempora longa & multa historiæ oblivioni tradunt .

SCHWALLENBURG , magnus olim fuit Comitatus in Westphalia , cuius in monte arx ejusdem nominis est sita , hodie ad unum milliare à civitate Comitatus Lippie Blomberg / & ad dimidium à Steinemena & Nieheim oppidis , que oppida duo cum adjunctis prefecturis paruerunt Comiti Schwallenburgico , & modo parent Episcopo Paderbornensi . Primariam autem arcem Schwallenburg simul possident Comites Lippienses & Presules Paderbornenses . Verum insignia ejus Comitatus (hirundinem insidentem Stellæ) gerunt Lippienses domini , & tres partes obtinent arcis Schwallenburg ; Paderbornenses vero presules tantum quartam partem arcis habent . Facit mentionem in supplemento derelictorum Helmoldi , Arnoldus Abbas Lubecensis lib. 1. cap. 32. Wedekindi Comitis in Schwallenborg . Deinde horum Comitum facit quoque mentionem Kranzius in Saxon . lib. 6. cap. 39. ubi dicit de Wedekindo , quod ille contra Henricum Leonem steterit à partibus Colonensis Presulis , & is quoque profectus est cum Cesare Friderico Barbarossa in terram sanctam , teste eodem in Metropol . lib. 7. cap. 28. Facit quoque mentionem lib. 3. cap. 43. & lib. 8. cap. 38. Guntheri Comitis Schwallenburgici , Episcopi Magdeburgici . Et rursum Guntheri Comitis Schwallenburgici facit mentionem idem lib. 9. cap. 5. In annalibus & privilegiis illustris Collegii Gandersheimensis reperi circa annum Domin . 1148 vixisse Vockyvinum & Guntherum , Comites in Schwallenburg . Fuita , Comitissa in Schwallenburg / fuit Abbatissa in Gandersheim : Et XXIII. Episcopus Paderbornensis fuit Simon , Comes in Schwallenborg circa annum 1254. & inter alios dominos fuit quoque pro Lippiensi Comite Simone fidejusior Comes Schwallenburgicus Alverius . Circa annum 1285. Comes Schwallenburgicus quidam fuit fundator Cenobii in Balckenhagen / quod aliquando collapsum restituit Comes in Eberstein . Et Comites Schwallenburgici fuere quoque fundatores opulentii Monasterii in Marienmünster / ubi etiam suam habuere sepulturam : Et ultimus Comes nomine Wedekindus propter adulterium cum nobili foemina commissum , est interfactus ab equite aurato dicto de Rollerbecke marito foeminæ . Ideo

est etiam ille *Wedeckindus* in ejus cœnobii templo sepultus, & sic etiam magni Heroes propter scelera puniuntur à DÉO, absque personarum respectu. Et ruunt singula quæ extiterunt. Sic hi amplissimi Comites cum titulo esse desierunt.

STOPPELBERG, proprium dominium in ditione Paderbornensis, & cingitur rivulis *Beyer* / *Brun* & *Nise* / & arx *Stoppelberg* fuit sita in vicinia pagorum *Entorff* & *Rudenseick* / & reliquia murorum ostendunt quasi ibi quoque oppidulum fuerit: Et fuit quoque in pago *Gruenung* arx & præfectura, quod reliquæ ibi indicant, quasi des *Gruenung* quæ quoque isti domino subfuit. Arx *Olsenberg* quæ ibi modo pars *Comitibus de Lippia* (& in qua Paderbornensis præfus quoque aliquippe habere dicitur) fuit præfectura quoque istius Domini, quam mox occupant nobiles *Rawus* *Arnoldus* & *Falco*. *Arnoldus* fratres de *Dowhusen*. Paruere præter prædictos pagos huic domino & hi pagi *Sigmar* *verlichen* / *Hagedorn* / *Bredenhop* / *Sommersellen* / *Brackelsiek* / *Domhause* / *Eversen* / & *Roleffen*. Et hi pagi partim in Diœcesi Paderbornensis siti sunt, partim Comitatui Lippiae subsunt. Videtur illud dominium quod fuit interminis oppidorum *Steinem* & *Nihem* situm, per maritionium ad *Lippenses* & *Schwanenburgicos* Comites translatum, & ita a quo jure post illos mortuos occupatum à *Paderbornensisbus* & *Lippiebus* dominis. Ah quām est misera hominum tam potentum, quām parvolorum conditio, & quanta est ubique mutatio?

SUSATUM, splendida urbs, cum aliquot parochiis vel proprio dominio, dicto hodie die *Süstische Brörde* paruit olim Coloniensisibus prælibus, sed cùm eos premere vellet *Theodoricus*, natus *Comes de Mors* Episcopus Coloniensis, & illorum dominium ad se transferre & civitanis subripere, se subdidere *Duci Clivensi*, qui est *Comes de Marca* amplissimus, *Principi Joanni* & ejus filio *Adolpho*. Et cùm illi deficerent, fuit suborta inter utrumque Principem cruenta bella, ita ut magno numero ad 60. millia Bohemorum, *Misnensum*, *Thuringicorum* & *Saxon. militem* (quos ducebat *Wilhelmus*, *Dux Saxoniae*) ille *Theodoricus* traducunt ad expugnandum *Susatsum* (quam urbem tunc defendebat *Ducis Joanne* filius *Adolphus*, atque probè antea munierat) Verūm sunt repulsi aliquoties, ut re infecta tam glorioſi milites discedere ab urbe sint coacti, sic mansit hæc urbs & ditio sub tutela *Ducum Cliviae*, qui sunt *Comites de Marca* usque ad hunc diem. Et hominum proposita in nihilum evadunt ita.

SEEBURCH, In vicinia civitatis Islebit, fuit olim proprius Comitatus, & fuit Gero, Comes in Seeburg / & tandem Wickmannus ibidem Comes, pr̄ Fridericum Casarem creatus Magdeburgicus Episcopus illum comitatum contulit Ecclesia sua, sed postea hoc in feudum accepere ab Episcopis Mansfeldici Comites. De Schrapla Comitatu, qui fuit aliquando Diocesis Magdeburgensis, nihil dicemus, sed remittimus lectorem ad Hoppenrodiūm.

T.

TEDINKHUISEN, arx in Diocesi Bremensi, dicitur pertinuisse ad Comites in Bruckhausen / sed Comes Gerhardus de Hoya / ademit castrum Dicnhusen / Henrico, Comiti in Bruckhausen / cui oppignoratum erat, ut testatur Chronicon Aldenburgicum. Alii ajunt postea ad Hoyenses pervenisse eam arcem, sed cū Gerhardus, Comes in Hoya / esset Coadjutor Bremensi, putant ita pervenisse eam praefecturam ad Bremenses Episcopos, & deinde jure belli occupatam. Sed ea arx erat Bruckhusiano Comiti oppignorata à Bremensi Episcopo & Capitulo, ut veteres annales referunt, & Chronica Bremenium Episcoporum manuscripta afferunt, quia singula sunt hīc dubia & incerta.

V.

VANDALIA, fuit olim in partibus inferioris Saxoniae, ubimodo existunt Ducatus Megapolensis, Episcopatus Magdeburgicus, Halberstadiensis atque Schwerinensis & Razeburgensis, item Stolpensis, & alibi Vandali adhuc existunt in Ducatu Lunaburgensi: Et Duces Megapolenses se hodie scribunt Principes Vandalorum. Sed Episcopi Magdeburgenses magnam ejus loci partem obtinent, sicut & Halberstadenses & prædicti alii Episcopi aliquam partem inde habuere. Certè magna & varia est olim in Vandalia mutatio visa.

VECHTA, oppidum & arx in dimidio inter Bremam & Osnaburgum urbes situm, in contiguo oppidi & præfecturæ Wildeshausen & Cloppenborg & in terminis Diocesos Osnaburgensis & Comitatus Diepholdiani. Ibi fuit proprius Comitatus, cuius jus attulit ad suam Ecclesiam Episcopus Monasteriensis pro certa pecunia, nempe Otto, Comes de Lippia, teste Kranzio lib. 8. Metropol. cap. 31. Alii dicunt historici fuisse Ottobenem Benthemensem. Sub præfectura Vechte subsunt 15. parochie, & sub una parochia sape comprehenduntur 10. vel 12. pagi, & sunt in illa præfectu.

fectura 31. structura nobilium, die man Burch Mâne nennet. *Hunc Comes Aldenburgenſis* habuit uxorem ſibi Guillam, filiam Comitis Vechtenſis D. donis ante annos 500. Dicitur ad Vechtenſem Comitatum quoque pertinuisse aliqua pars Emelandie, ut Niehauf / præfectura cum oppido Hafelundo & Aschendorff / & ipsam urbem Emedam modò in orientali Phryſitam huic subfuſſe ajunt: Et quanquam illam primus orientalis Phryſia Comes Uldericus, initis certis cum Hamburgensibus conditionibus, adferrer; tamen ejus filius Ezardus primus coactus eſt hujus civitatis nomine transigere cum Ottone (Hoyense Comite) Epifcopo Monasterienſi (quem bellatorem vocarunt) urbem eam nomine Comitatus Vechtenſis, quae ſubefſet, repetentem ſummarum pecuniarum numerare. Vulgo in epida Vechte & ejus præfectura dicitur ultima Comitissa, videlicet virgo dicta fuſſe Munlio, Frewlein Munlio, quam noluſſe cum quoquā inter matrimonium, ſed coelibem permanere voluſſe tradunt seniori, quanquam alii aliter de ea referant. Vulgo autem ſic refertur, quod cūm matrimonii cum ea ineundi cauſa ei moleſtus eſſet quidam Comes Diepholdianus, & cūm illa hoc recuſaret, tandem inimicitie inter vicinos Comites orientur, ut res proceſſerit ad bellum, & ita certaverit nobilis domina de Vechte Munlio cum vicino Comite. Ideo veniens ad Epifcopum & Capitulum Osnaburgense ab eis opem petiit, ea conditione, quod post mortem dominium ſuum iphis assignare velit, ſi jam in ſuum patrocinium fuſciperent eam. Sed illi postquam cum viciniſ nollent controverſiam habere, ideo illa reſta transiens ad Monasterienſes, fertur di- xiffe, wil Peter nicht / Paul wird gerne / quia vulgo dicitur Petrus patru- nus Osnaburgensis Eccleſiae, & deinde Paulus Monasterienſis) & ſic tranſegit cum Monasterienſibus; quanquam iſta fabulosa ceneſant peri & longè aliter de hoc Comitatu & ejus ultimis hæredibus referant. Ut uſe res habent, hoc certum eſt, ibi mutationem eſſe aliquam factam in Comitatu, & Comites Vechtenſes non eſſe amplius in rerum natura, ſed deſuſſe ante aliquot ſecula. Cūm Comes Anthonius de Altenburg ejusque fratres Joannes, Georgius & Christopherus propter Comitatum Delmenhorſt diſceptabant cum Monasterienſibus, ab eis tandem lacelli anno Domini 1538. intulerunt bellum, & oppidum Vechte arcemque ibi- dem planè exuſſerunt.

VORDE, Arcem in ditione Bremeri, ubi Epifcopi ſedes habent, erexiſſe Duces Saxoniae, ſcribit Kranzius in Saxonia lib. 7. cap. 37. Quo- modo ad Bremenses pervenerit, ignoro. Interim & hic videtur & con- sideratur mutatio aliqua.

WIN.

W.

WINSENBERG, antiquus Comitatus in Diœcesi Hildesimensi, cuius
arcis vestigia in monte videntur, & fuit amplius Comitatus in vicinia illu-
stris Collegii & urbis Gardershemii, & fuere sub eo civitates Alfeldum
& Groena / cum præfectura, & alia præfectura Frehen / & habet pluri-
mos pagos ille comitatus. Anno 937. vixit Comes Heinricus de Winsen-
berg / & Theodorici Comitis de Winsenberg (quem Lotharius Dux Saxonia in
Diœcesin Monasteriensem violenter induxit anno 1116.) facit mentionem
Kranzus in Metropoli lib. 6. cap. 9. 13. & 18. Helmoldus lib. 1. cap. 74. fa-
cit mentionem Hermanni, Comitis in Winzenburg occisi, & lib. 2. cap. 6.
dicit idem, Henricum Leonem potentissimum Ducem, tenere in posses-
sione Comitatum Hermanni de Winsenberg. Istius Theodorici (qui apud
Lotharium fuit) fratres erant, ut Kranzus recenset in Saxon. lib. 6. cap.
18. Hermannus & Henricus. Deinde addit Kranzus lib. 6. Metrop. cap.
21. & lib. 6. Saxon. cap. 11. quomodo Hermannus ultimus Comes habuerit
nobilem equitem Suevum natione, quem cum procul in exterias natio-
nes ablegasset, interea illo absente stuprum istius conjugi infert. Re-
versus vero eques domum cum omnia cognovisset ex conjugie, ira
commotus ingreditur mane conclave Comitis, & eum transfodit in
lecto, & cum conjunx Comitis gravida & ferens uterum minaretur
equiti, etiam ipsa transfoditur, (Sic etiam potentes absque respectu
personarum a DEO propter sclera puniuntur) & per quendam familia-
rem spiritum ad monitus Episcopus, mox progrederitur, & invadit Comitatum
& arcem Winsenburg. Saxonum Chronicum dicit, quod propterea Win-
senburgicus Comitatus sit ab Episcopo occupatus & Comes gladio puni-
tus, quod Comitem in Luckaw occidisset. Hoppenrodius hoc refert, quod
Henricus, Comes in Winsenburg fuerit in campo equestri Gottinge anno
1119. Cœnobium in Lampringe fundarunt Ryddago, Comes in Winsenburg/
& ejus conjunx Imhylde tempore Ludovici II. Imperatoris, & unica
eorum filia facta est ibi Abbatissa prima. Deinde in hoc Comitatu ample
Nobiles aliquot de Steinberge / ipsorum arces habent, ut Bodenburg &
Bispelenstein / & plurimi alii viri nobiles, ut de Frisburg / Ruscheplaten/
Stocken / Rheden / & plures. Sic lego in Chronicis Cœnobii Stedersborg:
Hermannus, Comes in Winsenburg occisus est cum uxore a ministeriali-
bus Hildesimensis Ecclesiae, & obiit 1152. Interim jam per quadragintos
& plures annos hi Comites desierunt esse; adeo res humanæ ruunt &

ver-

vergunt ad interitum. Hodie ille Comitatus, hoc est, ampla praefectura Winsenborg est in plano constituta (modò dicta Hafsenhusen) cuius quoque adjecta prefectura Freden & huic Comitatui subditum fuit opidum Alsfelde. Hunc Comitatum & urbem Alsfelde Henricus junior, Dux Brunswicensium jure belli ademit Episcopis Hildesimibus, & filio Duci Julio atque nepoti Henrico Julio Duci excellentissimo hereditate reliquit, quibus hodie parent, sed urbs Grona cum arce sublata Erico, Duci Brunsvicensi tam patri quam filio ejus nominis, quæ quoque erat hujus Comitatus arx & prefectura, & jam paret Duci Julio & eius filio primo genito Henrico Julio, Duci B. & L. celeberrimo.

WARDENBURG, Civitas in ditione Paderbornensi, fuit olim proprius Comitatus, quem mortuo ultimo ejus Comite Dedicono, ab imperatore Henrico II. impetrat Meinwercus X. Episcopus Paderbornensis, cum haberet adversarium sibi (propinquum Dediconis) Bershadum, ipsum pecunia, bonis, & donis placavit, & illum ex Baronibus credo fuisse de Warberg in Saxon. Vide etiam Kranzius lib. 4. Metrop. cap. 4. Sic & hic variatio & mutatio visa est, & periiit ille Dedico, cum suo Comitatu, quem aliis reliquit.

WOLDENBERG, proprius Comitatus in Hildesimbi Duce, in vicinia Comitatum Pein / Ringelheim / & Winsenborg. Extat in monte arx in vicinia oppidi Backelem / quod huic Comitatui subfuit, & est conspicua & integra Woldenberg / & fuit olim magnus Comitatus, qui inse continet 28. pagos, & fuit altera eorum prefectura Dernborg / ex qua curarunt olim isti Comites fundari Caenobium Monialium. Anno 996. fuit Sigismundus, Comes in Woldenberg / in campo equestri Magdeburgi. Anno 1182. obsedit Cesar Fridericus arcem Woldenberg propterea, quod Comes ille staret à partibus Henrici Leonis, teste Kranz lib. 6. Saxon. cap. 42. & Chronico Saxonico. Anno 1270. vixit Burchardus, Comes in Woldenberg. Hæc habet Hoppenrodius. Ego reperi in annalibus illustris Collegii Gandershemensis & Caenobii Stedersburg / & alibi hanc genealogiam eorum Comitum: Anno 1070. Luderus & Ludolphus fratres Comites in Woldenberg vixerunt. Anno 1090. Ludolphus junior, Comes in Woldenberg vixit. Anno 1141. Ludgerus & Hermannus, Comites in Woldenberg vixerunt. Et anno 1191. Bernhardus & Ludolphus, Comites de Woldenberg existebant. Item anno 1220. Hermannus & Henricus Comites de Woldenberg vivebant: Anno 1269. Henricus & Hermannus, Comites in Woldenberg erant. Anno 1282. Ludolphus & Henricus & Hermannus, Comites de Woldenberg super-

superstites erant. Item anno 1293. vixere *Hermannus, Cunradus, Ioanna & Henricus, Comites de Woldenburg*. Anno 1309. fuit *Henricus, Comes ibidem, Episcopus Hildesimensis*, & post illum *Otto*, fratrī sui filius ibidem *Episcopus factus*, cuius frater *Gerhardus* fuit gubernator patriæ, qui non habuit ex conjugē *Sophia liberos*; & ut vidi ex literis antiquis *Ecclesia in Schausen oppido*, vixit anno 1350. Is tandem *committens adulterium cum mulitoris filia vel conjugē*, dicitur ab illo interemptus esse. Sic etiam facinora in magnis non minus à Deo absque respectu personarum, quām in parvis puniuntur. Mox fit hujus *Gerhardi* h̄eres *Otto*, frater ejus, *Episcopus Hildesimensis*, qui tandem *eum Comitatum assignavit Ecclesia Hildesimensi & Episcopatu suo*. Vide etiam *Kranzum in Metropoli lib. 9. cap. 12.* de ea re. Hunc Comitatum jure belli ad se transtulit *Henricus junior, Dux B. & L.* qui eam h̄ereditatem transtulit ad filium *D. Julium & nepotem D. Henricum Tulum*, Principes letissimos. Interea extiterunt ante ducentos & plures annos hi Comites; Jam vero illi cum suo titulo abierunt in spongiam, & sedem suam aliis reliquerunt.

WETHIN, proprius olim Comitatus ad flumen Salam. *Helboldus* scribit lib. 1. cap. 63. de *Cunrado quodam Comite de Wethin* / ibidem cap. 85. fit mentio *Cunradi Marchionis de Wethin* / & in ejus supplemento *Arnoldus Abbas Lubecensis lib. 1. cap. 32.* dicit de *Henrico, Comite de Wethin*: Et censeo idem esse. Vixit autem anno Domini 1107. *Thimo, Comes in Wethin* / & ab illo genitus *Comes in Wethin Henricus*, & ab eo *Ulricus*, cuius filii *Otto, Episcopus Mindensis*, teste *Kranz in Metropoli lib. 10. cap. 25.* & *Henricus, Comes in Wethin* / quo absque h̄eredibus mortuo est Comitatus translatus ad *Diocesin Magdeburgensem*. Sed eum anno 1377. vendidit *Albertus, Comes in Sterneberg* ibidem *Archiepiscopus*, ut ostendit *Hoppenrodius ex annalibus Magdeburgicis*.

WERLE, proprius fuit *Comitatus olim, teste Kranz, lib. 3. Sax. cap. 7. & lib. 7. cap. 39.* Sed hic fuit alibi in *Vandalicis oris*, ut apparet ex lib. 5. cap. 29. & ex lib. 6. cap. 19. & 38. & lib. 7. cap. 40. *Saxonia Kranz ii.* Alioqui fuit *Episcopus Paderbornensis Henricus, Dominus de Werle*. (Vide in *Metrop. lib. 5. cap. 21. Kranzii*) quem putant ex ea familia fuisse, quae fuit dominorum & Comitum in *Werle*. Sed ex *Vandalia Kranzii* constat, quod fuerit Comitatus in *Vandalica terra*: Vide eum in *Vandalia lib. 8. cap. 3. & 5.* & subsuit huic comitatui oppidum *Grimme*. Certum est tales Comites fuisse, sed ubi, ignotum est. Sic tempora labuntur & plerumque omnia in oblivionem veniunt. Alioqui in *Westphalia Werle*

Uuuu

hodie

bodie est oppidum & ampla prefectura, vel arx eximia in Dicēsi Coloniensi, ad
hac parte Rheni, inter Comitatum de Marcka & urbem & dominium Sopla-
tum, si fuit ibi quoque proprius Comitatus, ut putatur, & pervenit
per matrimonium is ante aliquot secula ad Comites Arnsburgios; nā
isti comitatui haec præfectura subest: Sed Comitatus Arnsburgicus jam
per aliquot secula, ut diximus, subfuit Elector Coloniensis.

WESTPHALEN, fuit proprius Ducatus tempore Henr. I. Nam
anno 938. fuit in campo equestri Dido, Dux Westphalia, postea usq[ue] i[n] titulum primò Marchionis, deinde Duxes Saxonia usurparunt Comi-
tes de Arnsburg/ ut Fridericus, qui se scribebat Comitem de Arnsburg &
Westphalen. Ideo Caesar Lotharius, qui erat ex Arnsburgica familia, pro
per sibi, & sius gener Henricus superbus, Dux Bavariae, & hujus filius
Henricus Leo, usurparunt sibi eum titulum, donec tandem turbatio-
rico Leone, Westphalia partes invaderet Coloniensis Praesul, & simul occupa-
ret Comitatum Arnsburgicum, quo nomine se etiam scribit Dux West-
phalia. Et licet ille Ducatus aut præcipua tamen ejus Ducatus parceret
Ducibus inferioris Saxoniae, ut diximus in litera E. de Engen adju-
cata & decreta, tamen Colonenses vi hanc obtinuerunt, & adhuc nu-
lum & magnam Westphalia partem obtinent. Henricus Leo autem maxi-
mus & potentissimus Princeps fuit posteris exemplar, in quo videtur li-
cuit, quomodo Deus potentes de sede ponat & superbos dejicit, ne
unquam hominum quis in sua potentia, in sua fortitudine, in divinitate con-
fidat. Hic enim à tot Ducatis & Principatibus, inter quos & Westphal-
ia erat, dejectus, extra Germaniam ad biennium exulare coactus est.

WESTEN, est adhuc arx in Dicēsi Verdensi: fuerunt aliquando Domini in
Westen/ & nunc Verdensibus subest Episcopis Westen: Inerunt
illi domicelli jam præterierunt.

WITTORP, pagus in eadem ditione, & fuere aliquando Domini in
Wittorp: nunc subest Dicēsi Verdensi, & præterierunt illi domini.

WITTE, in ditione Verdensi pagus est dictus, die frumenti Graffio-
Witto subest Episcopo. Et Domini in Witto jam abierunt per viam universi-
carnis.

WONENBERG, pagus prope urbem Verdam, fuit & dicitur quoque
dominium fuisse, & subest ibidem præsuli, atque similiter ibidem do-
mini perierunt cum reliquis.

WITTENBORG, proprium Cœnobium non procul ab arce Peppen-
borg in monte conspicuum, in Dicēsi Hildesimensi, quod olim Comitatu-

fuit & ultimus Comes in eo sepultus dicitur esse, qui ex suo Comitatu & arce fecit Cœnobium, quod Episcopo Hildesimensi subjecit. Albertus Kranzius in Vandalia lib. 8. cap. 3. & in primis cap. II. facit mentionem Comitum de Wittenburgo: Item Arnoldus, Abbas Lubecensis dicit alibi de Comite in Wittenborg/ an si ille idem sit ignoro. Sed hoc Cœnobium, de quo dixi, subsuit Ducibus patri & filio Ericis primo, modò paret Duci Julio & ejus filio Duci Henrico Julio, Principi exquisitissimo, sub præfatura, quæ fuit quondam proprius Comitatus Poppenborg.

WOLDENSTEIN, non procul arx ejus nominis ab oppido & arce Seehausen/ nec procul distat à Stoffenburg/ cuius vestigia ibi adhuc ad montem extant, sed præfectura est jam in plano loco dicto Bilderla ordinata, & fuit in Diœcesi Hildesimensi. In privilegiis Cœnobii Ringelhemensis reperio proprium Comitatum fuisse. Nam sic legitur, *Ludolphus, Comes de Woldenstein & Conratus & Joannes, Comites in Woldenberg* (qui citantur testes) anno 1208. adsuere ut testes. Arx Luther am Barenborg/ videtur huic Comitatui subsuisse, jam parent omnia Duci Julio & ejus filio Henrico Julio, Ducii nlyto. Interim fuerunt isti Comites & jam ante tria secula desierunt esse cum titulo, ut sunt in mundo omnia vanitati subiecta. Hos ritmos inveni de arce Woldenstein in antiquis Chronicis:

Drey Hänge von einer Taschen/	facit	CIO
Zwey öhre von einer Flaschen/	facit	CC
Lange Speit (facit L.) und ein/	facit	L. I.
Da ist gebaut der Woldenstein.		

Hoc est:

Anno Domini 1251. est ædificata arx illa, & jam ante annos 46. est quasi destructa. Subsuerunt olim arcis Woldenstein & jam Bilderla novem pagi.

WOLTIGERODE, jam Cœnobium propè Goslariam urbem, quod fuit olim proprius Comitatus in Diœcesi Hildesimensi: *Comites in Woltiges rode habitarunt in arce Herliborg/* cuius vestigia ibi in vicinia conspicuntur, & subsuit huic Comitatui arx & præfectura Widela ibi in vicinia, quæ omnia Dux Julius & ejus filius Henricus Julius, Princeps multis modis amplissimus, possident, quia ut diximus jure belli transtulere penè totam ditionem Hildesimensem ad se Duces Brunsvicenses Ericus senior & Henricus junior, avus Henrici Julii. Anno 1154. vixit *Ludolphus, Comes de Woltigerode/* & eo anno moritur. Et ante eum vixerunt *Hoyerus & Burhardus, Comites in Woltigerode* anno 1133, quia in annalibus testes citantur, Cum Fridericus I. Casar ageret Goslaria anno 1188. dicitur in literis

Uuuu 2 (ubi)

(ubi testis citatur *Burchardus, Comes in Woltigerode*) *advocatus Ecclesie & illustris Collegii Gandersheimensis* iste Comes, cuius frater fuit *Hoyer XIX. Abbatissa Gandersheimensis* fuit istius *Burchardi, Comitis in Woltigerode* filia *Mechtildis*. Cum absque hæredibus morerentur Comitissimae pervenit Comitatus ille ad *Comites in Woldenborg* / ideo illi ex eo *Canibum* religionis causa fundarunt. Nam Monasterium illud est fundatum à fratribus *Ludolpho, Hoyer & Burchardo, Comitibus in Woldenborg* quorum pater dictus fuit *Ludolphus* & mater *Mechtildis*. Sic illi Comites ante tria quoque secula in sumum cum titulo disparuerunt.

WILDESHAUSEN, *Oppidum & arx, ubi Wedekindi filii legem habitarunt & Collegium fundarunt, teste Cranzio in Saxonia, qui que- tum in *Metropolis*, tum in *Saxonia* dicit: *Wildesthusen esse Diocesis mensis*, quod *Nicolaus Comes de Delmenhorst / Archiepiscopus Bremensis Henrico Episcopo Monasteriensis, Comiti naoro de Morse/ Theodori Indepi Electoris Coloniensis, Administratoris Halberstdadensis & Paderbonensis fratri oppignoravit anno Dn. 1429.* Ita hodie in oppidum & aeneo nostro tempore *Monasterienses Episcopi imperium habent.* Ex quibus unus *Fridericus Comes de Weidal Erici Saxonia vel Lovenburgici Duxis*, ut sic vocant, successor, & antecessor *Erici Grubenhagii Duxis & Francisci Waldechiani Comitis mœnia & aggeres Wildeshusensis oppidi ex leui causa demolitus est & solo adæquavit, anno 1529. & locum pagi instar habere voluit, abrogatis prioribus privilegiis; sed ea urbi pro parte restituit *Joannes Comes de Hoya ibidem Episcopus ante paucos annos.* Potest ex antiquis literis demonstrari, quod *Comiti Aldenburgi & fuerint domini in Wildeshusen / & se scripserint dominos in Wildeshusen. Mortor, cur Bremenses non redimant istud dominium & ad se transferant, quod esset ipsis commodum.* Est etiam & hic quædam mutatio facta, ut nihil est in hoc mundo stabile.**

Z.

ZORBYCK, *Ad salam Comitatus, quem Rupertus Comes in Mansfeld tunc Episcopus Magdeburgicus, anno 1260. adjecit Diocesis Magdeburgica teste Crantz lib. 8. Metrop. cap. 23.*

LIBER SECUNDUS,
DE
VETUSTIS TITULIS
& NOMINIBUS
PRINCIPUM,
COMITUM, HEROUM,
atque
ILLUSTRUM FAMILIARUM,
Quæ olim fuere
In Inferiori Saxonia, Angrivaria
& Westphalia,

Quarum licet Dominia ad aliorum Heroum Secula-
rium regiones translata sunt, tamen nomina ac tituli eva-
nuerunt, nec amplius publicè usurpantur, historica annotatio (ubi
etiam *veterum* quorundam, non amplius existentium
HEROUM, GENEALOGIA recensensetur,

AUCTORE

HERMANNO HAMELMANNO, Lic.
& Superintendentे Ecclesiarum in Comitatu
Aldenburgico.

*Unde cognosci potest, quam sit misera & brevis hominum,
atque etiam potentum Dominorum vita, ut in tempore cogitemus de alia
in CHRISTO vita impetranda.*

Anno 1592.

¶ Ad

Ad
Amplissimum, Genere, Splendore, Virtute, Eruditione &
Dignitate Illustrem Dominum,
Dominum HENRICUM RANZOVIUM,
Regium Vicarium in Ducatibus Schleswicensi, Hollantensi
& Dithmarsia, multorum Dominorum hæredem ac possessorum,
Satrapam Segebergensem,
Patronum literarum & literatorum benignissimum,
Præfatio
HERMANNI HAMELMANNI, Lic.
in sequente librum.

Redeo ad te jam tertio, nobilium decus, Ducatum Schleswicensi, Holla-
tiae & Dithmarsie Gubernator sagacissime, amplissimeque, Produs, Da-
Henrice Ranzovi, patrone omnibus studiosis colendissime, Cimbrie Re-
gionis lumen splendidum, & adfero secundum librum historicum de interitu
multorum Comitum ac Dominorum; ut non minus ex hoc quam ex priori
discamus, quam sit mortalium, imo etiam potentum hujus seculi via raduca,
misera & brevis: ut admonitus quilibet Christianus per hos historicos libellos
cogitet quotidie, quomodo se salutariter possit preparare ad mortem, & ex hoc
unum agat & ita vivat, quo tandem pie in Christo JESU abdormiat. Habemus
exemplum hominis salutariter in Christo morientis in GEROLDO, primo
Lubecensium Episcopo, de quo Helmoldus lib. i. Chronicci Slavorum
cap. 95. scribit sic: Audit a boni pastoris (Geroldi Episcopi) agitudo, ve-
nerunt ad eum venerabiles viri Odo, Lubecensis Ecclesiæ Decanus, & Ludol-
phus, Prepositus Segebergensis, cum fratribus utriusque congregati, qui cum lecto agrotantis appositi optarent ei dilationem vita, ipse respondit:
quid precamini mihi fratres, quod inutile est? Quantumcunque vivam, mori
semper restat. Melius est evicisse, quod effugere nemini licet, &
Mox clamat autor in hac verba: O libertatem Spiritus, pavore mortis imper-
territam, & addit haec verba: Inter loquendum dedit nobis lectionem de Pſal-
mo: Latatus sum in his, qua dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. E-
sic ille moritur: qui fuit successor Vicelini Episcopi laboriosissimi. Ge-
roldo successit frater germanus Conradus, ibidem constitutus ab illo magna
Dnee Henrico Leone Electore Saxoniae, vir literatus si erat: cui demorans
succedit

successit ex suffragio bellicosi & potentissimi Principis Henrici Leonis, Henricus Abbas Brunswigæ ad S. Aegidium, vir citra controversiam doctus & religiosus, de cuius morte sic scribit Arnoldus, Abbas Lubeccensis, in supplemento Helmoldi, vel libro 3. Chronicorum Slavonia cap. 3. quod moriturus dixerit: *Veni ô rex Glorie cum pace!* de cuius adventu quasi jam securus adiunxit: *Si ambulavero in medio umbra mortis, non timebo mala mihi, quoniam in mecum es Domine.* Et sic ille claudit vitam hanc.

Hoc quoque unum, vestram modo nobilissimam amplitudinem in hoc suo gravi senio diligenter considerare, mihi per suafissimum habeo, videlicet ut placidam in Christo Jesu mortem obeat: Ideo meritò hic similiter liber V. generosa excellentia, quæ est in historiis versatissima, à me sene & canore reverenter inscribitur, quem ut eadem, pro suo in promovendare literaria studio & liberalitate, pralo subjici curet, atque hoc munusculum magnificentia vestra singulatim dedicatum hilari fronte suscipiat, submisse oro. Scio etenim Vest. nobilissimam excellentiam hoc unum spectare, ut hac perficiat, hac saltem agat, quæ cedere possunt ad gloriam DEI, ad edificationem vera Ecclesia, ad charitatem proximi, ad sustentationem pauperum atque ad literarum & literatorum profectum. Ita pergit eadem V. generosa amplitudo se p̄tis exercitiis, sanctis precebus, salutari piorum librorum lectione salutariter preparari ad felicem in CHRISTO JESU mortem obeundam, quod vobis & nobis, omnibusque fidelibus idem CHRISTUS noster Emanuel concedat, cui V. excell. illustrem & nostros commendabo.

ADO.

A.

DONAIIS, Fuit proprium dominium olim, vidi in annis
bus Cœnobii in Stedersborch / in quodam diplomate citari
testem Theodorum, nob illem dominum de Adonais an. 1240.
& 1244. in Cœnobii Ring cœmenſis antiquitatibus citatur Fré-
dericus, nobilis dominus in Adonais anno Dn. 1308 & hunc
credo ultimum fuisse, cuius filia elocatur Comiti in Hallermund, / quis
isti scripserunt se postea Dominos in Adonais. Arcis Adonais reliqua
extant inter arcem Calenberg & Hallerberg ad pagum Adensem, quod da
Adonais nomen habet. Sic videmus & hic mutationem in casibushu-
manis, quia & magni cum parvis pereunt & esse desinunt. Vidi re-
sum omnium beneficiariorum, qui ab hoc domino feuda accepere, an-
quum & literis antiquis scriptum, quod mihi exhibuit venerandus
M. Caspar Udenus, Canonicus ad S. Blasium Brunsviga ante annos pates
quam viginti tres. Pertinuit ad hoc Dominium oppidum Eldaffen. Ha-
ctenus paruit Duci Brunsvicensi Erico, patri & filio ejus nominis, & do-
minium & oppidum Eldaffen nunc subest imperio Ducis Julii & ejus filii
Henrici Julii, Ducum excellentissimorum.

ASLO, Helmoldus in Chronicis Sclavorum libro 2, cap. 7. dicit de Oisba-
ne, Comite de Alſle / & capite præcedente ait, Ducem Henricum Leonem
tenere possessiones ut aliorum defunctorum Comitum, ita etiam domi-
num Ottonis de Alſle; Deinde Kranzus in Metropoli lib. 5, cap. 7. facit
mentionem Comitis in Alſlo Henrici, & rursum cap. 23. & lib. 6, cap. 18. ita
trina vice facit mentionem Henrici Comitis in Alſlo / & certum est alio
situm fuisse eum Comitatum in inferiori Saxonia, sed non possum scire
ubi & quo in loco sit situs. Ita & isti Comites esse desierunt in hoc mun-
do, in quo nihil est stabile, sed omne ruinosum.

ASPEL, proprius Comitatus in Clivenſi Ducatu ad viciniam urbis Regis
ubi adhuc arx ejus nominis haeret, & pertinuit Regis ad illam Comita-
tum, & hodie ibi adhuc dicitur das Land Aspel. Verum quisnam ex istis
Comitibus adhuc restat? Ideo omnia sunt mutabilia & fragilia in hoc
mundo.

ALTENA, Comites de Marck scriebant se olim Comites de Altene
& est adhuc ibi, in eo Comitatu de Marck, oppidum & arx dicta Altene
versus Surlandiam, unde nomen habebant, & diu sibi eum titulum usur-
parunt. Nam Adolphus V. Comes de Altene fuit primus Comes de Mar-

cka, fundator urbium Hammonis & Blanckenstennii, qui vixit circa annum Domini 1226. posteri interdum scribebant se Comites de Altena / alii de Marck, & quando *primus de Marck Comitis Adolphus fieret Clivia Comes*, ab eo tempore se scriperunt semper Comites de Marck. Et quia cum fratre Engelharto diviserat Comitatum de Marck, & ille discederet absque literis, pervenit ita ad *Clivenses hic amplius Comitatus*: & hic obiit anno Domini 1389. Istius autem filius ejusdem nominis est *exaltatus in Ducem in concilio Constantiensi*.

ARTZ, nunc dicitur Argen/praefectura ampla, fuit olim proprius *Comitatus*, ab hac parte versus Westphaliā circa flumen Visurgis ad miliaire unum à civitate Hamelonia situs, in vicinia Comitatus Sternebergici & Lippiensis. Et fuit Theodori ejus nominis *primi Comitis in Honstein* coniuncta nata *Comitissa in Arz nomine Hedwig* circa annum Domini 1233. Postea hic pervenit cum praefecturis Ozen & Groin huc pertinentibus, ad Ebersteinitos Comites per pacta dotalia. Sic mutantur diversis vicibus, quæ possidentur ab hominibus. Dux militum vel Capitaneus *Helmarus a Monichhusen* hoc castrum sibi oppignoratum nostro tempore habuit, & postea ejus filius *Joannes*. Modò ad se recepit magnus ille *Dux Julius Argen* praefecturam, quam modò ejus filius *Henricus Julius* obtinet.

ANVORDEN, *Comitatus* circa mare vel stagnum Elmendorff in veteri *Comitatu Aldenburgensi* fuit, nam sic legitur in annalibus nostris, quod *Elmarus, Comes de Aldenborg* / tradidit in uxorem filiam *Beatricem* nobili domino de Anvorden *Friderico Comiti*, moranti in Elmendorff: Ubi mare vel stagnum est amplum piscibus variis abundans, & is locus situs est in Amerlandia, & modò parèt in clytis Comitibus Aldenburgicis.

B.

BEICK, proprium dominium Westphalia, & existit adhuc arx non procul ab oppido & arce Seerenbercke in *Ducatu Clevensi*. In Ecclesia illustris Collegii Assendienensis fuere Canonice, videlicet anno Domini 1396. *Elisabeth* & *Scennife* (alias *Fennifera*) natæ de Beick / & ultima ex ea familia fuit alia *Elisabetha*, *Abbatissa* ibidem anno 1420. quæ plurima bonorum suorum transtulit ad Ecclesiam Assendensem. Sed jam *dominium* ad se transtulere *Principes Clevensi*. Sic & h̄c consideratur mutatio. Ita nostro tempore familia *Comitum de Beichlen in Thuringia* interiit.

XXXX

BA-

BADENSTEIN, vidi in antiquissimis literis scriptis anno 1191, quod inter Poppenburgicos & Wallenburgicos Comites citetur & ponatur res cuius **Hermannus nobilis dominus in Badenstein**. In terra Eikesfeldia est hodie arx ejus nominis, quam obtinuere haec tenus nobiles de Winkingrode & Scharffenstein/ an ibi fuerit Comitatus & dominium, ignoro. Interna omnia sunt mutabilia, ut etiam hinc appareret.

BRENE, nunc Cœnobium, olim arx & antiquus Comitatus adducto millaria ab urbe Halla. GERO, Comes in Brene/ item Wilhelmi, Thedorus Guntherus, Oda, & Berilia, filii & filiae ejus, qui vixere anno 1191, recensentur in literis scriptis. Fridericus, Comes in Brene/ cum Hilwig, Comitissa genuit Ottone, qui ex Comitatu anno Domini 1200. Cœnobium condidit, & in eo anno Domini 1213. sepelitur, ut Hoppenerodum fert. Verum isti Comites jam ultra trecentos annos esse delierunt, & nihil est in hoc mundo stabile, & ita omnia vergunt ad interitum.

BOMMENEBORCH, fuit proprius sed parvus Comitatus, & ruderis ex fundamento arcis reperiuntur propè urbem Northeim in monte, qui adhuc dicitur, die Bommeneborch. Et Giffridus vel Siffridus, Comes in Bommeneborch contulit multa bona Cœnobio Benedictino in Northeim/ ut ex registro vidi antiquo ejus Cœnobii: Anno 1188. Dicitur in literis antiquis Siffridus, Comes in Bommeneborch/advocatus Ecclesie Ganderhensis. Illi præterierunt nec amplius sunt, imo arx Bommeneborch esse de- sit, tempus edax rerum & omnia consumit ærumnos & vetustas. Vidi Chronicon Rithmicum, quod refert Ottonis ex Bavaria ejus parvum Siffridum Comitem de Brumenborch fuisse, hunc censemus eundem fuisse, cuius Ottonis filius creditur esse Henricus Crassus, qui se scribebat Comes in Northeim/ & is in Phrygia Norda interiit, ut scribit Kranz: Omnia illa videlicet urbs & Comitatus Northeim/ & ille locus ubi arx Bommeneberg fuit, olim utrique Ducis Erici seniori & Erici juniori subsuerunt in modo subsunt augustissimo Ducis Julio & ejus filio Henrico Julio, Principi Illustrissimo.

BORCHWEDEL, proprium fuit olim dominum (& nunc parvum) piissimo Duci Lunaburgico D. Wilhelmo & ejus majoribus paruit) ad duo millaria ab urbe Hannobera sicutum est, jam locus & pagus ita dictus adhuc ibi existit. Nam parochiae Borchwedel/ Isenhagen/ Witmer & ali pagi vicini paruerunt Comiti in Borchwedel. Ultimus Comes dicitur fuisse Bernhardus Comes in Borchwedel. Sic ille cum suis majoribus in finum disparuit, sicut est homo cum sua prosapia ut bulla.

BORCH-

BORCHTORFF, Arx & oppidum in Lunæburgensi Ducatu est, & dicitur in Rihmico Chronico Saxoniae, quod Ecbertus, Margravius Saxoniae dominus in Brunswick / post mortem ultimi Comitis in Borgtorff / transulerit Comitatum illum ad se. Est in terminis Comitatus Pein / & præfecturae arcis Cellana; sed paret illustrissimis Principibus Lunæburgicis. Interim obliviousa vetustas multa oblivioni tradidit, & quæ aliquando valuerunt, ruunt in nihilum, ut non sint.

BALLENSTETT, Comitatum antiquissimum Saxoniae esse ostendit Hoppendorfius ex Ernesti Brotianifi Genealogia, & ex Comitibus de Ballenstett / ut scribit, descendunt Principes Anholdini, qui adhuc illum Comitatum de Ballenstett obtinent, sed ejus titulum non usurpant.

BADEWIDE, fuere aliquando in terminis Holsatiae vel in vicinia Comites de Badewide / ut annales testantur, & simul Kranzhus alibi scribit. Et facit mentionem Henrici, Comitis de Baldewide / Heimoldus in suo Chronico Sclavorum lib. 1. cap. 15. & cap. 55. & 57. fit ejusdem mentio, & scribitur ibi, quod Gertrudis mater Henrici Leonis dederit Henrico, Comiti de Baldewide / Wagerensium provinciam, ideo sicut iste Comitatus situs versus Holsatiam. Sed quia ille Comitatus desit, sic & Comites ejus nominis non amplius existunt, adeo sunt ruinosa universa.

BROICKHAUSEN, Comitatus duplex, & uterque situs olim fuit inter Comitatus Aldenburcicum & Hoyensem, & isti originem traxerunt à Comitibus Aldenburgicis, sicut in nostro Chronico Aldenburcico prolixius demonstravi. Dixi duplēcēt fuisse Comitatum, videlicet Altenbroickhausen & Nienbroickhausen / & sicut hactenus apparuit, habuere etiam diversa insignia, sicut etiamnum hodie sunt diversa castra. Altenbroickhausen arcem tanquam *victilicium* & loco usus fructus cum prædio in Hilgenberge (ubi olim Cœnobium fuit) obtinet & possidet piissima & nobilissima matrona & vidua D. Alberti, præstantissimi Comitis Hoyensis, D. Catharina, soror dominorum meorum clementissimorum & inclytorum Comitum de Aldenborch & Delmenhorst / ut Domini Joannis & Domini Anthonii, olim Comitatui Altenbroickhausen subsuit præfectura Steck / que moriente ultimo Domino in Marchenstede / ad eum pervenit Comitatum per pacta dotalia. Nienbroickhausen Comitatui ante secunda olim dicitur subsuisse præfectura Harpstedt / quæ hodie (sicut etiam eis ante plures quam centum annos paruit) paret legitimis mediis illustribus dominis & Comitibus de Aldenborch & Delmenhorst. Albertus Kranzius meminuit in Metropoli libro 8. cap. 20. Episcopi Breemensis Hilleboldi,

boldi, nati Comitis in Broickhausen/ qui vixit anno Domini 1257. & ut scribit Andreas Hoppenrodius, perii in pugna Winsemensi quidam Comes in Broickhausen. Et in manuscripto Chronico nostrorum Comitum Aldenburgensium legimus, quomodo in Pomerania simul occubuerit Conradus Henrici filius Comes in Broickhausen. Item apud Joannem Sciphowerum inventio copiam literarum datarum ab Otthono & Christiano Comitis in Oldenborch/ quando ex mera liberalitate virginibus in Bassenbrugge ius patronatus super Ecclesiam in Westerstede contulerunt anno Domini 1277. quod coram testibus est factum, inter quos recensetur Henricus nobilis dominus de Broickhausen. Cum vero Comes in Altenbroickhausen claver Comites Hoyenses & Episcopum & oppidanos Bremenses extenuatus, & in angustias redactus, eum quoque invasit Comes de Nienbroickhausen Henricus & eum suo Comitatu ejecit, & exiit, ut in exilio, mortua antea consurge absque liberis, quoque vitam finiret. Henricus vero cum carcere liberis quoque vendidit Comitatum utrumque Comitibus de Hoya/ qui post ejus mortem eum invaserunt, obtinuerunt & titulum sibi usurparunt, qui jam cum eis periit. Plura & lectu utilia de his Comitibus & eorum nominibus descripseram ex quodam Missali, quod mihi Secretarium quinque Comitum Hoyensem Joannes Varenholius, vir senex, indulitus & popularis meus, communicabat, sed illam chartam vis fluminis, in quo periclitabar, mihi eripuit ante annos septendecim. In his omnibus considerandae sunt vicissitudines & mutationes temporum, rerum, locorum & hominum: Verum ut illi Comites perierunt, & tune eorum bona & tituli ad Hoyenses Comites transierunt, sic nostro tempore cum titula Hoyenses Comites evanuerunt. Haec est mundi conditio.

C.

CALENBERG, est arx munita in Ducatu Brunswicensi, quæ pars Duci Erici seniori & mox juniori, & jam subest potentissimo Duci & Principi Julio, & post illum filio ipsius æquè potenti & serendissimo Domino Henrico Julio: Distat ad milliare ab urbe Hildesia, & scribit Kranzius aliquoties Barones fuisse de Calenberg / vide in primis in Saxonia libro II. cap. 12. quod tamen mihi non videtur verisimile, fuerunt & adhuc sunt nobiles dicti de Calenberg / &c. Quicquid istorum est, tamen in ea arce conspecta est variatio quædam.

DAN.

D.

DANNENBERG, fuit proprius Comitatus, qui nunc est situs in Ducatu Lunenburgi, & arx ejus Comitatus jam possidetur ab Henrico Duce Lunenburgico Wilhelmi fratre. Arx & oppidum Dannenberg hodie adhuc existit cum pertinentiis. Huic Comitatui subsuit prefectura & oppidum Hiezacker. Quod verò fuerit proprius Comitatus, legi in literis certificationis cuiusdam Cenobii, anno Domini 1232. ubi citatur Cunradus, Comes de Dannenberg. Kranzus fecit horum Comitum mentionem in Saxonia lib. 6. cap. 44. & libro 10. cap. 3. ubi dicitur, quomodo ad Lunenburgicos Dueces hic Comitatus pervenerit: Anno Domini 1196. vixit Henricus, Comes in Dannenberg / qui alibi citatur testis. Arnoldus, Abba Lubecensis in supplemento Chronicorum Sclavorum, lib. 6. cap. 17. facit mentionem Henrici, Comitis de Dannenberge & antea lib. 3. cap. 1. fit in genere alicujus Comitis in Dannenberg mentio. Interim & isti Comites cum titulo desierunt, ut nihil est in hoc mundo diuturnum.

DEPENA, fuit aliquando arx in Ducatu Lunenburgico in vicinia arcis & oppidi Borchtorff: Et postquam adhuc arx & prefectura ejus nominis existit hodie in Comitatu Hoyensi, in vicinia Dioceesis Mindensis, censent alii, ibi vixisse dominos in Depena / invenio enim in antiquis literis, quod fuerit Cono, dominus in Depena / quicquid citatur anno Domini 1339. Ubinam ille vixerit, & sedes habuerit, an in terra Lunenburgica, vel in ditione Hoyensi, planè ignoro. Puto tamen hujusmodi dominium in Ducatu Lunenburgico habitasse: Potest etiam fieri, ut utrobique ejus nominis arcem habuerit & utramque possederit dominus de Depena. Interim hi Domini cum suo titulo evanuerunt, & locus alii cessit, sic in hoc mundo nihil est diuturnum.

DASENBERG, fuit proprius Comitatus in Harcinia, anno Domini 1164. Wedekindus, Comes in Dasenberg / teste Kranzio libro 6. Saxoniae cap. 20. vixit: cuius etiam meminit Helmoldus lib. 2. Sclavorum Chronicus cap. 7. qui vocat hunc Wedekindum, dominum de Dasenborg: Hujus arcem obfedit Henricus Leo, & tandem destruxit arte quadam. Vide eundem eodem lib. cap. 26. & Helmoldum, in sua historia. Paucæ arcis reliqua in Harcinia non admodum procul ab urbe Northausen extant. Sic domini, sic tituli hujus nominis perierunt, sic arx in nihilum redacta est, ut hic sunt omnia ruinosa.

DESSAW, proprium olim dominium fuisse, antea dictum Waldeſche (quod possident Principes ab Anhold / quanquam de eo nihil in titulo gerant) scribit Hoppenrodius. Interim illorum dominorum oblivio facta est, ut ne nomen eorum extet.

DINXSKLAGE, propria civitas & arx in vicinia Duisbergenſaria in Ducatu Clivenſi ad Rhenum. Jam inter Comitatus Westphalia numerat Wernerus Rolevingius Dinxſlacke. Existimant nonnulli, ſicut dominus Diff/ Niffaw & Hinsborch per conjugalem contractum ad Ducatum fuliacensem pervenere, ita & Dinxſlacke pervenire per dotalē puto- nem vel pactum ad Ducatum Clivie. Et memini me legere anno ipso annos literas Ducis Clivenſis, Joannis, hujus Wilhelmi senioris avi, ante centum annos scriptas, ubi ſic habebatur, in unſerm Lande Dinxſlacke En quomodo iſti Comites cum titulis evanuerunt, quia omnia ſunt he- caduca.

DORTMUNDE, fuit olim proprius Comitatus in Westphalia, utidem Rolevingius scribit, & fuit is ſitus in medio ampliſimi Comitatus de Marijs Tremonia vel Dortmundē urbs modò Imperialis (quaे Comiti Tremo- niensi olim ex parte paruiffe dicitur, ubi & portam & arcem habuicile Comes) jam ad ſe potiorem partem Comitatus huius tranſtulit civitas Tremoniensis, & senior consul, nomine civitatis, ſolet feuda iſtius Comita- tis ab Imperatore impetrare. Gobelinus persona in ſuo Cosmodromio di- cit quendam nomine Hagmannum tempore Otthonis I fuisse dominum in Tremonia, & fuit Comes Tremonia vel in Dortmundē in caſtris Curadi de Berga, Epifcopi Monasteriensis contra Epifcopum Osnaburgensem Ludovicum à Ravensberg Comitem, anno Domini 1306. Cum vero alii hoc nomi- nent Treitmont (ut Pirmont) putant quasi primus hic Comes veneri ex Galliis cum Carolo Magno in Westphaliā, tamen iſta familia horum Co- mitum tandem defecit, & cum unica filia poſtemo maſculo Hæredi ho- rum Comitum ſupereret, elocabatur uni ex nobilibus de Stecken / qui ſe poſtea cum posteris ſcripſere Comites in Dortmundē / & tandem duo fratres de Stecken / Gofwinus & Joannes, facta divisione, ita conve- runt, ut Gofwinus eſſet Tremonia Comes, & alter obſerueret dominium Mey- rich propè Düsberg & Satrapiam in Boldeniſch propè Assindiam: Ultimus ex nobilibus de Stecken vendidit dimidiā Comitatus partem urbi Tremo- niensi, & mortuus ſepelitur in ſua parochia Lindenhorſt / ejus unicarēlīta filia N. elocatur rurſum uni ex nobilibus de Staleſ / qui cum ea conſequi- tur arcem & bona Gicer (Gicer erat Tremoniensis Comitatus prefectoria) &

ex

ex illo Stalio rursum unica filia N. superstes fuit, quæ uni ex nobilibus de Wolschwinckel elocata est, ex qua natus est Wernerus à Wolschwinckel, qui acem Icker adhuc, ut veterem Tremoniensium Comitum sedem obtinet cum suis hæredibus. Interim hic mirandum, quām varia sit in hoc Comitatu mutatio facta. Nunc ad hoc, nunc ad illud pervenit, ut nihil aliud sit hic in terris quām ipsa miseria. *Senatus Tremoniensis adhuc scribit interdum, in unser Grafschaft Dortmundt.* Sed poterit de eo Comitatu aliquid certius dare doctissimus & nobilis vir Dominus Casparus Schwarzius, Tremoniana urbis patricius. *Henricus II. Caesar* celebravit conventum celebrem Tremonia, teste Kranzio in Metropoli lib. 4. cap. 4. & scribebat Joannes Schiffhöwer in Chronico Aldenburgensem Comitum cap. 7. quod *Fredericus I. celebraverit in Tremonia Comitia, & Episcopis ibi Monasteriis multa contulerit.*

Urbs Tremonia vetus & celebris ad plurimos semper annos annumerata est civitatibus imperii, & propterea Imperialis meritò dicitur, ut est vetus celebris & antiqua urbs.

DANCKWERRODE, jam inter Brunswigam & Wolffenbüttel pagus existit, fuit oīn ejus nominis proprium dominium: cujus titulum domini in Brunschwig gerebant oīl teste antiquo Saxonum Chronico. Tanquardus filius Ludolphi Ducis Saxoniae, avi Henrici Avcupis, fuit conditor arcis Tanquerode propè Brunswigam, ut ex antiqua scripta genealogia Ducum Saxoniæ cognoscimus.

DEIPHOLT, Comitatus, cuius ultimus masculus hæres Fridericus mortuus est anno Domini 1585. Et genealogiam istorum Comitum dedimus libro 1. illustrium Comitum. *Jam verò transit iste Comitatus ad Ducatum Lunaburgensem, demortuo Friderico ultimo masculo hærede juvēne anno Domini 1585. meo tempore vixerunt quinque Comites Deipholdiani, & jam omnes interierunt.* Adeo sumus nos homines fragiles & caduci, & ex illa fragilitate non excipiuntur potentes. *Albertus Kranzus in Vandalia lib. 8. cap. 42. dicit duos Comites Deipholdianos alibi in pugna quadam perīsse.*

E.

EBERSTEIN, Amplissimus Comitatus in Ducatu Brunswicensi, ex quorum Comitum profapia descendunt Domini de Newgarden in Pomerania. Interim cum commissum homicidium in templo Amelesburnensis Canobii perpetraret Comes Otto de Eberstein in necando Henrico ultimo Domino

*Domino in Homborg / suo vicino sub sacris & divinis: Statim hunc Onus
nem ejecit circa annum Domini 1425. Wilhelmus bellicosus, dictus God
Roe / Dux B. & L. atque tanquam suum fendum tam amplum Comitatum
invadir & obtinuit, cuius Comitatus præfectura sunt amplissima, u.
Forst / Fürstenberg / Ottenstein / Osen / Groin / Arkem & Voll. Deinde
civitates Hamelunga & Boemverda. Hunc ab illius bellicos Wilhelmo
morte Comitatum obtinuere ejus filii Fridericus & Wilhelmus junior,
item hujus Wilhelmi junioris filii Henricus senior & Ericus senior, deinde
Henricus junior & Ericus junior: Quibus demortuis pervenit iurare
ditario ille Comitatus amplius ad Ducem Julium excellentem Principem,
filium Henrici junioris, & ad Ducis Julii filium Henricum Julianum
Principem eruditum, excellentem. Interim & in hoc Comitatu
mus mutationem.*

F.

In ea litera nihil invenio.

G.

Insignia GOTTINGA, Hoppenrodius ostendit ex Chronico Saxonico¹, quod Gottinga (quæ nunc est munita urbs & ampliata) tamen est pars Etenuis parentis Erici utriusque Ducis Brunsvicensis, nunc vero potentissimo Ducis Julio, & ejus filio Henrico Julio præstantissimo Principi subest) fuerit Comitatus, & quod ille comitatus anno Domini 1110. caruerit haerede & domino, & ideo tunc eum invalebit Dux Saxonia Lotharius & sua ditioni adjecetur. Sic ruunt potentes, adeo ut hic ne nomen hujus Comitis amplius existat. De Gottingensibus videlicet Kranzium in Saxon. lib. 10. cap. 7. & 14. & libro 12. cap. 1.36. & c. 38. & lib. 13. cap. 5. Terra confinis urbi adhuc dicitur, das Gottinger Land.

GETHLEDE, pagus ita dictus subest modò præfectura in Wolfenbüttel propè Cœnobium Stedersberg / inveni in Cœnobii istius Archivio & alibi, quod nobilis Dominus Eberhardus de Gethlde anno Domini 1115 adducatur testis, credo minorem Baronatum fuisse. Sed ecce quomodo ille Baronatus evanuerit?

GUTERSWEICH, fuit olim proprium dominium in Ducatu Clivensi, & ex horum Dominorum in Guterswig familia originem trahunt Comites in Benthem / teste Errhuvino Erthmann in Chronico Osnaburgensi: Quia Evervinnus dominus de Guterswig unicam Comitis Benthe-

mensis filiam N. ducit, & sic fit cum ea possessor totius *Comitatus Bentheimensis*, & ab illo descendunt Comites posteri. Hodie Gutterswick distat ad dimidium milliare ab urbe *Wesalia*, & major pars bonorum istius Dominii jam detinet *Collegium Canonicorum in Resso*, urbe *Clivorum*. Ideo & hic est mutatio observanda in hoc dominio. Fuerunt in inferiori Saxonie ad *Vandalicas partes* Comites de *Gutlow* ut testatur *Kranzius* lib. 9. Saxonie cap. 9. sed quo evaserunt? abierunt in spongiam.

GRUNBERGE, fuit olim proprius *Comitatus in Comitatu Hoyensi* propè pagum *Nienkerken* sub præfectura *Erbborch* & dictus est *ultimus Comes Fridericus de Grunberge* cuius effigies vel monumentum adhuc extat in parochia *Nienkerken*. Cùm autem isti Comites cum titulo in fumum disparuerint, & postea quicquid istius *Comitatus erat ad se Comitis Hoyenses transferrent*, quid jam ipsi habent? Transferunt quoque & omnem regionem suam aliis cesserunt.

H.

HAHENWERDT, *Pagus ad Odacrum flumen inter Brunswigum & Woffenbüttel* / ubi aliquando, antequam urbs *Brunsviga* esset, habuerunt sedem *Marchiones Saxoniae*. Sic Bruno scripsit se *Marchionem Saxoniae & dominum in Hohenwerdt & Malverode* / de qua re vide *Kranzium* lib. 4. Saxonie cap. 27. Jam hoc Dominium ex titulis evanuit, & arx destruxta est.

HAMMENBURG, *Comitatum fuisse scribit Helmoldus & Arnoldus, Abbas Lubecensis*, Helmoldus lib. 2. cap. 6. meminit *Siffridi, Comitis de Hammendorch*. Credo quod fuerit Hamburg; interim ignoro, quis & qualis is fuerit *Comitatus*, is pervenit postea ad *Ducem Heinricum Leonem*.

HAMMERSTEIN, *Lutgardis Comitis de Hammerstein filia*, fuit *Abbatissa in Sandersheim*, sed ubi sit vel fuerit Comitatus ille ignoro. Existimant quoque arcem antiquam dictam Hartenstein/ quæ sub præfatura *Wetter* in amplissimo *comitatu de Marcha* sita est, habuisse olim proprios Dominos, & alii putant *Nobiles de Brechten* se scripsisse olim Dominos in Hartenstein: sed nihil certi habeo, &c. Interim appetet hic quoque mutatio.

HARBORCH, *fuisse Baronatum aliquot Nobilium* scribit *Kranzus* lib. 10. Saxonie, qui cum predones & pyratae essent, sunt turbati, & arx Harborth est occupata ab Alberto Lunaburgico Duce. Quam hodie *Otto Dux*

Y Y Y

Dux Lunaburgicus. Princeps sapiens & doctus, hæreditario jure possedit cum suis. Attamen & hic appetat mutatio, quia illi Barones pertinunt cum titulo.

HALLERMUNDT, fuit olim egregius Comitatus, quod fluvii der Haller ita & oppidum & arx Hallermundt pertinet ad hunc Comitatum, quod contra Etè dicitur hodie oppidum alverose. Springe. Ubi adhuc est præfectura. Arx Hallermundt in monte inter oppidum Springe & oppidum Petrusfuerit sicut fuit, ubi adhuc nostro tempore fuit facellum marmoreis columnis ornata, tandem partem reliquiarum Sacelli istius emerunt cives in Pottmühle & inde curarunt sibi curiam adornari. Insignia Comitatus fuit in rubeo. Pertinuit præfectura ad hunc Comitatum dicta die Hechmole/ item de Hallerborch/ cuius præfecturæ bona jam ad arcem Calenberg sunt translatæ. Horum Comitum fit mentio apud Arnoldum Abbatem Lubungen in supplemento derelictorum Helmoldi lib. i. cap. 32. videlicet Ludolfi & fratri ejus Wilbrandi Comitum de Hallermundt/deinde apud Krausen in Metropoli lib. 6. cap. 42. lib. ii. cap. 42. & in Saxonia libro 6. cap. 33. & libro 12. cap. 31. Ego vidi registrum feudorum, quæ ab illis Comitibus accipere olim solebant beneficiarii istius Comitatus. Ultimo eis stirps Comites erant Otto & Wilbrandus, qui primò fuit Abba in Corbei, & deinde Episcopus Mindensis, & Orthonis conjunx erat Speigelburgica, & postrem feuda suis ratificavit beneficiariis & vasallis Otto Comes anno Domini 1407. Sed is absque hæredibus anno Domini 1424, moritur. Sic humana miseria consideratur etiam in potentibus, qui ita ruunt. Ex quia frater Wilbrandus factus erat leprosus & erat initiatus Presbyter & consecratus Episcopus, ideo de consensu fraris Wilbrandi Comes Otto, qui sororem Comitis Philippi de Speigelborch & duxerat & suam eidem elevaverat sororem in conjugem, tradit arcam manitam hic Hachmollen & deinde aliam dictam Hallermundt / Philippo Speigelburgico tradidit; sed cum Comitatus ille esset beneficium ac feendum Ducis Brunsvicensis, tunc mox bellicosus ille Wilhelmus, Dux Brunsvicensis, dictus Godescalcus ab avo Ducis Julii, violenter invasit arcam Hallermundt & Hallerborch & munitionem Hachmollen obsedit, & positis aggeribus ita flumen Hamme impedivit, ut aquarum copia ad ditionem cogerentur in ea oblieti. Sic ejicitur Speigelburgicus. Ita omnes tres arcæ destruxit bellicosus Wilhelmus Dux, & haec enus Dux Brunsvicensis Ericus Junior occupavit dum viri ret illum amplum Comitatum, qui olim tres egregias præfecturas habuit;

buit: Post eum hæreditaria successione ad potentissimum Ducem *Ju-*
linn & ejus filium verè eximium Principem *Henricum Julium* pervenit.

HOINBORCH, *Dominium vel Comitatus in Ducatu Brunsvicensi*
est, & arcis Homborch mœnia & turrim vidimus in monte propè Cœno-
biun Amelstbornen. Etsi sit aliud castrum quoque in Hassia ejus nomi-
nis, videlicet urbs & arx Landgraviis parens, ac deinde rursum aliud sit
& in terminis quoque Hassiae. Davon sich schreiben die Graffen von Witt-
genstein / als Ludwig und Jürgen/ Graffen zu Wittgenstein / Herrn zu
Homborg) Sed ad hunc Comitatum vel Dominium pertinuit amplissima
arx & Löwenstein (quam præstantissimi Nobiles de Salderen ultra cen-
tum annos ipsis oppignoratam possederunt, eamque nuper tradidit
*illukrissimo & potentissimo Duci *Julio* & ejus hæredibus *Henricus à**
Goldeben / vir inter nobiles præcipiuus.

GREIN, in vicinia sita, fuit Homburgici Domini præfectura. Jam
est arcis Homborg præfectura ad locum Wicksen in planitiem translata
*ab Henrico juniori Duce Brunswicensi, patre D. Julii & avo Henrici *Julii*,*
& continet in se vel 30. pagos ferè. Subsuit & subest huic dominio oppi-
dum Oldendorff & dimidia pars civitatis Boumwerder / item oppidum Lö-
wenstein & Hemmentorff. Quod Caspar Bruschius de eo refert, quasi qui-
dam Hildesheimensis Episcopus ad se hunc Comitatum transtulerit, & po-
stea in feudum alii contulerit tempore Friderici I. non est verisimile.
*Nam vidi auscultatam copiam literarum ratificationis ab *Abbatissa in**
Gandersheim / Sophia de Brunswig in Grubenhagen / communicatarum
Bernhardo & Orthoni fratribus & Ducibus de Brunswig & Lüneburg / in
eum eventum anno Domini 1409. ut tunc illi essent hæredes & Domini
*in Homborg / si nobilis Dominus in Homborg *Henricus absque hæredibus de-**
*cederet, ideo istius Comitatus major pars fuit feudum *Abbatissa in Gander-**
heim / & ibi quoque recensentur præfecturæ ejus ut Grein & Löwenstein.
Anno Domini 939. fuit in campo equestri Magdeburgi, Georgius dominus in
Homburg; Item anno Domini 996. Brunswiga fuit in certamine equestri
Henricus, Dominus in Homburg / & Gottinga anno Domini 1119. Joannes
Dominus in Homburg. Henricus Dominus vel Dynasta in Homburg / Do-
mini Theodori filius, & Hermanni Dynasta in Homborg frater, eligitur in
Abbatem Corbiensem anno 1271. Ultimi Heroes istius stirpis fuere Bado,
qui sua feuda distribuit beneficiariis anno Domini 1345. cuius conjunx
erat Anna de Eberstein / hujus filius erat Sibertus & Joannes, qui poste-
rior in expugnatione Lunæburgicæ urbis cecidit anno Domini 1371. Si-

Y y y 2 bertii

berti conjunx erat Cunegundis, domina de alto fago, velde Hogenbochim & hujs filius **Henricus** cum Schaneta Comitissa Nassovica nullam reliquias redem. Beneficia vel feuda distribuit **Siberius** pater anno Domini 1372 & filius **Henricus** anno Domini 1391. sicut ex registro feudorum illius dominii, aliquando mihi à venerando viro **Cassaro Uldeno**, Canonico S. Blasii Brunsvigae, communicato cognovi. Hic **Henricus** alios nobiles Dominus in Homberg est ab ipso Comite Ottone de Eberstein in sacro templo Cenobii Amelborne sub ipsis sacris (O miseria humana) occisus, & ita sibi male conscius **Ebersteinius** aufugit ex suo Comitate & peruenit dominium Homberg ad Duces Brunsvicenses sub Wilhelmo eofo, qui etiam ut suum feudum invastit Comitatum Eberstein. Modo de **Julius** & post illum filius Dux **Henricus Julius** possidet prefecturam Lorch, (quaे hodie est Wickeßen (& Grenz) prefecturam hic perirent). Löwenstein arx & prefectura ut subsuit per plurimos annos Egregitibus avo **Henrico**, filio Burchardo & nepoti **Henrico** a Salmo in jam ad se eam recepit amplissimus & potentissimus Dux **Julius**. Celsitudo eam tradente haec tenus istius arcis possessore **Henrico** a Eberetti Burchardi filio, quam hoc anno 1589. Dux **Julii** filius Dux **Henricus Julius** Princeps gloriosus & Inclitus possidet. En quomodo hic ultimus haeres & nobilis Dominus Hombergicus cum suo titulo interierit? Sic multi intereunt, sic transit gloria mundi.

HARTESBURG, fuit olim proprius Comitatus ad silvam Harteniam, ubi castrum & oppidum adhuc extat, quod obtinet Dux Brunsvicensis dicti differentiae causa de Grubenhagen; & in supplemento Cenobi Helmoldi presbyteri dicit Abbas Lubecensis Arnoldus libro 1. cap. 21 quod Ludolphus, Comes de Hartesburg extiterit. Item libro 6. cap. 5. facit mentionem Hermaani, Comitis de Hautesburg / & ejusdem fit mentio postea cap. 7. sed vide mi lector, quomodo illi Comites interierint cum titulo, & Comitatum aliis reliquerint, nominibus interim eorum in oblivionem traditis.

HARDECK, fuit arx in ditione & terra Gottingensi, in eolo loco, nunc est oppidum & arx Hardassen/ quaे fuit patria joannis Spangenbergi & tres Burchardi nobiles Domini de Quer vorde, & Burgravii in Magdeburgo scripsere se dominos vel Comites in Hardeck/ quod putant nonnulli illi fuisse, quod est sub Duce Erico, & jam sub Duce Julio, & eius filio **Erico Julio**, ut dixi Dominum. Sunt etiam Comites de Hardeck in Austria. Sic & hinc videtur mutatio aliqua non levis esse.

HACKEBORN, fuit proprius Comitatus in terminis Mansfeldici Comitatus, & scriperunt se, teste Hoppenrodio, Dominos in Hackeborn/ Albertus anno Domini 1230. & rursum hujus filii Albertus & Lodovicus Domini in Hackeborn / anno 1270. & ex Lodovico nati sunt Albertus Fridericus & Sophia, qui vixerent anno 1297. & Alberto natus Albertus, qui vixit anno Domini 1299. Plura habet de hoc Comitatu Hoppenrodius. Sic etiam ante paucos annos Principes Hennebergici in Franconia extinti sunt, ex quibus nostro tempore vixit pater Wilhelmus, & vixerunt duo filii Poppo & Georgius Ernestus, qui omnes absque haeredibus mortui sunt.

HOYA, Comitatus amplius, qui ab antiquo fuit divisus: Situs est autem inter Dioceses Bremensem, Mindensem & Verdensem, inter Ducatus Brunsvicensem & Lunenburgensem, inter Comitatus de Welpe, Deipholtianum, Schowenbergicum & Delmenhorstianum. Et sub se Broickhusianum utrumque Comitatum complectitur: Haec tamen quatuor decim praefectura (quarum tamen aliquae ad utrumque Comitatum Broickhusianum pertinent) isti subditæ fuisse, ut Neuenborch / Hoya / Seick / Stoltenow / Stegerborch / Freudenberg / Erenborg / Ucht / Leuenow / Depena / Barnborch / Sidenborch / Drakenborch / Altenbroickhausen & Neuenbroickhausen. Ego hanc celebrem & illustrem familiam veterem masculam (cujus ultimus haeres Comes Otto è vivis decessit, ut jam & linea mascula cum Comitatu interierit, quod ad titulum & stemma) Hoyensium Comitum in gratiam & honorem illustris & generosissimæ viduae Domini Alberti Comitis ex veteri illo nobilissimo stemmate Comitum Hoyensium oriundi, & inter filios Comitis Fodoci fratraris senioris piæ memorie (cujus frater Otto ultimus erat Comes & haeres masculus in illo Comitatu) D. Catharina, natæ Comitissæ in Altenborch & Delmenhorst; Et insuper in honorem nobilissimæ viduae domini Rudolphi Comitis in Deipholt & Brunciorst/ Domina Margaretha, natæ Comitissæ in Hoya ac Broickhausen/ Domini Orthonis ultimi Comitis sororis, conscripti hanc genealogiam; Etsi aliam dederit vir doctissimus & insignis historicus Magister Hieronymus Hemmiges, Lunenburgensis concionator. Verum nostram hanc genealogiam egregius vir D. Joannes Hakenus, quatuor Comitum Hoyensium ordine Cancellerius approbavit, dum viveret. Walterus, Comes in Hoya fuit ductor copiarum Henrici I. auctipis contra Ungaros, & ejus frater Henricus Comes fuit in campo equestri Magdeburgi anno Domini 939. & ab illo prodiit junior Walterus Comes, & hujus erat filius Ernestus, qui fuit in campo equestri Treveris, anno 1019. Et ex hoc est genitus Henricus

Yyyy 3

Comes

Comes, qui fuit *in campo equestri Hallis Saxonum anno Domini 1042.* is
genuit *Wilhelnum* se exercentem *in campo equestri Gottinge anno Do-*
mini 1119. cuius conjunx erat *Broickhausiana Comitissa*, & ex eo natus
est *Gerhardus*, qui duxit D. *Geronis Domini de Stumpenhausen foramen*,
& vixit anno 1181. hujus filii erant *Gerhardus Episcopus Verdenis*, quin-
ter claros Germaniae Heroës reputatur, & *Henricus*, qui *Stedinge* ac
invasit: Hic ex *Welpiana Comitissa* genuit *Gerhardum Coadjutorem Bre-*
mensem, *Wedeckindum Episcopum Mindensem*, *Henricum & Ottonem*,
qui inter se dividebant *Comitatum Hoyensem*; ideo dicam primo de *Comite*
Othonis genealogia, ut quæ maturius desinet, & deinde de *Henrici genealo-*
gia, nuper in ultimo ejus stirpis masculæ Comite & hærede Ottone
finiente, scripturus sum. *Otto*, *Henrici filius & frater junioris Hen-*
duxit Waldechianam Comitissam Rixam, & ex ea genuit *Joannum*,
sicut fratrelis *Gerhardus* fecit, *Erici Ducis Saxoniae in Löwenborghilium*
duxit, & ex ipsa peperit *Henricum*, qui ex *Oda Ravensburgica Comitissa*
genuit *Othonem*, cuius conjunx erat *Helena*, *Ducis Brunswicensis*. *Mariæ*
filia anno Domini 1396. Et ex hoc nascitur *Joannis Depoltiani Comitis*
uxor Anna & Othonis filius (qui *unicam filiam Comitis Riburgi Albeidam*
duxit) & hujus erant filii *Henricus Episcopus Verdensis*, *Conradus*, qui
mutato titulo factus est *Comes Riburgicus*, & *Johannes* belligerens con-
tra *Duces Brunswicenses*, cuius conjunx erat *Albeida Comitissa de*
Brunkhorst / ex quibus nati sunt *Gerhardus*, *Episcopus Bremensis*, *Joan-*
nus, *Episcopus Monasteriensis*, *Fridericus*, *Canonicus Coloniensis*, *Catharina*
Mauritii, *Comitis Altenburgici & Delmenhorstani uxor*, & *Otto*, qui
Bernhardi Comitis de Lippia filia Anna ducta in conjugem, genuit tantum
duas filias, *Albeidam* conjugem primam *Philippi*, *Comitis Waldcheinianae*
(matrem *Volradi docti Herois & pii*, qui ante paucos annos adhuc su-
perstes erat, & *Othonis Balivi in Lage*) & *Annam* cuiusdam *Comitis* in
Rifferscheit conjugem, & ita mascula linea ab illo *Othono Henrico filio*
Henrici junioris fratre, desinet in hoc *Othono mortuo in Hoya* anno Do-
mini 1489. Tendimus jam ad *Henricum illius Henrici*, qui *Stedinge*
buss bella intulit, *filium & Othonis fratrem*. Hic *Henricus pugnaciorum*
Bremensibus propter castrum Eddinchausen / & ipse tyrannice interimendo
Dominum in Stumpenhausen / cum tribus filiis, *Dominum Stumpen-*
hausen transtulit ad se, atque destructo castro *Stumpenhausen ad Fjord*
gim erexit arcem *Nienborg*. Hujus uxor erat *Wunsorpiana Comitissa*, &
ipse ex ea genuit *Wichildam Othonis*, *Domini de Berg a propè Mindam*, cu-
jus

jugem, & Gerhardum, qui contra Episcopum Osnaburgensem Melchiorem, natum Ducem Brunswicensem de Grubenhagen pugnavit, atque ab ultimo haerede Comitatum Altenbroichhausen & Nienbroichhausen Comite, Henrico emit istos duos Comitatus, & ab eo tempore cum suis haeredibus sibi & titulum & insignia cum Comitatibus istis usurpavit. Hic Gerhardus & Erici Duxis Saxoniae in Lovenborch filia N. genuit Otthonem Episcopum Monasteriensem (qui multa castra & oppida Comitibus Nicolao Tecklenburgico & Henrico Solmensi ademit & ditioni Monasteriensi adjecit, & Abauianum Dominium eidem incorporavit, & est tandem factus coadjutor Osnaburgensis) Iustam Simonis, Comitis de Lippia conjugem, Joannem Episcopum primo Paderbornensem, deinde Hildesimensem, & Ericum, qui duxit Duxis Brunswicensis Magni filiam Agnezam, deinde ea mortua Annam Schooverbergicam Comitissam elegit sibi conjugem, ex qua Erico huic nati sunt Albertus, Episcopus Mindensis & postremo vocatus Coadjutor Osnaburgensis, qui multa pro Erico fratre deposito, & pro fratre Joanne, captivo ab Osnaburgensibus, tentavit (ut erat quoque pater Ericus bellicosus) Agneza, Nicolai, Comitis Tecklenburgici uxor, Ericus propositus Colonensis, Administrator Ecclesie Osnaburgensis, a qua removetur, & propterea oritur magnum bellum, & Joannes belllicosus, qui pro fratre Erico cum in ditione Osnaburgensi tum in Monasteriensi multa tentavit, capitur, quem ad aliquot annos tenuere captivum Osnaburgenses in vinculis nomen habentibus de Buck. Istius Joannis Conthoralis erat Elisabetha, nata Comitissa de Deipholt quæ ipsi unicum peperit filium Jodocum, cui erat bellum cum Ducibus Brunswicensibus & Lunenburgiis, & huic Jodoco conjunx erat Armegarda Comitissa de Lippia, bellicosi Herrii D. Bernhardi (qui modernorum Comitum de Lippia ut fratruelium D. Simonis & Philippi proavus fuit) filia, ex qua genuit Jodocum gubernatorem patriæ, de quo postea, Mariam, Comitis Brunckhorstani Jodoci uxorem, Joannem bellicosum, (qui ex conjuge Suevica hoc est: Regis Suecorum Gustavi sorore, genuit Jodocum maturius morientem in vinculis nobilis Francisci ab Halle, qui eum captivum tenuit, propter fratrem propositum Mindensem, & filium anteà à Comitibus Hoyensibus captos, qui Franciscus fuit sacer Henrici Ranzovii, & Joannem Episcopum Monasteriensem, Osnaburgensem & Paderbornensem, Principem doctum sed Epicureum.) Et Ericum privatim in arce Stoltenow viventem. Mortuo patre Jodoco & avo materno Bernardo de Lippia Comite, Heroe formidabili, invadunt ditionem Hoyensem Duces Brunswicenses & Lunenburgiis.

genses Henricus senior, Ericus senior, Henricus medium, qui erat Lunenburgensis) & Henricus junior, & ejiciunt viduam Jodoci cum tribus filiis Jodoco, Joanne & Erico anno Domini 1512. tunc sororem Armegardam cum tribus filiis excepit hospitio Simon, Comes Lippiensis, qui tandem sua effecit intercessione apud Principes istos, videlicet Henricum seniorem, Eri-
cum fratrem ejus & Henricum medium & Henricum januarem senioris
filium, Duces B. & L. ut post pecuniam ipsis Ducibus promissam & tan-
dem solutam, reciperent hæredes Jodoci senioris, sed gravibus condicio-
nibus, suum proprium Comitatum, & ab eo tempore factihi Comiti Du-
cibus istis Vasalli vel beneficiarii, Jodocus Comes, natu major filius Jodoco &
Armegarda Lippensis, Duxit conjugem Annam Comitissam in Githen
Wolfgangi filiam ex Thuringia, cui Comiti fuit laboriosus Comitatus.
Nam ut erat ære alieno gravatus & pressus, sic ei contigit grave cen-
men cum nobilibus & fratribus de Halle/ Francisco & Thoma: Ramulitum
ac Henrico Ranzovio horum per conubium hærede: Quæ contineantur
Comites Hoyenses & Henricum Ranzovium composita est à Christiano III.
Rege Daniae, & Electore Saxonie Augusto, Ulzenii A. C. 1518. Nati sunt
huic Comiti liberi, Albertus (qui tempore interimistico nullam tulit
in Religione mutationem, & ducta in conjugem Catharina D. Antonius
Comitis Aldenburgici & Delmenhorstani filia & sorore D. Joannis, D. Christi-
anii & D. Antonii fratrum, Illustrium Comitum, nullam reliquit pro-
lem, & moritur anno Domini 1563.) Margaretha, Comitis Rudolphi de
Deipholt uxor, Jodocus moriens Parisis in studiis, Wolfgangus Canonicus
Argentinensis mortuus Argentinae. Otto & Ericus (de quibus postea)
Joannes puer moriens in castro Borchloo / Fridericus Canonicus Argenti-
nensis, Heros doctus & ingeniosus (qui Neoburgi anno 1570. moritur)
Maria Conthoralis Hermanni Georgii Comitis in Limpurg & Brunchhorst
D. in Stirnb & Wisch / Anna coelebs Abbatissa & domina in Barlow
atque Armgarda uxor D. Meinolfi D. in Buren: Ex fratribus post mor-
tuum absque hærede natu majorem Albertum, Otto & Ericus eliguntur
sibi conjuges, Otto matrem, Ericus filiam, nam Otto duxit viduam D.
Joannis Comitis Ritbergici & D. in Esens ac Witmunde/natam Comitissam
in Bentheim Agnezam, & fixit sedes in arce Stoltenow. Ericus illius
domina & prædicti Comitis Joannis Ritbergici filiam Armegardam sibi deli-
git Conthoralem, & cum ea consequitur in possessionem Comitatum
Ritbergicum & Dominia in Esens & Witmunde: Qui optimus Comes sine
prole moritur anno 1575. & sic ad unicum masculum hæredem, eum
que

quæ ultimum Otthonem Comitem uterque Comitatus & Hoyensis & Broickhau-
fianus devolvitur, qui pius Comes tandem in arce Hoya (unde cum suis
majoribus nomen & titulum gessit, sicut accidit isti Ottoni, qui ibi-
dem mortuus est, & erat ultimus in altera illa Hoyensium Comitum
linea) moritur 25. Februarii anno Domini 1583. relicta vidua Domina
Agnesa. Et verè affirmare possumus, tres ultimos ordine gubernatores
patriæ, ut Comitem Albertum, Comitem Ericum & Comitem Otthonem optimos
fuisse Principes. Ethic paululum sistat lector, & audiat miseram
hominum & etiam potentum vitam. Jodocus junior Comes Hoyensis &
Broickhauſianus habuit ex Anna Magdalena Wolfgangi Comitis Gleichen-
ſi filia ſibi conjugę, ſeptem filios Albertum primogenitum, qui in gubernatione
patri successit, Jodocum Lutetiae in studiis poſtea mortuum, &
Ottonem, qui poſt Ericum gubernavit patriam; Ericum, qui Alber-
tum in gubernatione patriæ ſecutus eft anno Domini 1563. Joannem in
pueritia in Borgholz defunctum, Wolfgangum, Canonicum Argentinen-
ſum, & ibidem ex fracto crure mortuum, & Fridericum dominum inge-
niosum & doctum, quoque Canonicum Argentinum, qui Neoburgi ex mœ-
rore extinguitur. Deinde idem Jodocus habuit ex eadem ſua conjugę
ſex filias, Margaretham Rudolphi Comitis Deipholtiani conjugem, Magda-
lenam & Annam, quæ fuit Abbatissa in Bassum/mortuas virgines, Mariam
nuptam Hermanno Georgio Comiti in Limburg & Brunkhorſt/ Imagar-
dam uxorem Meinolphi, Dni à Buren/ Elizabetham maturius extinctam.
Enim lector Christiane, conſidera jam, & expende, quod ex tam nu-
meroſa prole generoſiſſima intra annos 6. & 30. relictis nullis maſcu-
lis posteris, poſt patris obitum deceſſit, & ita tota Hoyensium Comitum
(quorum ego ſeptem aut octo novi, & meo tempore duodecim in vivis
ſuperfuerunt) familiā funditus extincta eſt, & ſic ad dominos feudi; Duxes
Brunswicenses & Lunaburgenses, diſtiones delapse ſunt: Interim quoque
exigua pars Landgravio Hassiae acceſſit. Tam eft fragilis, ærumnoſa & mi-
ſera humana vita, etiam in magnis dominis. Jam Duxes Brunswicenses
& Lunaburgensis diſiuerunt hos Comitatus inter ſe, & quam partem accepit
Landgravius Hassiae Wilhelmuſ, eam contulit Comiti Bentheuenſi. Kran-
zium cum in Saxonia tum in Metropoli quam ſepiſſime horum faciſ hono-
rificam mentionem Comitum.

I.

INDAGO, ſuit proprius in Saxonia Comitatus, ubinam is fuerit,
Zzzz inve-

invenire non potui. Interdum se Comites, interdum nobiles Dominos scripsere, & fuere advocati Cœnobii in Stedersborg prope Wolfenbüttel sic lego in Archivis ejus Cœnobii, quod vixerit anno Domini 1133. *Ludolphus Comes de Indagine*, & anno Domini 1187. *Ludolphus junior nobilis dominus de Indagine*, & anno Domini 1210. vixit *Luderus nobilis Dominus de Indagine*, & anno Domini 1220. vixit *Ludolphus III nobilis Dominus de Indagine*, & ejus fratet erat *Bernhardus nobilis Dominus de Indagine*, & post nobilem dominum Ludolphum de Indagine de mortuum accepere advocationem Cœnobii in Stedersborg militumq[ue] ordinis de Salderen. Unde constat nobilem illam Ducatus Brunsvicensis familiam Salderorum ultra aliquot secula inter nobiles & milites ipsius Ducatus non sine laude habitam & numeratam fuisse, ex familia existit hodie doctissimus nobilis Dominus *Henricus a Gallen* cum fratribus generosis *Hillebrando, Cunrado & Burchardo de Gallen*. Interim ita Comites vel Domini de Indagine perierunt cum aliis, ut ne quidem locus, ubi sedem habuerint inveniri possit. O mortales homines! quam miseri sunt potentes coram seculo, ut sicut fumus evanescent.

ITTER, Comitatus, cuius bona & castrum fuit in vicinia urbis Corbecki in ampio Comitatu Waldechiano situm. Facit Kranzus mentionem Comitis Theodorici in Itter/ facit Episcopi Paderbornensis in Metropolib. 8. cap. 47. Landgravius Hassia jure (quia cum nobilibus de Woten certavit hoc nomine Landgravius Philippus pater) ad se hunc transiit Comitatum Itter addimidiata partem, & alteram obtinuit de Waldech Comites. Interim & hi Comites (uno illo excepto) cum suis nominibus de titulis obliacioni traditi sunt, ut nulla eorum memoria sit. Tanta est horum miseria non minus in excellentibus, quam abjectis.

K.

KATELENBORG, fuit olim proprius Comitatus ad Eikefeldiam, non procul distans à civitate Northeim/ & ultimus Comes Theodori anno Domini 1100. struxit ex sua arce Cœnوبium, de quo nonnulla refert Hoppenrodinus ex Chronico Saxonico; & facit hujus Comitatus mentionem Kranzus in Metropoli lib. 5. cap. 32. Sed de eo diximus.

KEVERBERG, Albertus Archiepiscopus Magdeburgensis, tempore Ottonis tertii Cæsaris vivens, fuit natus Comes de Keverb erg. Ubi insitus ille Saxon. Comitatus, ignoro. Sic & illi Comites (uno illo exce-

pro adeo perierunt, ut ne nomina extint eorum, neque locus alibi appareat, ubi sedes habuerint. Sic tempus edax rerum omnia consumit.

L.

LANDSBERG, sicut *Margravionatus*, sub quo sicut *oppidum Sano* gehausen / Petersberg & alia. In supplemento derelictorum *Helmoldi* scribit *Arnoldus Abbas Lubecensis lib. I. cap. 29.* de quodam *Theodorico Marchione in Lansberg:* Videatur de hoc *Marchionatu Kranzius in Saxonia lib. 9. cap. 21.* *Magnus, Dux Brunsvicensis, duxit conjugem Agnem Marchionis in Lansberg unicam filiam, & totum consequitur Marchionum, quem postea vendidit, ut Chronicon Saxonicum refert.* Ita hic Marchgravatus periit, perierunt & isti Marchiones cum suis titulis.

LUTTERSBERGE, proprius *Comitatus ad Harciniam sylvam*, cuius facit mentionem *Kranzius in Saxonia lib. 8. cap. 32.* Anno Domini 1282. citatur testis in certis privilegiis *Heiso, Comes in Luttersberg/ & hic fuit ultimus Comes.* Sic transit gloria mundi, & pereunt magni cum parvis. Hic *Comitatus erat feudum Ducum de Brunswig/ ideo isto Heisone mortuo sine hæredibus, hic Comitatus & multa alia sunt Henrico mirabili, Ducis Alberti, dicti magni, primogenito assignata, ut terra Eikesfeldia, Hartersbergum.* Postea *Luttersberg Comitatus est à Ducibus Brunsvicensibus de Grubenhagen in feudum collocatus Domini & Comitibus in Honsstein.* *Arcti Luttersberg reliquiae extant in vicinia pagi Luttersberg/ & mons Andree, ubi nunc sunt argenteæ fodinæ, subsuit huic Comitatui, Ecce quā sunt in hoc mundo mutabilia, incerta & dubia omnia.*

LOWENRODE, sicut olim proprius *Comitatus*, cui subfuit *Hannovera, civitas hodie splendida & munita, & arx istius Comitatus Lowenrode* sicut sita in eo loco, ubi nunc arcem & munitionem adornavit *Dux Brunsvicensis Ericus junior, quam dici volunt Landestrost/ quæ antea nominabatur Newenstadt am Rodenberg.* *Hannoberenses cives cum Duce Alberto Saxonie turbarunt arcem Lowenrode anno Domini 1371. & plaus extirparunt.* *Saxonum Rithmicum Chronicon indicat vacasse hunc Comitatum sub Henrico Leone, & ab ipso hunc ad suas ditiones translatum esse, ut adhuc subest Brunsvicensibus Ducibus, hodie Henrico Julio Principi florentissimo pareat urbs Hannobera & tota ditio.* *Wilhelmus, Comes in Lowenrode/ sicut in equestri pugna Magdeburgi, anno Domini 937. Et unus ex ipsis Comitibus fundavit Canobium in Verden/ vide Kranzium in M-*

tropolilib. 6. cap. 33. Abierunt isti Comites & fuerunt, eorumque ciu-
lus evanuit. Sed ita omnia sunt vanitas & vanitates vanitatum. Sic
transit gloria mundi.

LINAW, fuit proprius alibi *in inferiori Saxonia Comitatu*, sed ubi
ignoro. Facit hujus mentionem Kranz in Saxonia lib. 9. cap. 22. Et in
Metropoli lib. 9. cap. 50. Sed credo ibi intelligi nobiles vel militares
Linen / qui in hoc Comitatu intererunt in mascula stirpe ante annos 14.
Et fuit mihi ultimus ex illa stirpe notus nomine Joannes a Linneis.

LUCHAW, fuit *Comitatus in Ducatu Lunenburgico*. Huppenius
scribit *ex Chronico Saxonia Burchardum*, Comitem in Luchaw anno Do-
mini 1133. ab Hermanno Comite in Winsenborg interemptum esse. In
hic videtur Hoppenrodius errare, qui & Lockum & Luchaw prouocando
accipit: Anno Domini 1232, vixit adhuc Henricus, Comes in Luchaw
& citatur testis in literis Ducis cuiusdam Brunswicensis. Sed trans-
runt isti Comites per viam universae carnis, nec amplius sunt. Tali est
hominum vita. Est adhuc *arx & oppidum* ejus nominis situm ad Albrecht
in eo loco, ubi veteres Sclavi vel Vandali adhuc morantur sub Ducatu
Lunenburgicis. Oda, nata Comitissa in Luchaw / fuit Burchardi nobilis
Domini de Querfurte / & Comitis in Mansfeld/ circa annum Domini 1245,
conjunx: Facit Arnoldus, Abbas Lubecensis, mentionem cuiusdam Comi-
tis de Luchowe supplementorum Chronicorum Sclavorum lib. 3. cap. 1. sed ejus no-
men non exprimit. Hodie usum fructum ejus castri & oppidi oinei El-
sabeth Magdalena, nata ex Electorali stemmate Marchionum de Branden-
borg / vidua Ducis Lunenburgici Francisci Ottonis, primogeniti Princeps
optimi Domini Ernesti, & fratris Domini Henrici & Wilhelmi juniorum
Ducum Lunenburgensium.

LICHTENBERGE, et si veterem & amplam praefecturam Lichtenberg
(cujus turres & muri adhuc sunt in terra Brunswicensi conspicui, licet
praefectura aliò sit translata & jam sit in profundo vel plana, tamen
Duces Brunswicenses eam semper jure hereditario obtinuerunt) & Henricus
Leo & ejus filius Otto IV. Imperator videantur in historiis occupare
suo tempore. Tamen in quibusdam antiquis literis invenio haec sequen-
tia: Anno Domini 1210, introduceitur testis cum Conrado de Lippia &
Friderico de Poppenborg / Siffridus Dominus in Lichtenberge; & in memo-
riali libro mortuorum Cœnobii in Fredelsen legitur, Johann de Lange, Odo
herr auff dem Lichtenberge / ist anno Domini 1208. gestorben. Sunt inter-
ea alii etiam Comites in superiori Germania sibi eum titulum usurpan-
tes.

tes, & etiam tale Dominum ejus nominis possidentes, sed de istis non dicimus. *Henricus pacificus*, frater *Wilhelmi bellicosi* dicti *Gadeskoi* habuit aulam & sedem in arce antiqua *Lichtenberg*/ quæ adhuc est conspicua in Ducatu Brunswicensi: Sed is absque masculo hærede discessit, & sic ea prefectura ad fratrem *Wilhelnum* & ejus filios *Fridericum* & *Wilhelnum* júniorēm transit, & ordine ad *Wilhelmi* júnioris filium *Henricum bellicosum avum Ducis Julii.*

M.

MEINERSHEIM, est hodie *arx in Ducatu Lunenburgico inter Brunsvigam & Zellam*, ad dimidium itineris, & fuere olim *Domini nobiles in Meinersheim* / quia anno Domini 1133. vixere *Domini in Meinersheim* *Theodorus & Rudolphus* *fraires*, & anno Domini 1220. *Hermannus, Dominus in Meinersheim* & ejus erant *filii Burchardus & Lutgardus* *Domini in Meinersheim* / qui vixere anno Domini 1273, quorum cognati erant *Fridericus, Waltherus & Bernhardus*, *Thumheri Ecclesia Hildesimensis*. Item anno Domini 1274. vixit *Burchardus*, & scripsit sè *nobilem Dominum in Meinersheim* cuius *filius Bernhardus* vixit anno Domini 1281. & erant ejus fratres *Lutgardus & Conradus*, qui vixere adhuc anno Domini 1296. Sic tandem nobiles domini de *Meinersheim* pro more omnis carnis esse desierunt, ut ex ea familia nullus sit amplius masculus hæres. Ita cadunt Domini cum subditis: Sic etiam istius Dominii titulus à nullo amplius publice usurpatur. *Putatur hoc Dominum fuisse feudum Ducum Lunburgensem*, & ita demortuis hæredibus ad Ducatum Lunæburgicum pervenisse.

MACKENSTEDE, fuit proprium *Dominium in vicinia Comitatus Delmenhorstani & ditionis*, quæ urbi Bremensi subest, cuius arx fuit sita propè *Cœnobium Heylingenrode* / & appetet, quod *prefectura in Syphbona* fuerint istius Dominii aut propria, aut aliqua ex parte subdita. Retulere nobis aliquando magnifici viri D. *Doctor Joachimus Hinckius, Decanus Metropolitanus Bremensis, & Joannes Heckenus, Cancellerius Hoenensis* defuncti, quod vidissent literas Herois unius vel alterius, qui se scriperat *Domicellum in Mackenste* / & ultimus Dominus dictus est *Fridericus*, qui vixit anno Domini 1171. qui sic periit, ut multi alii magnates cum suo titulo. Et scribit *Joannes Sciphovius in Chronico Aldenburgen* Comitum, quod tempore *Udonis Comitis*, quem putat esse patrem Hunonis, vixerit nobilis *Domicellus Henricus de Mackenste*.

Zzzz 3

MAN.

MANDERE, fuit olim proprium dominium. Nam in Canobii in Stedersborg & vicinarum antiquis documentis invenio Rodolphum, Stepperium & Rodolphum juniores vixisse anno Domini 1187. & se nobis Domicellus scripsisse de Mandare, & circa annum Domini 1210. adhuc Rodolphus citatur alibi testis. Est quidam pagus sub arce Leuenborg dictus Mandere, an ibi sedes olim habuerint, ignoro. Sunt autem sub arce Leuenborg 18. pagi. Ideo & hic observemus, quanta fiat hominum etiam magnorum apud posteros oblivio, ut etiam vix locus certus reperitur, ubi illi Domini de Mandere sedem habuerint. Sic cum tuis Domini illi interierunt.

MEVELRODE, pagus ita dictus ad quadrantem miliaris unius distat ab urbe Brunsviga, ubi habuere olim Marchiones Saxoniae atra suam arcem & sedem, & se scripsere Dominos in Meselroda/ cuius regnum vocamus Kranzium lib. 4. Saxoniam cap. 27. Sed jam arx cum illi titulo evanuit, ut omnia sunt ruinosa.

N.

NIDDECK, est prefectura, nuper sub Duce Erico, modo sub Duce filio & ejus filio Henrico Julio Principibus gravissimis, in terra Gottingensi & fuit proprius Comitatus. In registro mortuorum Canobii Fredele legitur: zu gedachten für Ottone nigro, Graffen zu Nideck zu bitten. Et sive inter Comites de Niedeck & de Hardeck controversiam & bella cruenta referunt alibi annales, sicut hoc à me lectum est. Sed ubi jam sunt illi Comites aufugerunt per viam omnis carnis.

NOR THEIM, hodie elegans civitas parens hactenus Ducibus patris & filio Ericis, ad 2. millaria distans ab Eimbecka & Gottinga. Otto pater & Heinricus Crassus scripsere se Comites in Northeim: Videatur Kranzus lib. 5. Metrop. 32. & in Saxon. lib. 4. cap. 44. & lib. 5. cap. 3. Episcopus Coloniensis ordine XXXVII. fuit Hermannus, Comes de Northeim. Et hujus urbis & ditionis fuerunt Principes Ericus senior & junior, deinde Julius & ejus filius Heinricus Julius, Duces magnanimi nostro tempore: Sed ubi & quo loco sunt jam aut existunt Comites Northemenses? transierunt & non amplius inventi.

NORDALBINGIÆ Comitum aliquoties Kranzus in Saxonia facit mentionem, in primis lib. 7. Sed eodem libro cap. 40. ait, quod vocari sicut Domini vel Comites olim Nordalbingia, qui intra Albitum & Daniam aliquid ditionis habuere. O conditio hominum misera certe. Et subito casu, quæ valuere ruunt.

OLS.

O.

OLSBURCH vel ULSBURCH, est adhuc pagus sub prefectura Lichensburch, in vicinia prefectura Steinbruggen / & fuit olim proprius & amplius Comitatus, ultimus Comes dictus Oltmannus, Comes in Olsburgh ex sua urbe & castro Stedersborch ædificavit Cenobium sub Imperatore Henrico II. & sub Barwardo Episcopo Hildesimensi, cum Hedewiga uxore nata ex Pfalzgraviorum familia, & ei præposuerunt ut Abbatissam unicam filiam Frederundam, ibidem cum matre sepultam. (sic omnia humana ruunt & nihil hinc durabile) Comes vero Oltmannus in Olsburg instituit duo collegia ampla, unum Spirituale & alterum seculare, quorum bona & literæ dissipata & translatae sunt in eo quidem bello, quod per annos fere decem gessere Brunsvicenses Duxer, Ericus senior & ejus ex fratre nepos Henricus junior (avus Henrici Julii amplissimi) cum Episcopo Hildesimensi, donec Diaecesis Hildesimensis ad se jure belli recipierent. Interim nos novimus ibidem adhuc duos prepositos fuisse, ut Christophorus Surs / & quendam ex nobilibus de Bartelsleben. In templo Olsburgico fuit Oltmannus pater sepultus. Tam est misera conditio hominum, ut maximi quique ruant. Henricus II. vel sanctus Imperator, in datis ei Cœnobio privilegiis, vocat locum Stedersborch oppidum in primo privilegio, in secundo privilegio urbem. Subfuerit huic Comiti multi pagi, qui hodie prefectura in Gifhorn / arcis Ducatus Lunenburgi, subsunt, & deinde alii subsunt prefectura in Lichtenberg & Gevershagen / habuit arcem quoque ille Comes in Stitter.

OISTERODE, est hodie civitas subdita Ducibus Brunsvicensibus de Grubenhagen / ad Harciniam sylvam. Inveni autem in antiquis monumentis, quod inter Fridericum Comitem Poppenborgium & nobiles Dominos Burchardum de Wölfsbüttel / Theodorum de Adonais & Conradum de alto fago, ponatur & Basilius nobilis dominus de Oisterode/ circa annum 1240. Anigitur ibi fuerit Baronatus, ignoro, prout reperio, sic scribo. Attamen fuisse tales Barones, qui jam in rerum natura non sunt, constat. Sic omnia hominum facta vita & acta vana sunt, & vanitas vanitatum, & ipsa vanitas.

ORLEMUNDE, et si Comites de Orlemunde fuerint in Thuringia, tamen fuisse quoque aliquos olim ejus nominis in regione, quæ modò dicitur Holsatia, apparet ex Kranzii Saxonia, in primis ex lib. 7. cap. 36. & 38. Legimus in supplemento derelictorum Helmoldi apud Arnaldum,

Abba-

Abbatem Lubecensem lib. 4. cap. 7. de filia Comitissa de Alremundt quid idem esse sentio. Lego etiam in Chronico Comitum Holsatia, quomodo Adolphus IV. opera patris Adolphi III. Henrici Comitis Swerini, Henrici Comitis de Werle / & Gerhardi Episcopi Bremensis ejecerit Regium Vicarium ex tota Holsatia, cuius nomen erat Adelbertus, Comes in Ortmund. Tanta est in mundo mutatio & varietas, ut nihil sit stabile, sed omnia vanitas.

P.

PLESSE, *Dominium in terminis terrae Gottingensis, & arx in modo acumine conspicitur, & fundarunt Cenobium Hockelen propè ubes Northheim Domini in Plesse. Hanc lineam eorum reperi, quam in nomine generosæ & nobilissimæ Domina Agneza, nata Comitissa de Lippe, & ultimi ac postremi Domini de Plesse D. Theodori, viduae relata, Dominae suæ clementissimæ, (quæ modo est Conthoralis Illustris Comitis de Schlicka Dn. Habundi, Comitis in Passum) & in honorem Illustris Dominae Walpurgis / istius ultimi Theodori nobilis Dn. de Plesse, ex filio Christophoro neptis, atque inclyti Comitis Waldechiani D. Francisci modò conthoralis) recitabo: Etsi illam alibi genealogiam alii pleniū dederint, Philippus, dominus de Plesse fuit in campo equestris anno 939 Magdeburgi, & erat Theodorus de Plesse Dominus, Gottingæ in certamine equestris 1109, cuius soror erat Alheida Domina de Plesse / fundatrix & Priorissa Canobi in Fredelsen / quæ obiit anno Domini 1132.*

Otto, Comes in Plesse vixit anno 1129. Et ante hos vixit Imaud nobilis Comes de Plesse, qui anno Domini 1052. eligitur in Episcopum Paderbornensem, ubi præsulem egit ad annos 25. D. Ludolphus miles, Godescalcus & Poppo primi sunt fundatores Cenobii in Hockelen. Ex Ludolphi nati sunt Hermannus Canonicus, & Godescalcus II. cuius conjunx era Elisabeth de Honstein.

Ex Gotschalco I. nascitur Joannes & Anna monialis. Joanni erat conjugus Alheidæ de Eberstein/qui discessit absque hæredibus: Godeschalco & Elisabetha de Honstein liberi fuere, Janus & Georgius Canonici, Bernhardus, Magnus & Gotschalcus III. Ex Bernhardo nascuntur Otto, Canonicus in Hildesheim / Halberstadt & Paderborn / Anna Abbatissa in Stukenhorst / & Agneza Domini de Warperge conjunx; ex Magno nascitur Lutrudt / quæ nupsit nobili de Abelvessen: Ex Godeschalco III. nascitur Theodorus II. & ex eo Godeschalcus IV. cui uxor erat Margaretha de

Eudenberge / & ex ea genuit Godeschalcum V. Mauritium & Theodorum III. Mauritius reliquit ex Aldenburgica Catharina unam filiam Ursulam Comiti de Kirberge nuptam, & ex ea genuit Alheidam Comitissam in Eecksluborg / Godeschalcum V. Theodorum II. & Elizabetham Abbatissam in Sauffingen.

Ex Godeschalco & Comitissa de Gleichen / N. nascitur *Wilhelmus*, sine heredibus discedens: Theodorus IV. duxit Annam Comitissam Speigelbergiam, & ex ea genuit Godeschalcum VII. Joannem, Franciscum & Theodorum V. Francisco fit uxor Anna Domina de Buren / ex qua non sequuntur hæredes: Theodorus V. habuit duas conjuges, Catharinam de Plawen/ ex qua genuit Elisabetham conjugem Comitis de Gleichen / & Christophorum, qui ex Margaretha Comitissa de Gleichen genuit filiam Walpurgiam Francisci Comitis Waldechiani conthoralem, & moritur anno 1567. Christophorus tunc cum pater Theodorus V. & ultimus ex illa familia adhuc superflues esset, reducit conjugem rursum Agnezam Comitissam Lippiacam, sed nullam ex ea prolem consequitur, ita ille moritur anno Domini 1571. & Dominum transiit ad Landgravium Hassia *Wilhelmu*. Sic transeunt Domini cum servis, Principes cum subditis, & nihil est vel manet stabile in hoc mundo.

Istius Domini sunt multa feuda passim hinc inde nobilibus & patriciis in diversis urbibus collata, quæ etiam omnes beneficarii post demorum ultimum Dominum nobilem de Plesia Theodorum V. acceperunt in fendum à Landgravi *Hassia* *Wilhelmo*.

PLOTZKE, fuit olim proprium Domini, & est situm in vicinia urbis & arcis Berenburg / Quod obtinent Principes de Anholt; & Domini in Ploßke Burggravi in Magdeburg erant: Anno Domini 1117. vixere Helfridus & Hermannus fratres, Domini in Ploßke / ut Hoppenrodius annotat, & anno Dn. 1130. vixit Theodorus, Dominus in Ploßke / ex quo Conradus & Henricus nati sunt. Plura Hoppenrodius. Interim & illi non amplius existunt Domini, sed evanuerunt cum suo titulo, adeo est morti & oblivioni genus humanum subiectum.

Q.

QUERFURT, antiquus Comitatus: Fuit enim pater Lotharii Imperatoris Gebhardus, & ipse Lotharius dominus in Querfurt / & horum Comitum genealogiam, & Hoppenrodius & Cyriacus Spangenbergius recitant. Locum, ubi fuit vetus Dominium, obtinent Mansfeldici Domini, & de eo plura refert Spangenbergius. Interim & hīc & ubique mutatio humanae vitæ consideratur.

Aaa aa

RIN-

R.

RINGELBERG, fuit quondam proprius Comitatus in Ducatu Clivensi ab hac parte Rheni, subfuit huic urbs Wesalia, quæ non procul à loco Ringelberg distat, & cum ante annos plus minusve ducentos illæ Comitatus vacaret, etiam beneficio Cæsario dicuntur Comites vel Duces Clivenses ad se transtulisse Comitatum eum. Sicut etiam Comitatum Geneff ante annos 150. ad se transtulit Dux Clivenensis, de quibusdam Comitibus & eorum nominibus in Geneff legi, & illorum testamendi, quæ extat in Ducatu Cliviae; sed de nominibus Comitum in Berg nihil legi, interim certum est aliquos ejus nominis fuisse. Verum jam post longa tempora illorum memoria est apud posteros deleta, omnia sunt caduca in hoc mundo. Nostro tempore ita interit Burvatus in Reineck in Franconia, ultimo hærede Philippo decedente atque liberis masculis, & hunc Maguntinus ad se transtulit Elector Quirinus Breudel / licet olim præstantissimi & multi Comites in Reineck extiterint.

ROSTORFF, Hodie pagus in ditione Gottingensi, & fuere aliquando Domini nobiles de Rostorff. Vidi literas scriptas anno Dn. 1307. sub hoc titulo, Tethardus nobilis Dominus in Rostorff / & ante eum Melchior & Ludowig fuere fundatores arcis Hardissen / ubi eorum insignia, ut ducæ claves, adhuc existunt, & illos ex Hardissen & Harst castris ejecit Onbo amipotens Dux Brunsvicensis, anno Dn. 1378. & Dominus de Rostorff peruenire ad ditionem Hardessen & Harst per filiae ultimi Comitis de Hardes uni ex ipsis copulatae conjugium. Locus ille paruit Ducibus Brunsvicensibus nostro tempore Duci Erico seniori, deinde ejus filio Erico juniori, & modò Duci Julio & ejus filio Henrico Julio, excellentissimo Principi. Alibi quoque adhuc existunt Comites in Hardeck in Austria. Sic omnia pereunt & cuncta mutantur.

RACEBURG, fuit olim proprius Comitatus. Helmodus in suo Chronico lib. 1. cap. 9. facit mentionem Henrici, Comitis in Raceburg, qui est (ait) interra Polaborum, item apud Arnoldum Abbatem Lubecensem lib. 1. cap. 32. fit mentio Bernhardi, Comitis de Raceborg / & hic Arnaldus lib. 4. cap. 2. & 7. numerat genealogiam Comitum in Raceborg. Bernhardus Comes habuit filium Henricum, qui genuit Bernhardum, qui ducta ex Slavis nobili uxore Margaretha filia Ratibur Princeps Pomeranorum, genuit Volradum, Henricum & Bernhardum: Volradus & Henricus facti sunt homines militares, Bernhardus factus est Clericus majoris Ecclesiæ in Magdeburgo. Tandem deficiencibus fratribus per

dilecta-

dispensationem ex Clerico Bernhardus factus laicus, uxorem duxit nobilium Adelheidam, filiam Comitissa de Alremund / ex qua filium Henricum genuit, qui in infancia moritur. Sic ruunt homines tam generosi quam plebei. Tunc Comitatus hic pervenit ad Ducatum inferioris Saxonie.

Fuere alibi in Holsatia aut finitimis locis Comites de Rupin / quorum meminit Kranzius in Saxonia libro 9. cap. 9. Quorum sedem opinor potius in Marchia Brandenburgica fuisse.

S.

STUMPENHAUSEN, fuit Comitatus vel Dominium in Hoyensi Comitatu, in vicinia urbis & arcis Nienborg. Exhibit mihi ante annos septendecim Joannes Varenholius, senex & industrius, sex ordine Comitum in Hoya Secretarius, piae memoriae, Missale vetus, in cuius Calendario postremi numero IV. aut V. Domini in Stumpenhausen erant expressi nominetenus cum conjugibus, & quo tempore isti mortui essent, ita quoque multa ibidem erant indicia de Comitibus de Hoya. Ego illa omnia descripsoram, sed periculo aquarum, cum in profunditatem inciderem fluminis, eaque me & meum currum invaderet, chartam, in qua illam historiam annotaveram, ex pera mihi excidentem vis fluminis abripiebat, ita ista mihi perierunt: Ideo illos, quos descriptos habebam, addere nequeo, sed his lector mecum carere cogitur. Interim in Chronico Aldenburgensum Comitum reperio, quod Henrici (qui erat filius Elmari II.) filia N. sit elocata Wedekindo, Domino in Stumpenhausen / Domini Geronis filio: Cum verò arx Stumpenhausen/ cuius paucissimæ reliquæ conspiuntur in prefectura Nienborg/ abrogaretur, est Neoburgum ex eo aedificatum, & propterea arx dicta nova. Hi Comites aedificarunt templum in Bizen / & quædam Comitissa in Stumpenhausen donavit templum & Canonicos in Bucken cruce parva ex puro auro, (quam multi viderunt) atque habuerunt in Bucken suam sepulturam isti Comites. Sicut olim Comites Hoyenses multis sua dominis ademerunt, ita aliis suas amplas ditiones relinquere coacti sunt & simul interierunt. Haec est hominum conditio, & ruunt potentes & miseri, divites ac pauperes.

SOLTAU, Olim fuit proprius Comitatus, ut annotat Andreas Hoppenrodius, & recitat prolixius eorum genealogiam ex Chronico Saxonico, & ostendit inde Ducees Saxoniae progenitos.

SUPPELINGBURCH, cujus insignia fuere duo nigra cornua cervi. Gebhardus, pater Lottharii Caesaris, fuit Comes in Supplingburch/ teste

Aaa aa 2

Kran-

Kranzio in Metrop. lib. 6, cap. 10. Antiquum Chronicon Saxonicum Ryk. micum refert Supplingburgh Comitatum in Saxonia situm esse. Jam est situm officium & dignitas commendatoria in Ducatu Brunsvicensi Henrici auct. Julii filii & Henrici Julii nepotis Principum excellentissimorum in vicinia Cœnobii Regalis Röningeslutherr/ eo nomine dictum Supplingburgh in quo loco dicunt fuisse veterem sedem Comitum in Supplingburgh.

SIEGELENSTEIN, est arx antiqua in ampla prefectura Niedenland cuius adhuc vestigia aliqua ex parte conspicuntur. In Chronica Carbeiensem Abbatum legitur, quod Brudo eques auratus Dominus in Siegelenstein / cuius uxor fuit Comitissa de Ziegenberge/ quam perfodit, sit damnatus ad perpetuos carceres in Carbeja. Siegelenstein fuit proprius Comitatus, quem ad se Otto, Dux Brunsvicensis, dictus armipotens, transi jure belli, turbatis Comitibus loci, hinc semper geslit in aurea catena aureas falces, gilden Siechlen / & sic quoque est exsculptus in suo sepul chro in Wibershuse: Et inde initium sumisse Duces Brunsvicensis, quod in conis gerant falces, tanta est in humano genere mutatio & variatio.

SALE, fuit olim Ducatus in Diœcesi Magdeburgensi, aut alibi in Marchia vel in inferiori Saxonia. Et fuit aliquando Antistes Corbinensis Ernestus, Dux in Sale.

SiKE, multi ajunt Dominos in Sike (tali enim nomine appellata est arx modò cum vico in Comitatu Hoyensi) fuisse & habuisse sedem prop pagum Nienkirchen in Comitatu Hoyensi. Istius modò arcis hodie po fessor est reverendissimus & illustrissimus Princeps Philippus Sigismundus, præsul Verdensis, Dux B. & L. frater Henrici Julii.

T.

In T. litera nihil huc referendum habeo, sed in proximo dixi libro de Tecklenburg.

V.

VOLMERSTEIN, proprium Dominium in amplissimo Comitatu de Marckā, & jam oppidum cum collapsō castro ejus nominis est situm in prefectura Wetter (Levolodus de Northoff in Chronica Marckensem Comitatum meminit Dominorum de Volmenstene) & postquam ultimus Dominus Theodorus dissentiret vel controversiam haberet cum Duce Clivensi, qui erat & est Comes de Marckā, propter terminos & alia bona, & tunc bellum esset coortum propter urbem Susatum, & ejus jus inter Colonensem Praesulem Theodorum natum Comitem in Morsel & inter Ducem Olivensem Joav.

Johannem ejusque filium Adolphum, stetit à partibus Praesulis *Theodorus ultimus Dominus in Volmerstein/ & ita ille in isto bello cecidit, & tunc Dominum atque oppidum invasit Princeps Patriæ, sed Theodori ultimius Domini hæredis masculi erat relicta *unica filia N. quam duxit Dominus in Heyßen prope Hammem urbem, & cum ea obtinuit nonnulla bona, quæ partim in Monasteriensi obtinebat is Dominus Theodoricus & sui antecessores. Verùm in hoc mundo omnia vergunt ad interitum.**

VINMELSTEIN, pagus in vicinia arcis Wolffenbüttel/ vidi in literis Henrici Comitis de Woldenborch scriptis anno 1269, quod testetur *Conradum nobilem Dominum de Winnelstein esse ex sua familia & genere coortum. An in illo pago isti domicelli seces habuerint vel alibi ignoro. Adeo longa tempora eximunt ex memoriis hominum, quid prius actum sit, ut maximi quique & eorum nomina suppressantur. Ergo quilibet hoc agat, ut in libro vita scriptus habeatur.*

VLOTE, arx in alto monte ad Visurgim in vicinia Diœcesis Mindensis, Comitatus Schowenbergici & Lippensis atque Ravensburgici est sita, & adhuc dicitur in der Herrschaft Vlote/ & in veteribus monumentis Comitum de Aldenburg reperitur, quod *Henricus Humilis scripsit se Comitem in Aldenborch & Wilbeshusen/ Dominum in Vlote/ & creditur illum per dotem pervenisse ad Dominium, sed cum ille decederet absque hæredibus, aliò illud translatum est. PHILIPPUS, Comes de Waldech/ posseit eam arcem & Dominium (sicut & ejus antecessores) & is tandem vendidit Duci Juliacensi & Bergensi & Comiti in Ravensborg *Wilhelmo*, hujus Wilhelmi avo materno, qui adjectit hoc dominium Comitatui Ravensburgico. Sed hodie repetunt hoc ut suum proprium feudum Duces Lunaburgenses, & hoc nomine ajunt per juris viam cum abnepotibus istius Philippi, Comitibus Waldechianis. Interim pro more humano & in hoc Dominio conspicitur mutatio & varietas.*

W.

WELPE, antiquus Comitatus ad viciniam Comitatus Hoyensis, adhuc arx munita Welspe/ ibidem viget & integra est, insignia Comitatus erant duocornua boum. Helmoldus & Arnoldus Lubecensis in Chronico Sclavorum nominatum expresserunt aliquot nomina Comitum de Welspe. Hi Comites fuerunt aliquando gloriosi & victoriosi Comites, interim desit ipsorum stemma, & ad alios transit Comitatus. Sic omnia ruunt & nihil est in hoc mundo stabile. Sed dicamus jam de *Comitibus in Welpe: Gerhardus Lippiacus, Episcopus Bremensis, acriter pugnavit cum Bernardo*

Aaa aa 3

Comi-

Comite de Welp / & ei eripuit arcem Osterberg (alii habent Ottensberg) teste Kranzio in Metropoli libro 7. cap. 40. & eidem anno 1275, adem Albertus bellicosus Dux Brunsvicensis & Lunaburgenſs magnum illum pagum cum arce Rodewoldt / expugnavitque in eo loco atque arcem destruxit, & pagum istum ad miliare in longitudine ferè extensum adiecit prefectura in Nienstadt (quæ modò dicitur Landstroß) anno 1277, & non nulli putant huic Comitatui quoque subfuisse caſtra & prefectoria Ritterborg & Ryndenwolt / alii etiam afferunt Zellam urbem cum pertinuisse huic subfuisse: Tandem torum Comitatum jure bellū ad se transiit Wilhelmus bellicosus & senior Dux Brunsvicensis anno 1435, an tunc interierat aut expulsi sint Comites, vel quibus mediis hoc sit factum, ignoro. Hoc certum est, quod ante secula defecerint in sua prosapia hi Comites via Kranzium in Saxonia de his Comitibus lib. 12. cap. 31. Anno D. 1180, vix Bernhardus, Comes de Welp / qui stetit à partibus Henrici Leonis, de hac re vide in supplemento derelictorum Helmoldi Autore Arnoldo Lubeensi Abate lib. 1. cap. 32. ubi fit mentio Bernhardi, Comitis de Welp. Vide quoque Alberti Kranzii libros in Saxonia libro 6. cap. 30. & lib. 7. cap. 2. 5. & 18. Anno Dn. 1208. ISO, Comes in Welp / factus est Episcopus Verdensis, ut Kranzius in Metropoli ait lib. 7. cap. 30. & Welpus Comes invasit urbem Verdensem, teste eodem libro 7. Metropolis cap. 48. Anno Dn. 1278. bellicosus Bernhardi Comitis de Welp filius Bernhardus fit Episcopus Magdeburgicus, teste Kranzio in Metrop. lib. 8. cap. 38. Idem meminit in Saxon. lib. 9. cap. 9. Henrici, Comitis de Welp. Nostro tempore arcem Welp obtinuit Ericus senior & Ericus junior, atque Julius & ejus filius Henricus Julius, qui magnanimus Princeps hodie Comitatum occupat.

WOLFFENBUTTEL, anno Dn. 1091. vixit ibi Wedekindus nobilis Dominus, cujus fit mentio in Sax. Kranzii lib. 4. cap. 44. In supplemento derelictorum Helmoldi, auctore Arnoldo Abate Lubeensi libro 1. cap. 1. fit mentio Eberti, nobilis domini in Wolffentuttel / & is fuit constitutus curator super familias Henrici Leonis Ducis potentissimi. Anno 1197. Henrici Leonis filius Henricus invasit arcem Wolffentuttel / & Ebertrum minimum nobilem in Wolffentuttel custodia tradidit. Anno Dn. 1198. citatur testis in literis Wedekindus nobilis dominus in Wolffentuttel / cuius filius fuit Ludolphus, & hujus filius Eberthus, & istius frater Gunzelinus, qui fuit in castris Otthonis IV. Cæsarlis, filii Henrici Leonis. Et quanquam eam arcem semper posteri Henrici Leonis obtinuerint, ut Duces Brunsvicensis, tamen vixit adhuc Conradus, dominus de Wolffentuttel anno D. 1246. sicut in Actis & annalibus quibusdam legi. Sed sic transiit omnis homo, sic transierunt omnes potentes hujus seculi.

WUN-

WUNSTORFF, oppidum & castrum situm ad duo miliaria ab Hanovera urbe, erat olim florentissimus Comitatus: qui non solum amplam prefecturam Wunstorff sub se complexus est, sed etiam alias praefecturas, ut Blomena & Ricklinck/ut quidam putant, alii etiam addunt Loutvenow: Anno 937. fuit in campo equestri Magdeburgi Fridericus, Comes de Wunstorff. Horum facit mentionem Kranzius in Metropolib. 6. cap 33. & lib. 8. cap. 16. Metropolis, & rursum lib. eodem cap. 20. Idem lib. 12. cap. 31. Saxonie scribit, quod Guillermus bellicosus ad se transtulerit Comitatum in Wunstorff/ &c. Quod factum est circa annum Dn. 1446. quia Dux Guillermus emit a Ludolpho, Comite in Wunstorff/ astute Comitarum, & is Ludolphus erat natus ex Julio, Comite in Wunstorff/ & futta Comitissa nata de Deipholt/ & ejus Ludolphi erat frater Henricus, qui maturius moritur. Ludolphi conjuncta erat N. Comitissa de Honstein / ex qua genuit Magdalena Dominam in Wartborg / & Georgium, qui vixit aliquandiu privatum cœlebs Gandershemii ab anno 1527. usque ad annum 1531. & deinde abiens ad sororem in arcem Wartborg ibidem moritur. Vidi ejus literas suo sigillo & manu confirmatas anno Dn. 1528. Hic fuit ultimus Comes, sed jam ex suo Comitatu turbatus is Georgius, fuit aliquandiu Wolfberbi Produx vel vice Dominus nomine Henrici Dux Brunswicensis. Cum Ludolphus Comes esset prodigus & ferox, vel indomitus Dominus, & temere ita Comitatum suum vendiderat, venit ad patrem Julianum jam decrepitum, glorians, se tanto pretio vendidisse suum Comitatum, respondebat pater: Ostulte fili, quod si eo pretio tibi ova emeres, vix haberet tot ova, ut singulis arboribus unum in nostro Comitatu ovum apponere posse, adeo stulte egisti. Ita pater nomine filii, & tandem filius rediens ad se conqueruntur, quod defraudati essent ultra dimidium, sed frustra, illi interim ejiciuntur ex proprio Comitatu, ita opera patrui Henrici, qui erat Thumerus Hildesmensis, arcem & prefecturam sibi ab Episcopo certa pecunia oppignoratam in Winsenberg obtinet Ludolphus, & ideo se publicum Ducum Brunswicensium declarat hostem, & per insidias capit juniores Wilhelmum Ducem B. & L. senioris filium, anno Dni 1451. & in ea arce cum se suo ære exemisset Guillermus, moritur & pater Julius I. & deinde filius Ludolphus, tum ejecti Comites Wunstorpii. Sic illi transierunt, transeunt sic omnes mundi Domini. Nostro tempore arcem, urbem & locum Wunstorp obtinuerunt Duces, Ericus senior & Ericus junior, deinde Dux Julius & ejus filius Henricus, Princeps florentissimus.

WAGRIA, fuerunt Comites de Wagria, quorum ditio fuit alibi in
Holsa-

Hol^ssatia sita, & horum s^epius meminit Kranzius in Saxonia: Et Hol^ssat^{es}
Dux jam eum Comitatum obtinent, licet titulum sibi non amplius
usurpent. Tanta est in mundo mutatio.

WALBKE, fuit olim Comitatus, cuius castrum fuit olim situm prope
urbem Helmstedt in sylva. Anno D. 969. vixit Leuthardt Comes in Wall^{es}
qui coactus à Casare Ottone cogebatur ex sua arce Cenobium Canonice
rum Regularium instituere, & aliquando ad Comites in Wall^{es} pervenit
Borchgraviatus Magdeburgicus, anno Domini 1024. Luderus & eius filius
Bruno ibidem Comites, ut scribit Hoppenrodius, erant. Interim illi
fuerunt & transierunt, ut omnia humana subito casu ruunt,
& subito casu, quæ valuerent, ruunt.

Ad

HERMANNUM HAMELMANNUM,
S. Theologie Licentiatum & Superintendentem Ecclesiarum
in Comitatu & urbe Aldenburgensi,
Virum Reverendum, Clarissimum & Doctissimum verius
CASPARI SCHWARTZII,
Patricii Tremoniani.

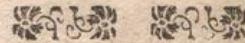
MActe igitur virtute animi vir & inclyte factis,
Pergito sic patriam ex tenebris & nocte profunda
Ereptam dⁱas proferre in luminis auras:
Præmia sic te digna manent, te sera Nepotum
Sic meritum æternis celebravit laudibus ætas:
Quām præsens, ventura solet nam gravior esse,
Et sua Mæonidem riserunt secula Homerum,
Et sua Virgilium tempserunt secula Maronem:
Inclita Mœonidis sed nunc & magna Maronis
Fama viget, nullis morituraque gloria seclis.

LIBER TERTIUS,
**DE EMORTUIS
ILLUSTRIUM
HEROUM FAMILIIS,**

Bbb bb

In

In TRACTATUM vel LIBRUM TERTIUM
DE
PRINCIPATIBUS, COMITA-
TIBUS & DOMINIIS

INFERIORIS SAXONIÆ, ANGRIVARIE & WESTPHALIE,
In quibus est aliqua mutatio facta.

PRÆFATIO

*Ad Amplissimum, Illustri Genere, Doctrina Eximia, Virtus
principua, consiliis & usu rerum praeclaram Nobilitatem*

Dominum HENRICUM RANZOVIUM,
Regium Vicarium & Consiliarium, Satrapam Segebergensem, multorum Dominiorum hæredem & possessorem, &c.
directa ab

HERMANNO HAMELMANNO.

Graviter, amplissime Heros, nobilium decus, Domine Henricus Ranzovi, qui regium Vicarium agis, magnasque dignitatis caras hoc seculo obtines, multaque Dominia atque magna mundi bonapartes, &c. dixit Parisiensis Cancellarius Joannes Gerson in quadam Epistola: Ecce tempus breve est, mors incerta, omnia caducain mundo, noui jam in sepulchris fœtent, qui se diu vivere estimabant. Recusserunt à memoria hominum, qui in ore versabantur omnium. Colit mundus preceps absentes nescit, deserit morientes. Huc alludunt plurima alia Sanctorum Patrum Testimonia. Basilii dictum hoc est: Semper ante oculos tuos venitur ultimus dies, cum diluculo surrexeris, ad vesperam ne confidat te perire: Et cum quiescens in lectulo membra posueris, de lucis ne confidat arventu. Ambrosii sententia talis est: Vita humana, quam vivimus, tamen vita est dicenda, tam brevis est, tam caduca & umbratica, ut garantibus eam aniè defluat, quam veniat, ante destinat quam cognoscet. Hieronymus graviter dicit: Facile contemnit omnia, qui se moritum semper esse cogitat. Augustini verba sunt: Asidua mortis meditatio, est optimus genit.

genus Philosophiae. Gregorius inquit: Tota vita sapientis debet esse meditatio moris. Huc alludit Bernhardus ajens: Certum est, quod morieris, in certum est ubi, quomodo, quando, &c. Hac sunt nobis cogitanda, ruminanda & expendenda.

Ad te, generose Domine, patrone literarum literarumque clarissime, Domine Henrice Ranzovi, jam quarto redeo, adferens librum historicum, de variis mutationibus, qua vi se sunt in quibusdam inclitis Principum, Comitum & Dominorum familiis sub annis centum, & à nobis observatis, quomodo saepe mascula propago vel linea in talibus illustribus genealogiis defecserit, que alioqui Vesi. Ampliss. Excell. magis nota sunt, quam mihi, ut ex hoc admoneamur nos senes & cani (qui jam annum 64. aetatis nostra excesimus, ego ut cliens, tu ut Dominus) imminentis mortis: Cito enim nobis moriendum erit. Etsi juvenes etate morti possint & sepe moriantur in medio flore & cursu vita sua, tamen senibus ex necessitate moriendum est.

Accipe ergo, illustris Domine Produx, hunc quoque parvum libellum cum prioribus libris, sincero vuln pro tua solita pietate & singulari erga studiosos clementia, & tibi seni gloriose humilem senem HAMELMANNUM singulariter commendatum habe.

CHRISTUS JESUS, filius DEI & noster Emanuel, non projiciat nos in tempore senectutis nostrar, eum jam incipiat deficere virtus nostra (videlicet in corpore ruinoso & rugoso) nec derelinquat nos, nec in hac nostra senecta & canitie unquam nos deserat juxta Psal. 71. sed faciat potius juxta Psalmum 92. ut in canitie nostra germinemus, & in senecta hac nostra adhuc pingues & virides simus: Eadem CHRISTO vos & vestros commendo meis precibus.

LIBER TERTIUS

Hoc est,

TRACTATUS DE PRINCIPATIBUS, COMITATIBUS, DOMINIISQUE

Inferioris Saxoniae Angrivarie & Westphaliae,

In quibus sub annis centum aliqua mutatio est, licet adhuc maneant tituli.

Unde observatur, quam sit breve & miserum humanum curriculum: quantaque sit in hominum statu varietas.

In litera A. nihil reperio.

B.

BRUNCKHORST Comitatus, cuius ultimus masculus hares & Comes *Fodocus* absque hæredibus, quos nullos ex *Maria Comitis Hoyensis* habuit, moritur, tunc pervenit ad eum Comitatus *Hermannus Georgius in Limpurg*, *Dominus in Stirm & Wissler interim* ab ejus possessione sunt hujus hæredes depulsi.

DUCATUS BERGENSIS nostro seculo *sensit mutationem*, nam mortuo masculo hærede ultimo *Wilhelmo tertio Duce* circa annum Domini 1511. transit per paecta dotalia ille Ducatus ad *Clivenses Duces*, quando *Joannes tertius Dux Cliviae & Comes de Marcka* unicam ictius *Wilhelmi filiam Mariam* duxisset sibi conjugem, ex quo natus est *Wilhelmus quartus, Dux Bergensis*, qui hoc anno Dni 1590. in magno supereft senio, si hinc suppressendum non est, quid acciderit *Adolpho Comiti Bergensi* in prælio capit anno Dni 1280. *Sifridum, Archiepiscopum Colonensem* & per septennium detinet, donec se magna vi pecuniae liberaret, latrime Episcopus ille jam liber factus contra fidem datam per infidias capti eundem Comitem *Adolphum*, & hinc ab Episcopo per aestatem ferrea melle illita, ut ab infectis miserè vexaretur, *cavea nudus* ita inclusus circum ducitur, tetroque in carcere usque ad finem vita detinetur, ita miserè perit. Sic etiam miseriae & calamitatibus magni Domini iudicati sunt: Ethæc sunt egregia Episcopi facta.

BROICK

BROICK (quod est situm inter urbes ASSINDIAM & Duisbergam)
Dominium obtinuit haec tenus *Wericus de Thun / Comes in Falkenstein & Oberstein / Dominus in Falckenborg & Broich /* sed jam Dominium hoc est vastatum.

In C & D litera nihil reperio.

E.

ESENS, In *Dominio Esensi* facta est talis permutatio: Cum *ultimo masculus heres hujus Dominii nobilis Dominus Balthasar Dn. in Esens & Wittmunde / anno Domini 1540. moreretur, accedit illud Dominium Othoni, Comiti de Retberge / qui hujus Balthasaris sororem Annam habuit sibi Conthoralem: Hujus Comitis Otthonis filius Joannes genuit ex Agneca Benthemense duas filias Dominam Armevardam elocatam Dn. Erico Comiti Hoyensi & postea D. Simoni Comiti Lippensis, (quae absque liberis discessit) alteram Wolpurgim elocatam D. Ennoni Comiti & Dn. orientalis Phrygia, ex quo dum peperisset duas generosas puellas, animam agit quoque.*

In litera F nihil reperio.

G.

GELDRIA, Magnam sensit mutationem & variam nostro tempore: *Mortuo Carolo Geldrie Duce magnanimo & audaci Anno Dn. 1538. ultimo masculo hærede (qui ex Elisabetha Lunaburgica nullam prolem genuit) ex communi procerum suffragio eligitur Princeps Wilhelmus, Dux Juliacensis, & per aliquot annos hunc Ducatum obtinuit is, donec ex Africa rediret Carolus V. Cesar, & civitatem Ducatus Juliacensis vi & armata manu obtineret Duram, & Ruremundam deditio caperet, aliaque istius Ducatus oppida sibi subjiceret Carolus V. Cesar, magnumque timorem Principi juveni magna exercitus sui copia incuteret, quia magna clearitate illas urbes satis munitas invasit: Ideo ipso Principe Guelpho resignante hunc Ducatum, & facto Cæsari supplice, accesit hic Ducatus Carolo Cesari & ejus filio Philippo Hispaniarum Regi, verum sub annis viginti quanta fuerit ibi mutatio hinc inde ex historiis notum est. Nunc gubernatores Belgiorum provinciarum nomine Regis Hispaniarum Ducatum aut partem ejus obtinuerunt, nunc status Belgicarum factionum obtinuerunt & obtinent, sicut hodie eventus docet, aliquam partem.*

JULIA CENSIS Ducatus, in quo multi Comitatus & Dominita subflunt, ut in Nauenar / Wicfradt / Hinsborg / Dith & Nissau / mortuo anno Domini 1511. ultimo masculo hærede Wilhelmo Gerhardi filio, Wilhelmi nepote, Duce Juliacensi & Bergensi, Comite in Ravensburg absque masculo hærede. Et is tantum haberet unicum filium ex Sybilla Brandenburgia Mariam, eam Joanni Duci III. Clivia Comiti de Marca elocare, is eodem anno videlicet 1511. utrumque Ducatum regendum sibi, cui anno Dni 1539. mortuo Wilhelmi, Dux Clivia & Juliacensis filius inuenit succedit, & hic Wilhelmi (qui aliquando in Ducem Geldria transiit) anno Domini 1539. & inde anno Domini 1543. cedere coactus est adhuc unus restat filius Joannes Wilhelmi, qui ex Badensi conjugiam adhuc procreavit prolem, ut timendum sit novam aliquando in eatu futuram mutationem.

JHEVER, Ditio regebatur ab anno Domini 1490. usque ad annum 1510. per Edonem Winnmekken / (eius nominis secundum) qui habuit conjugem Helwigam Gerhardi Comitis Aldenburgo filiam, Comitio Joannis sororem, ex qua genuit Christophorum, Annam, Mariam & Dorotheam, mox moritur unus masculus hæres Dominus Christophorus circa annum 1518. mortuo illo ejiciuntur sorores tres filie Edonis Winnmekken II. & sorores Dn. Christophori per Ennonem II. Comitem orientalis Phrygia ex patria sede: Is tandem in arce Jheverana sorores quasi captivus tenuit, regente arcem & ditionem, in qua comprehenduntur Wagri, Ostringii & Rusteringii Phrygii, Boingo Capitaneo ac Domino in Oddephen de Gudephen / nomine Comitis Ennonis, sed irritatus Boingus a Comite, defecit ab eo, & totam ditionem legitimæ hæredi Mariae Domini Edonis filia quæ ex tribus filiabus Dn. Edonis & tribus sororibus jam tum anno Dni 1528. sola supererat, restituit: Illa se imperio Caroli V. Cesarii subiecta & suam ditionem tanquam feudum Burgundicæ aulæ & domui subiecta sic liberatur ab Ennonis Comitis potentia, & ab eo tempore adhuc per annos 40. Domina Maria virgo suam ditionem prudenter, justè & tranquili gubernavit, & tandem avunculi sui Joannis Comitis Aldenburgo nepos ex filio Dn. Anthonio Comite, Dn. Joannem Comitem, avo cognominem suarum ditionem verum & indubitatum hæredem designavit & in realem possessionem sui dominii immisit, & anno Domini 1573. moritur. Et cum hoc nomine in aula Bruxellensi litem Dno Joanni, Comiti Aldenburgo & Delmenhorstano, moveret Exardus, Comes orientalis Phrygia & ab anno 1575. per aliquot annos controversia penderet & sub iudice

ventilaretur tandem anno Domini 1588. sententia pro Comite Alden-
burgico prolata fertur, sed revisionem petit Comes Exzardus.

In litera K & L nihil reperio.

M.

MORSE, Comitatus etsi ultra Rhenum versus Ducatum Cliviæ situs sit, tamen habet ab hac parte Rheni in Westphalia aliquot bona circa Düsbergam urbem das Kreßlerfelt: *Joannes masculus istius Comitatus heres ultimus*, cuius filius Bernhardus ante patrem moritur, reliquit filiam N. quam elocavit *Wilhelmo, Comiti de Weida/ pii & constans confessoris Hermanni Electoris & Archiepiscopi Coloniensis fratri*, qui etiam, mutato titulo, scribit se *Comitem in Morse/ & ex hoc nascitur unica filia Anna*, quæ prudentissimo Comiti Domino *Wilhelmo, Comiti in Neuenar/ & Domino in Bethbar* elocatur à patre (qui ita Morsensem Comitatum consequitur in dotem) qui fuit Cæsaris *Caroli V. consiliarius*, cuius frater fuit doctissimus historicus *propositus Metropolitanus Coloniensis, Hermannus, Comes de nova Aquila* (ita salutabatur à viris doctis) nobilis Poetæ *Hermannii Buschii* patronus. Hic *Wilhelmus* genuit filium *Hermannum*, patruo nomine doctrina & ingenio similem, & filiam N. quæ postea est elocata cognato *Comitis Hermanni* in quarto gradu, *Adolpho Comiti Newenario & Limpurgico, Humberti filio, Domino in Alpen/ Bethbar & Lenep. Hermannus, Comes doctissimus, ex Nassovica Principis Urania Wilhelmi & Joannis Nassovici Comitis sorore N. nullam sustulit prolem*, ita admittitur ad illum Comitatum, mortuo *Hermanno Comite, Comes Adolphus*, ipsis affinis, qui quoque nullum ex sorore Hermanni hæredem reliquit, sed hoc præterito Anno 1589. *Adolphus* moritur, prius exutus omnibus suis bonis & variis periculis agitatus: In quo ut multorum Comitatuum ac Dominorum hærede Domino ac possessore exemplum habemus, ne quis in potentia, in regionibus, in divitiis vel in Dominiis confidat, quia in mundo sunt omnia vana: Ad quem post hunc demortuum Adolphum jam perveniat *Comitus Morsensis*, an ad Ducatum *Clivensem*, vel ad aliam Regionem, ignoro.

In litera N & O nihil reperio.

P.

PIRMONT, est nomen Gallicum, ut *Tremont*. Fuit aliquando *Abbas Corbejensis Bodo, Comes in Pirmont*, *Ultimus ejus Comitus masculus heres fuit*

fuit *Philippus*, filius *Friderici* & nepos *Philippi* &c. qui in bello ad *Quintum* anno Domini 1558. gesto perit Heros excellens; in die *Laurentii* & est Cameraci sepultus in summo templo. Huic succedit *Hermannus Simon*, Comes *Lippensis*, qui ducta *Ursula* sorore *Philippi* in uxorem, & successor istius Comitatus, sed voluit ab hoc Comitatu exclusum. *Hebertus*, Episcopus *Paderbornensis*, qui hunc Comitatum ut suum fudum post demortuum ultimum masculum hæredem ad se & suam *Dioecesani* ferre voluit: Sed mortuo illo, successor *Joannis*, Comes *Hoyensis*; *Sororius Hermanni Simonis*, ut *Paderbornensis* Praesul (qui erat etiam *Hipps Monasteriensis* & *Osnaburgensis*) effecit, ut consentiente Capitulo *Monie Ecclesie* inauguretur *Hermannus Simon* isto beneficio vel *Comitem* & fieret *Ecclesia Paderbornensis* *Vassallus*: Hic *Hermannus Simon* genuitum unicum *Philippum* nomine, qui cum *Archiepiscopo Bremensi* *Henri Duce Saxonie*, *Angrivaria Westphaliae*, Administratore Ecclesiarum *Osnaburgensis* & *Paderbornensis*, *Colantam* proficisciatur, in itinere coepit negotiare & mox moritur, anno Dni 1583, per ejus mortem mater terra, dum illa nobilis & pia matrona incidens in ægritudinem, mox quoque extinguitur: Cujus deinde nepotes ex sorore *Walpurgi* vidua *Georgii Comiti à Gleichen* / Domini in *Thonna* / & filii prædicti *Georgii* & *Walpurgis* tres fratres *Philippus*, *Ernestus Joannes*, *Lodovicus* & *Georgius* junior armata manu, ut veri hæredes, nomine matris arcem *Pirmontanum* invadunt & occupant: Et licet eam arcem & Comitatum ut suum fudum repeperi *prædictus Princeps Paderbornensis* Praesul, *Henricus Dux Saxonie*, & cum illo *Carbedralis Ecclesia capitulares*, ac milite cingerent arcem *Pirmunt* / copioso tamen auxilio illusterrissimi *Brunsvicensium Principis Ducis Philippi de Grubenhagen* & nobilium fratum de *Salderen* / in primis *Henrici* & *Heinrichi*, retinuerunt arcem, & re infecta *Paderbornenses* ab obdictione arcu discesserunt. Credo totum jam negotium juri commissum aut compositum. Arx illa est eleganter munita, & extructa per *Hermannum Simonem Comitem Lippensem*.

In litera Q nihil reperio.

R.

RHEDE, Dominum per paæta dotalia pervenit, mortuo ultimo masculo hærede *Conrado* & fratre ejus *Ottone* Comitibus in *Lecklenborch* / *Comites Bentheimenses*, quando duceret *Everwinus* Comes in *Bentheim* unicam filiam *Conradt* ex *Christina Hassiae Landgravia* natam *Annae* cum ea Dominum in *Nyeden* consequeretur.

RIT.

RITBERG, Comitatus, cuius in mascula stirpe ultimus heres fuit *Io-*
annus, qui cum aliquando fratrem Otthonem Comitem in Ritberg ex arce &
Comitatu *Ritbergico* excluderet, ut in certis sedibus diu hinc inde vaga-
*re*re, & tandem in *obsidione* & *castris* *Caroli V.* ante urbem Metensem mo-
*r*eretur, nunquam reversus ad suum Comitatum, sic demum & hic in
arce ea obsidetur & capitur, anno Domini 1558. atque ita captus nun-
quam rediit ad hunc ipsum suum Comitatum, sed quoque moritur in
peregrinis locis. *Hujus ex Agneza Comitissa Bentheimica*, *filia* *Armegar-*
da nupst *Erico*, *Comiti Hoyensi*, *Heroi* pio, qui ita vivus obtinuit Comi-
tatum *eum*, sed eo mortuo absque haeredibus D. *Armegarda* nupst *Dominu*
Simoni *Comiti Lippensi*, qui quoque hunc Comitatum & arcem ob-
tinuit, quam diu D. *Armegarda* viveret: *Verum illa mortua devolvit*
ius *hujus* *Comitatus* *ad* *sororem Walpurgim* & *eius* *nobilissimum* ac *ge-*
nerosum *maritum Dominum Ennonem*, *Comitem orientalis Phryseae*, qui
illam *arcem* & *Comitatum* *obtinet*, sed cum jam *Walpurgis* *eius* *Con-*
thoralis *morta* sit, credo *eius* *Comitatus Dominium & possessionem*
cum reliquis Dominiis devolvendam ad utriusque liberos, generosas
inquam filias.

RAVENSBOURG, Comitatus *Westphalia proprius*, qui ultra centum
annos Bergens Ducatui *subfuit*. Sed rursum ille Comitatus sensit mu-
tationem, anno Domini 1511. Nam mortuo masculo haerede, *Duce Bergense*
& *Juliacensi*, *Wilhelmo*, transit ad *Duces Clivenses* & *Comites de Marcka*,
quia istius *Wilhelmi* unicam natam ex Brandenburgica *Sybilla Mariam* du-
xit uxorem *Joannes III. Dux Clivensis* anno Domini 1496. & genuit
Wilhelmum anno 1516. natum, qui adhuc anno 1590. supereft.

S.

SPIEGELBERG, Comitatus, cuius ultimus erat masculus heres *Phi-*
lippus, *Friderici* filius, *Philippi* nepos, abnepos *Mauritii*, cuius filius *Mau-*
ritius junior fuit *Abbas in Corveye*: *Junior Philippus* moritur in copiis
vel castris *Philippi Hispaniarum Regis* ante *Quintinum* positis, transfixus
globo, anno Domini 1558. tunc *consentientibus* *Dominis* *hujus* *fendi* *vel*
Comitatus *Ducibus Brunsvicensibus*, *Henrico* *juniore*, *Ducis* *Julii* *patre*, &
Erico *juniore* *fratre*libus, dicit istius demortui *Philippi* *sororem Ursulam*
Hermannus Simon, *Comes Lippensis*, & cum ea sibi conjugé ad*associata* ac-
cipit

Ccc cc

cipit in feudum à predictis Ducibus Comitatum hunc, & einascitur filius *Philippus*, qui post patrem demortuum anno Domini 1576. & parum Comitatus Lippiae cum duobus Comitatibus Spiegelberg & Pirmunt obi-
nuit usque ad annum 1583. in quo moritur & ipse, dum esset antecus beneficiarius praesulis Paderbornensis *Henrici*, Ducis Saxonie & Westphaliae, &
in itinere, quando Episcopus Coloniam tenderet, (non ut quidam volunt in bello Coloniensi) turbata morte filii, vidua mater dominus
Ursula statim quoque animam agit, tunc Ursula nepotes ex soror Walpurga
vidua Georgii Comitis in Gleichen / & Domini in Thonne / Philippe Ernestus,
Ioannes Lodowicus, Georgius junior, ex gratia Principum sui, ut
Ducis Julii & Ducis Erici, admittuntur ad hunc Comitatum, & eorum
per Principes predictos clementer investiti sunt.

T.

TECKLENBORCH, Comitatus, cujus arx ejus nominis sibi
dida quidem, sita est in monte edito duabus ab Osnaburgia militibus:
Hujus ultimus masculus dicitur ab historicis heres *Conradus*; nam Om-
thonem patre & Armegarda Comitissa in Ritberg; Conradus autem inter frar-
tres ut *Nicolaum* & *Otthonem* natu minimus, tamen vivo parente invictus
Comitatum, & parentem Otthonem in vincula conjugit anno Domini 1514.
sed opera sororis, Comiti Brunckhorstiano elocatae, implorantis auxiliu
praesulum Monasteriensis, Erici Saxonici Ducis de Lowenborg / Erici Osnabur-
gensis, Ducis Brunsicensis de Grubenhagen / atque Comitum Aldenbor-
genensis, Lippiensis, Ribergensis, eripit patrem ex vincula: Pater ut cedens
filio arcem Scheden/occupat, & filio relinquit Comitatum Tecklenburgianum
interea adhuc vivebat ejus patrius *Nicolaus in Domina & arce Lingens*
quam ademit anno Domini 1519. isti *Nicolao Episcopus Monasteriensis*
Ericus Saxon de Lewenborch & eam cum dominio sua fecit ditionis videlicet
Monasteriensis, sed cum se submitteret *Comes Nicolaus Ducis Geldriae Co-*
rolo magnanimo & audaci Principi, ei que Dominium Lingens faceret fendant
atque ab eo ut *beneficiarius & Vasallus in feudum hunc Comitatum suscep-*
ret, restituit eum, ut per aliquot annos & arcem cum urbe & Domina
toto Lingensi pacifice possideret, nec Monasteriensis contra Geldrum par-
tem hostem ne hiscere quidem auderent, tandem *Nicolaus moritur*
& nullam ex *Elisabetha Comitissa de Morse uxore prolem reliquit*. In
circa annum Domini 1524. ut, puto, mortuo, eam arcem *Conradus*

quoque invasit, & in feudum à Geldro accepit; interea dum alter fratrū nempe Nicolaus se in militiam reciperet, & Ortho quidem *Canonicum Coloniensem* ageret, atque opimum beneficium in præpositura Collegii ad S. Joannem Osnaburgi obtineret, occubente fratre Nicolao in pugna vel aie regni Danie, quod der Ochsenbrück voluit pro more Majorum Comitans dividere cum fraatre Conrado Dominus Ortho, ideo Ecclesiastica beneficia resignavit, sed levi de causa à fratre Conrado vinculis traditur, & amentia accusatur, & sic in vinculis vivo fratre hæret. Interim Conradus ex Christina Landgravia Hassiae genuit unam filiam *Annam*, quæ elocatur Everwino Comiti Benthemensi & de Stenfurdt: Verū mortuo jam Geldro Principe Carolo dum pugnarent de Ducatu Geldriæ *Carolus V. Cæsar*, & *Wilhelmus Dux Juliacensis* per aliquot annos, atq[ue] tandem anno Domini 1543. victor evaderet *Carolus V. Cæsar*, & interea jam se ad castra Principum fœderis Schmalkaldici *Conradus Tecklenburgicus* receperisset, nec suum beneficium, hoc est, *Dominium Lingense à Carolo fideliter suscepisset*, quando rursum *Carolus V.* victoriam contra Principes Schmalkaldicos obtineret, eum per *Maximilianum Comitem Burensem* eo *Dominio exuit* & ad se recepit. Interim mihi constanter referunt, (quod ex magnis viris audivi) si Comes *Conradus* s[ecundu]s supplicem prabuisset Buren[s], certis potuisset conditionibus illud Dominium retinere: Ita Lingen Dominium est adhuc Regis Hispanie *Philippi in Westphalia* præsidium. Interim mira res, *Conradus* in videbat fratri Dominium, quod alii, ut peregrino, invitato tradere postea coactus fuit: *Mortuo Conrado* anno Domini 1556. cùm jam Comes Benthemensis *Everwinus* hunc Comitatum obtineret, *Ortho*, Comes senex decrepitus, Conradi frater, per nepotem *Annam* Conradi filiam, & *Everwini* conjugem, ex vinculis eripitur, honoratur ut patrius. & sovetur atque honestissimo loco habetur, & ei ministri aliquot adjunguntur, & tanquam Comes & ultimus masculus hæres istius nobilissimæ stirpis sustentatur, donec sexennio elapsò post mortuum fratrem *Conradum* & ipse vitam cum morte commutaret anno Domini 1562. quando ante ipsum mortuus esset affinis *Evervvinus Benthemensis*.

W.

WITMUNDE, Dominum sensit mutationem circa annum Domini 1540. quo anno moritur istius Domini masculus hæres, nobilis dominus

CCC cc 2

minus

minus Balthasar / perpetuus Bremensium hostis, & sic post ejus mutationem
hoc Dominum devolvitur ad Otthonem Comitem Rittergicum, cui in con-
jugem tradiderat sororem Annam Dominus Balthasar: Hujus filia Jo-
annes succedit patri in hoc Dominio, & reliquit duas filias ex Agnate de
themica Comitissa, Armegardam & Walpurgam, ipse tandem captus du-
vinculis detentus moritur Coloniæ: Armegarda elocatur Eras Comis
Hoyensis, & is fit Dominus hujus ditionis, sed moritur anno Domini 1577
nulla relicta prole, ita jus hujus ditionis rediit ad sororem Walpurga-
gicam, quæ nupsit Ennoni Comiti orientalis Phrygiae Ezardi primogenitula
(Walpurga) quoque mortua est, relictis duabus filiabus hæreditibus.

Z.

ZUTPHEN vel ZUTPHANIA, proprius Comitatus acquisiti-
nata ab hac parte Rheni, est Ducati Geldria incorporatus. Est autem muta-
tio facta in hoc Comitatu mortuo Geldriæ Duce Carolo anno Domini
1538. nam eligebatur à Proceribus *Wilhelmus, Juliana Ducis, Joannis III. Du-*
cis Clivensis unicus filius anno Domini 1539. qui erat quoque in Testa-
mento Caroli Ducis nominatus hæres & successor in Ducatu Geldriæ
& Comitatu Zutphanensi: Sed cùm propterea apertum oriret bel-
lum inter *Carolum V. Cæsarem* (qui multum juris in eum prætendit Du-
catum) & *Wilhelmuum Ducem Juliacensem atque Bergensem*, Comitem ac
Marcka, & Ravensburgicum, *Joannis III. Ducis Clivensis unicum filium*,
(qui per triennium obtinebat Ducatum Geldriæ & Comitatum Zutphaniensem)
& initio rem prosperè gereret juvenis Princeps *Wilhelmus* tandem
Carolus V. cum magno procedens exercitu, depopulatus
Ducatum Juliacensem, & invaserit Geldriensem Principatum, atque ego
urbes superavit & sibi subjecit: Ideo *Wilhelmus* opera & intercessione
Hermannii Coloniensis Electoris & Henrici junioris Ducis Brunsvicensis, p-
tris Ducis Julii, avi *Henrici Julii*, reconciliatur *Cæsari*, & cedit à Ducatu Gel-
dria & Comitatu Zutphanie. Sunt etiam sub viginti annis variae in hoc
Comitatu mutationes factæ. Verus & hæreditarius ejus postea
Rex Hispania, qui semper arcem & urbem possedit, interdum amicit,
interdum etiam statuum Hollandiae proceres eam invaserunt. Ideo nihil
est stabile nec ab omni parte beatum in hoc mundo.

De parvis quibusdam

WESTPHALIÆ DOMINIIS,

In quibus est aliqua mutatio facta , aut quæ alio translata
sunt, brevis Relatio.

In litera A & B nihil habeo.

C.

CASTROP, oppidum & proprium olim Dominium in amplissimo Comitatu de Marckæ Westphalorum, quod adhuc hactenus propriam habuit Jurisdictionem & judicium : Est non admodum procul situm ab urbe Imperiali Tremoniana; vidi in Catalogo vel registro illustrium Canonistarum generosi Collegii virginum in urbe Assindia, ibidem fuisse Canonissam Margarethem natam Dominum de Castorff. Tandem per dotalem compositionem pervenit Dominum Castorff ad nobiles Dominos de Strunkede/ quibus postea Princeps patriæ, nescio quibus de causis , ademit illud Dominum & Comitatui subjicit. Sic evanuit titulus istius Dominii, evanuerunt etiam & Domini, quorum nomina nulla mihi cognita sunt aut fuerunt. Sic ruunt singula & nihil est validum. De his rebus certiora dare poterunt ibidem existentes nobiles & egregii viri Georgius Scheel / Archiquestor Hordenfis, & Casparus Schwarzius, patricius Tremoniensis.

CRANGE, est quoque Dominium in eodem loco de quo dicam, quando de Dominio Strunkede dicturi sumus.

HORST, Dominium inter oppida Assindiam & Necklinchusen / ubi est arx pulcherrima ædificata à Rotgero Marscalco Colonienfis, & jam illud est ad alios translatum.

OISTFREISLANDT, vel orientalis Prysia, continet multos minoris Dominos vel minora Dominia, quibus tamen certi pagi subsunt, in quibus plenam habent jurisdictionem Domicelli illi, & in his suis Dominiis fuit per annos centum semper varia mutatio spectata: Illos sua Germanica

nica vocant Hoffelinck / hoc est, *Dominos*, qui ita præsumt: Sunt autem illa *dominia* ibidem ordine existentia, Oldersen / Gudsen / Kuypergh / Inhausen / Butzeborg / Dorm / Loppersen / Petken / Loqueren / Pelega / Uphausen & Inhausen / & plura, quorum nomina non occurunt; et in his omnibus vidimus variam mutationem nostro etiam tempore.

OVEDE, fuit *Dominium* in *Ducatu Bergensi* inter oppida Hattinen & Retwich / & postea *Nobiles de Eller* hoc possederunt, & de eo ibi titulum usurparunt, sed hoc *Dominium* ademit eis Princeps purus istius.

RUENTHAEL, arx fuit & *Dominium* olim propè urbem Hattinen in *Comitatu amplissimo de Marcka*, ad terminos *Ducatus Bergensis* & *prefectura Blanckenstede* / & *ruina arcis* ibi adhuc extant, & ibi habi- runt *nobiles Domini*, qui se scriplerunt *Dominos in Ruenthal* / sed eis *Comites de Marcka* destruxerunt, sic nihil est validum.

STRUNCKEDE, fuit olim proprium *Dominium* in *Weppelall*, & ad hoc pertinuit *castrum & dominium* Orange / in *amplissimo Comitatu de Marcka* ad milliare ab urbe Tremonia. Vidi in Catalogo illustrum Canonissarum generosi Collegii in Assindia aliquot *nobiles Domicellas* fuisse ibidem *Canonicas*: Ego hoc unum scio, quod *Nobis de Strunckede matrimonia cum Comitum filiabus* sepe contraxerunt. Et ego ante paucos annos novi ingeniosum & doctum nobilem *Wilhelnum de Strunckede*, Levoldus de Mortorff scribit in *Chronico Comitum de Marcke*, quod *Engelbertus, Comes de Marcke, castrum Strunckede* anno Dni 1317. defra- xerit, & tunc sine dubio *Dominium* istis tunc *nobilibus* est ablatum: la- terim reedificarunt *castrum Strunckede* / & *nobiles in eo loco* adhuc habent am- plias possessiones. Sic nihil est in hoc mundo diuturnum.

VITNICKHOFF, quondam proprium *dominium*, & arx hujus *Do- minii* fuit sita ad dimidium milliare ab urbe *Assindia*, in *Comitatu amplissimo de Marcka*, ubi adhuc ejus reliquiae videntur. Fuere in aula Coloniensis *Archiprasulis Conradi de Hoestede* / circa annum Domini 1317. *Nobiles Domini, Henricus de Rennenberge* / & *Theodorus de Vitnichoff* fuit eques auratus. Fuerunt etiam illustres aliquot *Canonissae* in gene- roso *Collegio Assindensi*, ex hac familia oriundæ: Postea in vicinia ejus loci ædificarunt *Nobiles de Schelen areem* & hujus *Dominii* bona aliqua possederunt.

In *Holsatia* quoque hujusmodi multa sunt, in quibus varia mutatio accedit. Nam ut de familiis & possessionibus nobilium (qui ea libertate suis dominiis ac bonis fruebantur, qua Comites in Germania) nihil dicam, quarum ultra centum jam planè desisse, ut quorundam vix nomina subsistunt, prisca monumenta testantur; Ipsam *Holsatia* regionem solum inspicimus, quæ ab eo tempore, quo certæ cujusdam provinciæ speciem accepit, ac unde certa aliquæ hujus rei memoria peti potest, quatuor distinctis familiis paruit. *Primi Holsatia* sive *Nordalbingæ Domini* fuerunt *Saxones*, & quidem progenitores *Wedeckindi* & hujus posteri, ex quibus *Imp. Orti, Henricus Anceps, Ottho I. cognomento magnus, Ottho II. & Ortho III.* qui omnes successione eandem sibi vendicarunt. Continuis autem ferè bellis, obſidionibus & irruptionibus, in confinibus urbis *Schlesvicensis*, sub dictis Imperatoribus hæc gentes (quæ à morte *Caroli ac Ludovici pii Imp. Holsatia, Stormaria, Wagria & Dithmaria* vocatae sunt) à *Slavis, Vandals, ac Regibus Dania* exagitatae fuerunt 150. integros annos, donec *Otto Imperator Hermanno Billungio, Nobili Luneburgensi* *eas unā cum patria in feudum sub Comitatus titulo concessit.*

Præterea harum ditionum *Dynastia* ad *Comites Schowenburgenses* per- III. venit à *Lothario* illis donata, qui virginem ex *Billingorum familia*, cùm mascula nulla proles supereret, duxit, & sic harum regionum Dominus factus est. Unde quoque accedit, ut ex hac familia orti *Comites se Scho- wenburgi & Holsatia* scriferint.

Denique *Adolpho ultimo ex Comitibus Schowenburgensibus, Comite IV. Holsatia* (qui per multos annos cum *Regibus Dania* de *Ducatu Slevicensi* contendens, varia ac diversa bella gessit, in quibus fratrem suum seniorum, *Henricum* vulneratum antè *Flensburgum* amisit, & tandem eundem Ducatum in feudum accepit) mortuo; hæc regiones ad ejus sororis *Heilwigis* filium, *Christianum I. Comitem Oldenburgensem*, cuius majores è *Regibus Saxonie & linea Wiedekindi* sunt orti, & sic ad veros & veteres hæredes, electione ac transactiōne cum *Comitibus Schowenburgensibus* fa- da, redierunt. Hujus *Christiani* rogatu illas *Ducatum nomine Fridericus III. Imperator* donavit, à quo *Christiano* aliquot proximi *Reges Dania, & iidem Holsatia* Duces descenderunt, sub quorum tutela etiamnum feliciter hæ- terra acquiescunt. Verum hæc & aliatu, *Illustris Ranzovi*, optimè no- si, quem nihil hujusmodi fugit,

I.

II.

III.

At-

Atquæ hæc humanarum rerum vicissitudo est ac inconstans, quæ ut despicienda est: Sic ad superna ista ac cœlestia regna, quæ sine mutationibus, sine fine manent semper firma & inconclusa, unice a modesto studio est suspiciendum spirandumque. Quod ipsum te quoque, Generose senex, assidue factitare, argumento est evidenter pulcherrimum illud Emblema tuum: *Dies mortis aeterna vita natalis est: Cuius picturam hic Typus exhibet.*

Hoc Emblema cùm multis doctissimorum hominum carminibus elegantissimis illustratum sit, præcipua eius clausula loco subjicere placuit.

NICOL. REUSNERUS.

Summa dies mortis, vitæ natalis habetur
Æternæ: Si vis vivere, disce mori
Idem.

Mors hominem mortis pariter morbi que periclis
Subtrahit, & vitæ certa fit arrha novæ.

ALBERTUS LEMEIERUS.

Grana velut putrefacta novas meditantur aristas,
Corpus sic gignent offa sepulta novum.
Nempe ex interitu fluit instauratio nostri,
Principiumque boni finis acerbus habet.

PETRUS LINDENBERGIUS.

Mors, quæ corporeæ est hujus destruccióne,
Janua ea est vitæ principiumque novæ.

Idem

Idem.

Transitus è vivis vitæ cælestis origo est,
Qui Christo didicit viverere, vivit homo.

Idem.

Lux ea mortalis, quâ dicitur ultima vitæ,
Rursum natalis dicitur esse novæ.

HERMANNUS EMBSICHOVIUS.

Nascendo morimur, vita altera morte paratur,
Vita hæc mors, mortis funera finis erunt.

PAULUS ab EYZEN/ Th.D.

Viventes morimur, morientes vivimus, ergò
Vive memor mortis, mortemque pavescere noli.
Vita malis plena est, pia mors pretiosa quies est.
Vitam mors sequitur, sed mortem vita beata.
Mors nobis lucrum, quia vita est CHristus JESUS.

BONIFACIUS CALENIUS.

Qui moritur Domino, mors sua vita pia est.

PRUDENTIUS.

Mors hæc reparatio vitæ est.

Eiusdem RANZOVII Symboli
æquipollentiae.

Mors vitæ principium,
Interitus restaurat.
Corruptio generat.
Finis præteriti, principium futuri.

Ddd dd

Vi-

Victurus morere.
Miseria felicitatem parit.
Τὸ παρὸν εἰδεῖ τὸ δὲ μέλλον πάντα.
Futura præsentia non videbunt, sed præsentia futura.

D. BERNHARDUS.
Mors piorum est finis malorum & janua ad vitam.

CICERO.

Mors beatæ vitæ initium.

Epaminondas Thebanus apud Valerium
lib. 3. jam moriturus.

Non finis, commilitones, meæ vitæ, sed melius &
altius initium advenit; Nunc enim vester Epaminondas
nascitur, quia moritur.

RANZOVIORUM IN SIGNIA.

RANZOVLÆ gentis sunt hæc Insignia: cuius
In galea Martis cornua robur habent.
Una quid est albo quod pars nitet, altera rubro?
Arma Duces belli, paxque togata decent.
Area cur non est facie insignita ferarum,
Nobilium clypeis quod decor esse solet?
Quem Pietas, animi Candor, quem conscientia famæ
Nobilitat virtus, nobilis ille satis.

LIPSIAE,
Ex Officina Typographica ABRAHAMI LAMBERGII.
Anno 1592.

PARS